

Kongregacija za duhovščino

DAR DUHOVNIŠKEGA POKLICA

*IL DONO
DELLA VOCAZIONE PRESBITERALE*

Cerkveni dokumenti
155

Kongregacija za duhovščino
DAR DUHOVNIŠKEGA POKLICA
TEMELJNI NAČRT USTANOVE DUHOVNIŠTVA

Kongregacija za duhovščino

DAR DUHOVNIŠKEGA POKLICA
Temeljni načrt ustanove duhovništva

IL DONO DELLA VOCAZIONE
PRESBITERALE

Ratio fundamentalis
institutionis sacerdotalis

Družina
Ljubljana
2018

CERKVENI DOKUMENTI 155
Kongregacija za duhovščino
DAR DUHOVNIŠKEGA POKLICA
TEMELJNI NAČRT USTANOVE DUHOVNIŠTVA

Naslov izvirnika
Congregazione per il clero
IL DONO DELLA VOCAZIONE PRESBITERALE
RATIO FUNDAMENTALIS INSTITUTIONIS SACERDOTALIS

© Libreria Editrice Vaticana, 2016

© Družina, d. o. o. 2018

Urednik: Rafko Valenčič
Prevod: Ciril Sorč, Rafko Valenčič
Lektoriral: Jože Kurinčič
Redakcija in spremna beseda: Rafko Valenčič
Izdala: Družina, d. o. o.
Direktor: Tone Rode
Naklada: 2100 izvodov
Cena: 10,50 EUR
Izdaja: prva

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite na
www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
27-722.5(093.2)

DAR duhovniškega poklica : temeljni načrt ustanove duhovništva =
Il dono della vocazione presbiterale : ratio fundamentalis institutionis
sacerdotalis / [pripravila] Kongregacija za duhovščino ; [prevod Ciril Sorč,
Rafko Valenčič ; spremna beseda Rafko Valenčič]. - 1. izd. - Ljubljana : Dru-
žina, 2018. - (Cerkveni dokumenti, ISSN 1318-1262 ; 155)

Prevod dela: Il dono della vocazione presbiterale

ISBN 978-961-04-0488-0

1. Vzp. stv. nasl. 2. Sacra congregazione per il clero (Roma)
294080256

UVOD

1. Nujnost novega Temeljnega načrta ustanove duhovništva

DAR DUHOVNIŠKEGA POKLICA, položen od Boga v srce nekaterih ljudi, obvezuje Cerkev, da jim ponudi temeljno pot osebnega oblikovanja. Kakor je rekel papež Frančišek ob priliki svojega govora na Plenarni seji Kongregacije za duhovništvo (3. oktobra 2014), »je treba poklice varovati in podpirati pri njihovi rasti, da bi rodili zrele sadove. Poklici so namreč ‚neobrušeni diamanti‘, ki jih je potrebno skrbno obdelati, ob upoštevanju vesti posameznika in potrpljenju, da bi se lesketali sredi Božjega ljudstva.«¹

Preteklo je že trideset let odkar je – 19. marca 1985 – Kongregacija za katoliško vzgojo, ki je bila takrat pristojna za to vprašanje, poskrbela za izboljšanje *Temeljnega načrta ustanove duhovništva (Ratio Fundamentalit Institutionis Sacerdotalis)*, razglašenega 6. januarja 1970,² predvsem tako, da je vključila navedbe opomb v luči razglasitve Zakonika cerkvenega prava (25. januarja 1983).

Od takrat so bili podani številni prispevki glede oblikovanja (formacije) bodočih duhovnikov tako s strani vesoljne Cerkve, kakor tudi s strani škofovskih konferenc in posameznih krajevnih Cerkva.

Predvsem moramo opozoriti na učenje papežev, ki so v tem času vodili Cerkev. To so: sv. Janez Pavel II., kateremu dolgujemo temeljno posinodalno apostolsko spodbudo *Dal vam bom pastirjev (Pastores dabo vobis; 25. marca 1992)*, Benedikt XVI., avtor apostolskega pisma v obliki motu proprio *Ustanova duhovništva (Ministorum institutio; 16. junija 2013)* in papeža Frančiška, po čigar spodbudah in smernicah je nastal pričujoči dokument.

Na posebej jasen način je bil v apostolski spodbudi *Dal vam bom pastirjev* predstavljen celovit pogled na oblikovanje

bodočih duhovnikov, ki uravnoteženo upošteva štiri razsežnosti osebnosti bogoslovca: človeško, intelektualno, duhovno in pastoralno. Motu proprij *Ustanova duhovništva* je želel opozoriti, kako se vzgoja bogoslovcev samoumevno vključuje v nenehno vzgojo duhovnikov in z njo oblikuje celovito stvarnost. S tem dokumentom je Benedikt XVI. hotel zaupati Kongregaciji za duhovščino, ki je bila tedaj pristojna za nenehno oblikovanje (formacijo), tudi odgovornost za začetno vzgojo v bogoslovnih semeniščih, tako da je prenovil člene apostolske konstitucije *Dobri Pastir (Pastor bonus; 28. junija 1988)*, posvečene tej temi in je prenesel Urad za semenišča h Kongregaciji za duhovščino. V času svoje papeške službe je papež Frančišek podal bogat nauk in nenehen osebni zgled glede služenja in življenja duhovnikov, jih spodbujal in spremljal pri njihovem delu, ki je prispevalo k temu dokumentu.

V teh letih tudi ni manjkalo dokumentov glede posameznih vidikov vzgoje bodočih duhovnikov s strani dikasterijev Rimske kurije: Kongregacije za katoliško vzgojo, Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov, prav tako Kongregacije za duhovščino ter raznih *Nacionalnih načrtov*, ki smo jih upoštevali v času priprave tega dokumenta.³

2. Pripravljalna dela

Prvi osnutek tega *Temeljnega načrta* je pripravila Kongregacija za duhovščino na pomlad leta 2014. Poslala ga je nekaterim strokovnjakom, predvsem članom samega dikasterija, v zvezi s plenarno sejo, ki je zasedala v dneh od 1. do 3. oktobra 2014. Na tej seji so o besedilu razpravljali visoki in odlični člani, prav tako povabljeni strokovnjaki, ki so kongregaciji posredovali predloge in pobude za nadaljnje delo.

Zbrano gradivo je prispevalo k dopolnitvi besedila, ki so obogatili predlogi nekaterih dikasterijev Rimske kurije, ki so bili po svoji službi za to pristojni (tako Kongregacija za evangelizacijo narodov, Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja, Kongregacija za vzhodne Cerkve), ali zaradi že predhodno pridobljenega izkustva (Kongregacija za katoliško vzgojo).

Leta 2015 je bilo besedilo poslano številnim škofovskim konferencam in apostolskim nunciaturam, da bi tako pridobili njihovo mnenje z namenom, da bi razširili prostor posvetovanja in razmišljanja na dežele, v katerih naj se *Temeljni načrt* uveljavi v duhu sinodalnosti, na katerega se papež Frančišek tako pogosto sklicuje.

V dneh 19. in 20. novembra 2015 je Kongregacija za duhovščino pripravila mednarodni kongres, posvečen 50 letnici sprejema koncilskih dokumentov *Odloka o duhovniški vzgoji (Optatam totius)* in *Odloka o službi in življenju duhovnikov (Presbyterorum ordinis)*. Na njem so kardinali, škofje, profesorji, vzgojitelji in izvedenci lahko prispevali dragocene prispevke k razmišljanju oblikovanju kandidatov za svete redove.

Kongregacija za duhovščino je ob dolžnem upoštevanju sprejetih prispevkov pripravila končni osnutek, ki so ga najprej pregledali njeni svetovalci, nato pa je bil v duhu načela soodgovornosti in sodelovanja, o katerem govori 17. člen apostolske konstitucije *Dobri Pastir (Pastor Bonus)*, predložen nekaterim dikasterijem Rimske kurije (Državnemu tajništvu, Kongregaciji za verski nauk, Kongregaciji za bogoslužje in disciplino zakramentov, Kongregaciji za škofe, Kongregaciji za evangelizacijo narodov, Kongregaciji za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja, Kongregaciji za katoliško vzgojo, Kongregaciji za zadeve svetnikov, Kongregaciji za vzhodne Cerkve, Papeškemu svetu za zakonodajna besedila).

Na koncu tega posvetovanja je bilo v duhu prejetih predlogov pripravljeno dokončno besedilo, ki je bilo predloženo papežu Frančišku, da bi ga v skladu z 18. členom konstitucije *Dobri Pastir* potrdil.

3. Značilni poudarki in temeljne vsebine

Pot duhovnikove formacije, vse od semeniških let dalje, je opisana v *Temeljnem načrtu (Ratio fundamentalis)* izhajajoč iz štirih poudarkov, ki označujejo formacijo kot enovito, celostno, občestveno in misijonarsko.

Formacija duhovnikov je nadaljevanje ene in iste »poti učenca«, ki se prične s krstom, se dopolnjuje z drugimi zakra-

menti krščanskega uvajanja, in je sprejeta kot središče osebnega življenja v trenutku vstopa v semenišče in se nadaljuje vse življenje.

Formacijo – tako začetno kot trajno – moramo razumeti v celovitem vidiku, ki upošteva štiri razsežnosti, ki jih podaja apostolska spodbuda *Dal vam bom pastirjev (Pastores dabo vobis)*, ki vse skupaj sestavljajo in oblikujejo identiteto bogoslovca in duhovnika ter ga usposabljaajo za tisto »podaritev Cerkvi«, ki je vsebina pastoralne ljubezni. Pomembno je, da se celoten potek vzgoje ne poistoveti samo z enim vidikom v škodo drugih, temveč je vedno celostna pot kandidata, ki je poklican v duhovništvo.

Takšna formacija ima, vse od svojega začetka, eminentno občestveni značaj. Klic v duhovništvo je namreč dar, ki ga Kristus daje Cerkvi in svetu, je pot k posvečenju samega sebe in posvečenju drugih. Te poti ne moremo prehoditi sami, temveč tako, da imamo za izhodišče konkretni del Božjega ljudstva. Takšen poklic moremo odkriti in ga sprejeti znotraj nekega občestva, se oblikuje v semenišču znotraj vzgojnega občestva, ki združuje različne sestavine Božjega ljudstva, da bi z duhovniškim posvečenjem privedla bogoslovca v »družino« duhovniškega zbora, v službo konkretnega občestva. Tudi glede duhovnikov vzgojiteljev *Temeljni načrt* poudarja, da morajo z vidika učinkovitosti njihovega delovanja biti in delovati kot prava skupnost oblikovalcev, ki z drugimi deli skupno odgovornost v spoštovanju pristojnosti in nalog, ki so zaupane vsakemu od njih.

Ker pripravnik na duhovništvo prihaja iz krščanske skupnosti in se vanjo vrača, da bi ji služil in jo vodil kot pastir, ima oblikovanje gotovo misijonarski značaj, kolikor ima za cilj udeležnost pri enotnem poslanstvu, ki ga je Kristus zaupal svoji Cerkvi, to je evangelizaciji v vseh njenih oblikah.

Temeljna ideja je, da bi morala semenišča oblikovati učence misijonarje, »zaljubljene« v Učitelja, pastirje »z vonjem po ovcah«, ki živijo v njihovi sredi, da bi jim služili in jim prinašali Božje usmiljenje. Zato je potrebno, da se vsak duhovnik čuti kot pastir na poti, nenehno potreben celostnega oblikovanja kot nenehnega oblikovanja po Kristusu.

Znotraj te enovite in napredujoče formacije se razlikujeta začetna in trajnostna (permanentna) stopnja. V predloženem *Temeljnem načrtu* je začetna stopnja oblikovanja razdeljena na različne ravni: pripravljalno (propedevtično), filozofsko ali stopnjo učenca, teološko ali stopnjo upodobitve ter pastoralno stopnjo ali poklicno sintezo.

Predlog, ki se ponuja v teh izrazih, to je oblikovalni (formacijski) proces, predstavlja nekatere novosti glede na *Temeljni načrt* iz leta 1970. Po obdobju preizkušnje in preverjanja, ki se je začelo s Škofovsko sinodo leta 1990 (VIII. Generalna skupščina), je »propedevtična stopnja« z njej lastnim značajem in predloženo posebno formacijo predstavljena kot potrebna in obvezna.

Glede na »stopnjo učenca« in »stopnjo upodobitve« takšna poimenovanja spremljajo tista obdobja, ki jih najdevamo običajno na stopnji »filozofskih študij« in »stopnji teološkega študija«, ki se raztezajo v šestletnem obdobju.⁴ Med drugim je treba opozoriti, da intelektualno področje, skupaj s študiji, ki jih predvidevata filozofija in teologija, ni edino, kar moramo upoštevati z vidika vrednotenja opravljene vsakokratne stopnje poti bogoslovca in napredka, ki temu sledi. Celostno razločevanje, ki ga opravljajo vzgojitelji na vseh področjih vzgoje, dovoli prehod na naslednjo stopnjo samo tistim bogoslovcem, ki niso samo opravili predpisanih izpitov, ampak so dosegli stopnjo človeške in poklicne zrelosti, ki se vedno znova preverja.

Končno želi »pastoralna stopnja« ali »poklicna sinteza« posvetiti posebno pozornost času, ki se odvija med dovršitvijo oblikovanja v semenišču in duhovniškim posvečenjem, da bi spodbujala v kandidatu zavest glede primernosti za posvečenje.

Biti učenec in upodobiti se po Kristusu sta stvarnosti, ki spremljata vse življenje. To, kar poimenovanje stopnje učenca in stopnje upodobitve želita predlagati, je posebna pozornost, ki jo moramo posvetiti dvema začetnima oblikama oblikovanja. Ti sta: zavest, da smo učenci in da potrebujemo prepoznavanje poklicanosti v skrivnost duhovništva in duhovniškega življenja kot nenehnega upodabljanja po Kristusu.

Trajno oblikovanje že po svoji naravi ne more biti postavljeno v že vnaprej sestavljene okvirje, zato so bili nakazani samo trenutki, položaji in pripomočki, ki morejo koristiti duhovnikom in odgovornim za trajno (permanentno) oblikovanje, da bi mogli živeti in posredovati konkretne spodbude.

Znotraj tega *Temelnjega načrta*, kakor tudi tistega iz leta 1970, se nahaja tudi *Načrt študija (Ordo Studiorum)*, ki vsebuje pomemben seznam predmetov (snovi), ki so program študija bogoslovcev na njihovih različnih stopnjah in znotraj širše intelektualne formacije. Ta mora biti celovito umeščen v semenišča in vzgojne zavode, ki v svoji sredi oblikujejo kurze, ki so predvideni za šestletni filozofsko-teološki študij, seveda poleg pripravljalnih (propedevtičnih) kurzov in tistih, ki se nanašajo na snovi znotraj duhovniške službe.

V besedilu našega *Temelnjega načrta* so predstavljene različne smernice: teološke, duhovne, pedagoške, cerkveno pravne (kanonične) – ter prave in lastne norme, ki jih predlagajo norme *Zakonika cerkvenega prava* in bolj natančno opredeljujejo, kako jih izpolnjevati.⁵ Smernice in norme v dokumentu niso strogo med seboj ločene, čeprav je izrecno pojasnjena njihova usmeritvena ali obvezujoča vrednost, marveč so integrirane tako, da so besedila obogatena z različnimi vsebinami in prispevki.

Opombe

¹ Papež Frančišek, *Govor na plenarni seji Kongregacije za duhovščino* (3. oktobra 2014): *L' Osservatore Romano*, 226 (4. oktobra 2014), 8.

² Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (6. januarja 1970): AAS 62 (1970), 321–384.

³ Ti dokumenti bodo točno navedeni in jih bomo posebej upoštevali v našem besedilu.

⁴ Prim. *Zakonik cerkvenega prava*, kan. 250.

⁵ Prim. *prav tam*, kan. 31, § 1.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

a) Območje aplikacije

1. Pričujoči *Temeljni načrt ustanove duhovništva*¹ je treba v polnosti uveljaviti v deželah, ki spadajo v pristojnost Kongregacije za duhovščino. Ob upoštevanju koncilskega *Odloka o misijonskem poslanstvu Cerkve (Ad gentes) št. 16* ter čl. 88, § 2 *apostolske konstitucije Dobri Pastir (Pastor Bonus)* se delno nanaša na področja, ki so pod pristojnostjo Kongregacije za evangelizacijo narodov. Dejansko ima ta dikasterij nalogo »oblikovati škofijske duhovnike« po njim lastnih usmeritvah in normah, toda naš *Temeljni načrt* je norma v odnosu do »splošnega študijskega načrta« tudi za področja, ki so pod pristojnostjo Kongregacije za evangelizacijo narodov. Nadalje: merilom *Temeljnega načrta* morajo biti prilagojeni, seveda z nujnimi prilagoditvami, tudi *Načrti* ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja,² ki pripadajo istoimenski Kongregaciji ter Kongregaciji za evangelizacijo narodov, prav tako Papeški komisiji *Božja Cerkev (Ecclesia Dei), kolikor se tiče »udov, ki se pripravljajo na prejem svetih redov«*,³ kakor tudi *Načrtov* duhovniških združenj, katerim je bila izročena pravica inkardinirati klerike, kot so osebne prelature, vojaški in personalni ordinariati.⁴ Ko torej omenjamo pristojnosti ordinarija, se te tičejo tudi višjih predstojnikov ustanov posvečenega življenja in kleriških skupnosti apostolskega življenja papeškega prava, razen če se iz samega konteksta razume samo škofa ordinarija.

Na temelju čl. 56 in 58, § 2 *apostolske konstitucije Dobri Pastir* ta *Temeljni načrt* ne velja za Vzhodne katoliške Cerkve, ki so podrejene Kongregaciji za Vzhodne Cerkve, ki morajo glede tega pripraviti svoje norme, ki izhajajo iz lastnega liturgičnega, teološkega, duhovnega in disciplinarnega izročila.

Dalje je potrebno določiti, da se ta *Načrt* v celoti upošteva v vzgojnih hišah gibanj in novih cerkvenih občestev skupaj s *Temeljnimi načrtom*, ki ga pripravijo krajevne škofovske konference v deželah, v katerih se taka ustanova nahaja, pod oblastjo krajevnega škofa. Kar zadeva akademske študije filozofije in teologije, ki so kot takšne opredeljene na temelju kanonskega prava, cerkvene in/ali civilne zakonodaje ter cerkvenih fakultet, pa je pristojna Kongregacija za katoliško vzgojo,⁵ kateri pripada tudi skrb za sporazume s pristojnimi civilnimi oblastmi.

2. Kongregacija za duhovščino, katere član je Papeško delo za duhovniške poklice,⁶ »izraža in uresničuje skrb Apostolskega sedeža glede vzgoje tistih, ki so poklicani v sveti red«, in pridružuje k svojim ustanovnim dolžnostim tudi podporo škofom, »da bi v svojih Cerkvah z največjim prizadevanjem pripravljali k oblikovanju poklica za svete službe, v semeniščih pa naj bi bila ponujena solidna vzgoja: tako človeška in duhovna kakor tudi znanstvena in pastoralna«.⁷

Kongregacija za duhovščino zato pospešuje pastoralo poklicanosti, še posebej poklicanost k svetim redovom ter škofom in škofovskim konferencam nudi navodila in merila za začetno in trajno (permanentno) oblikovanje klerikov.

b) Priprava nacionalnega načrta

3. Na temelju tega *Temeljnega načrta* mora vsaka škofovska konferenca izoblikovati svoj *Nacionalni načrt (Ratio nationalis)* na podlagi koncilskega *Odloka o duhovniški vzgoji (Optatam totius*, št. 1) in kan. 242, § 1 *Zakonika kanonskega prava*, ki ga mora potrditi Kongregacija za duhovščino, potem ko dobi mnenje Kongregacije za katoliško vzgojo glede vprašanj, ki so v njeni pristojnosti (kompetenc), da bi tako zagotovila potrebno skladnost študija in usklajenost s pravili študija različnih dežel.

Če bi se pojavila potreba po prilagoditvah v že potrjenem *Nacionalnem načrtu*, zato da bi odgovorili na nove in nepričakovane situacije, se lahko izboljšano besedilo predloži v potr-

ditev Kongregaciji za duhovščino. Na temelju pridobljenih izkušenj ali po preteku časa, ki je bil določen, mora ustanova, ki je za to pristojna pri škofovski konferenci, vnovič pregledati *Nacionalni načrt* in ga ponovno predložiti temu dikasteriju v potrditev. Za nadaljnje preglede in potrebne potrditve je treba občasno zaprositi v primeru, ko se to zdi škofovski konferenci potrebno, ali takrat, ko se iz upravičenega razloga zdi to primerno Kongregaciji za duhovščino.⁸

4. Pravica in dolžnost pripraviti *Nacionalni načrt ustanove duhovništva*, kakor tudi to, kar se pokaže kot upravičeno in koristno glede na izkušnje na območju škofovske konference ali v regiji, je v pristojnosti škofovske konference in ne posameznih škofov.⁹

Določbe *Nacionalnega načrta* je treba spoštovati v vseh škofijskih in medškofijskih semeniščih določenega območja,¹⁰ njihove posebne aplikacije pa je treba vnesti v statut, pravilnik in vzgojni načrt, ki je lasten posamezni ustanovi.¹¹

5. Končno, da bi podprli stalni dialog med Svetim sedežem in krajevnimi cerkvami, naj medškofijska semenišča, kolikor to dopušča njihov statut, občasno pošiljajo poročilo na Kongregacijo za duhovništvo o vzgojni dejavnosti, ki jo opravljajo.

c) Odgovornost škofovskih konferenc

6. *Nacionalni načrt* naj si prizadeva poenotiti formacijo duhovnikov na območju škofovske konference in tako olajšati dialog med škofi in vzgojitelji v korist bogoslovcev in semenišč samih, ob tem pa naj upošteva tudi avtoriteto krajevnih škofov.¹²

7. *Nacionalni načrt* naj upošteva vzgojne razsežnosti, ki jih predvideva navzoči dokument, in to tako, da kandidati lahko dobijo celovito formacijo in izobrazbo in se tako pripravijo na izzive časa. Vsak *Nacionalni načrt* mora tudi določiti stopnje oblikovanja in razpored študijev, njihove vsebine in trajanje; vse to v skladu z določbami splošnega prava. V vzgojnem

predlogu mora *Nacionalni načrt* zagotoviti potrebno enotnost znotraj lastne dežele, pri čemer se mora zavedati tudi obstoječih kulturnih posebnosti.

Vsak *Nacionalni načrt* mora predstaviti in uresničevati v svojem kontekstu to, kar je predvideno po *Temeljnem načrtu*, in vsebovati naslednje elemente:

a. vsaj kratek (sumaričen) opis konkretnega družbenega, kulturnega in cerkvenega konteksta, v katerem bodo bodoči duhovniki opravljali svojo službo;

b. pregled sporazumov, doseženih v škofovski konferenci glede organizacije semenišč na njenem območju;

c. nekaj pobud (informacij) glede pastorage poklicev in njihovih pripomočkov;

d. predstavitev stopenj formacije, umeščenih v območje dežele;

e. opis pripomočkov za uresničitev formacije (človeške, duhovne, intelektualne in pastoralne);

f. program pripravljanih, filozofskih in teoloških študijev, hkrati s predstavitvijo snovi (predmetov), z določenimi pojasnili glede ciljev in vsebin, ki jih je treba obravnavati v vsaki izmed njih, skupaj s številom kreditnih točk, ki so potrebne za posamezno disciplino.

8. Pri izdelavi *Nacionalnega načrta* morajo škofovske konference upoštevati značilnosti in zahteve družbeno-vzgojnega okolja. Poleg tega je potrebno spodbuditi sodelovanje med različnimi cerkvenimi ustanovami, ki se nahajajo na območju, in sicer zato, da bi bili pozorni na krajevne značilnosti, da bi nudili čim boljše vzgojno pomoč, tako v številčno močnejših kakor tudi v manjših semeniščih.

Po presoji vsake škofovske konference mora pot (*iter*) priprave in nadaljnjega posodabljanja *Nacionalnega načrta* vsebovati naslednje stopnje: najprej naj se škofovska konferenca preko ustreznih pooblaščenecv neposredno posvetuje s semenišči in, kjer obstaja, tudi z nacionalno organizacijo semenišč; nadalje je treba zaupati škofovski komisiji za du-

hovščino in semenišča izdelavo temeljnega besedila; končno mora škofovska konferenca v duhu medsebojne povezanosti in sodelovanja pripraviti dokončno verzijo besedila.

d) Nacionalna in celinska semenišča

9. Kjer okoliščine omogočajo ali kjer je takšna praksa že vpeljana, se spodbuja ustanovitev semenišč, ki presegajo škofjske meje. V resnici lahko take ustanove predstavljajo koristno pomoč oziroma pripomoček za sodelovanje med vzgojitelji, ki delujejo na različnih inštitutih in se zavzemajo za bolj usklajen razvoj vzgojnih in didaktičnih izkušenj na regionalni ravni ali več izmenjav in primerjav na mednarodni ravni.

Za člane takih ustanov naj se imenujejo člani raznih inštitutov. Pomembno je, da te ustanove delujejo pod vodstvom komisije škofovske konference za duhovščino in semenišča. Vsekakor je v duhu cerkvene občestvenosti naloga Kongregacije za duhovščino, da ustanovi morebitne organizacije na univerzalni ravni, medtem ko škofovske konference ali različne njihove organizacije (kot so Consejo Episcopal Latinoamericano /CELAM/, Consilium Conferentiarum Episcoporum Europae /CCEE/, Federation of Asian Bishops Conferences /FABC/ itd), ko so se posvetovale s tem dikasterijem, ustanovijo tiste, ki delujejo na njihovem področju ali na ravni celin, potem ko je potrdila njihove statute in upoštevala pristojnosti krajevnih škofov in škofovskih konference.

V veliko pomoč je lahko, če takšne ustanove na področjih, za katera so pristojne, organizirajo tečaje za vzgojitelje in opravljajo študijske raziskave o poklicanosti in duhovniški formaciji ter rezultate posredujejo škofovskim konferencam, ki se za to zanimajo.¹³

e) Vzgojni načrt semenišča

10. Krajevni škof (ali škofje v primeru medškofijskega semenišča) je ob pomoči skupnosti semeniških vzgojiteljev dolžan izdelati načrt »celovite formacije«, imenovan tudi vzgojni načrt, in spodbuditi njegovo uresničevanje¹⁴ z upoštevanjem

različnih stopenj in pedagoških poti, ki jih načrt predvideva. Takšen načrt se sklicuje na *Temeljni načrt* in si postavlja za nalogo uresničiti določbe *Nacionalnega načrta* ter pedagoške vizije, ki jo navdihuje v skladu z realnostjo in zahtevami krajevne Cerkve ter upoštevanjem kulturnega porekla bogoslovcev, škofijske pastorale in njene »vzgojne tradicije«.

Opombe

¹ Dokument je izvršni odlok, o katerem govori *Zakonik cerkvenega prava*, kan. 31, §1 glede izvajanja kanonskih določb v zvezi z oblikovanjem, ki nadomešča *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* od 6. januarja 1970, prenovljenega v novi izdaji 19. marca 1985; prim. Drugi vatikanski ekumenski koncil, *Odlok o duhovniški vzgoji – Optatam totius* (28. oktobra 1965), št. 1: AAS 58 (1966), 713.

² Prim. Janez Pavel II., Apostolska konstitucija *Pastor Bonus – Dobri Pastir* (28. junija 1988), art. 88, § 2 in 108, § 2: AAS 80 (1988), 882 in 887.

³ *ZCP*, kan. 659, § 3.

⁴ Prim. Benedikt XVI., Apostolska konstitucija *Anglicanorum coetibus* (4. novembra 2009): AAS 101 (2009), 985–990.

⁵ Pristojnosti obeh dikasterijev so določene v: Benedikt XVI., *Lettera apostolica Ministrorum institutio* (16. januarja 2013), art. 6: AAS 105 (2013), 134: »Kongregacija za katoliško vzgojo je pristojna glede akademske ureditve študija filozofije in teologije po posvetovanju s Kongregacijo za duhovščino v njenih pristojnostih«.

⁶ Prim. Pij XII., *Motu proprio Cum nobis* (4. novembra 1941), št. 13: AAS 33 (1941), 479; *Ministrorum institutio*, art. 7: AAS 105 (2013), 134.

⁷ *Ministrorum institutio*, art. 4–5: AAS 105 (2013), 133–134, ki spreminja art. 93, § 2 in 94 konstitucije *Pastor Bonus*.

⁸ Prim. *ZCP*, kan. 242, § 1.

⁹ Prim. *prav tam*.

¹⁰ Prim. *prav tam*, kan. 242, § 2.

¹¹ Prim. *prav tam*, kan. 243.

¹² Prim. *prav tam*, kan. 242, § 2.

¹³ Prim. *Odlok o duhovniški vzgoji – Optatam totius*, 5: AAS 58 (1966), 716–717.

¹⁴ Prim. Kongregacija za škofove, *Direttorio per il ministero pastorale dei Vescovi Apostolorum successores* (22. februarja 2004), 90; *Enchiridon Vaticanum*, 22 (2006), 1768–1769.

II. DUHOVNIŠKI POKLICI

a) Splošna načela

11. Cerkveni poklici so znamenje neprecenljivega Kristusovega bogastva (prim. Ef 3,8), zato jih moramo zelo spoštovati in gojiti z vso skrbjo in vnemo, da se razcvetijo in dozoriyo. Med mnogovrstnimi poklici, ki jih Sveti Duh neprestano prebujaja sredi Božjega ljudstva, je službeno duhovništvo, »ki kliče k udeležbi pri Kristusovem hierarhičnem duhovništvu«¹ *ter k zedinjenju v njem »pri oskrbi Cerkve z besedo in Božjo milostjo.*«² Ta poklicanost se razodeva ob mnogih okoliščinah, v raznih obdobjih človekovega življenja: v obdobju odraščanja, v zreli dobi in, kakor potrjuje stalno izkustvo Cerkve, tudi v otrocih.

12. Poklicanost k službenemu duhovništvu je vključena v širše območje krščanske krstne poklicanosti, s katere pomočjo je Božje ljudstvo, »ki ga je Kristus postavil za občestvo življenja, ljubezni in resnice, in ga je privzel tudi za sredstvo odrešenja vseh ter ga poslal po vsem svetu, kot luč sveta in sol zemlje« (prim. Mt 5,13-16).³

13. Poslanstvo Cerkve je »skrb za rojevanje, spremljanje in razločevanje poklicev, zlasti poklicev za duhovništvo«.⁴ Ta poklicanost sprejema Kristusov glas, ki vabi vse, naj prosijo Gospodarja, da pošlje delavcev na svojo žetev (prim. Mt 9,38 in Lk 10,2) in goji posebno pozornost do poklicanosti k posvečenemu življenju in duhovništvu. Zato je potrebno ustanoviti in spodbujati v posameznih škofijah, področjih in pokrajinah centre za duhovne poklice.⁵ Ti sodelujejo s *Papeškim delom za duhovniške poklice (Pontificia Opera per le Vocazioni Sacerdotali)* in so poklicani k spodbujanju in usmerjanju celotne poklicne pastorale,⁶ in nudijo za to potrebna sredstva.⁷ Škofje, ki so prvi odgovorni za duhovniške poklice,

spodbujajo sodelovanje med duhovniki, posvečenimi in laiki (predvsem starši in vzgojitelji), pa tudi med skupinami, cerkvenimi gibanji in društvi vernih laikov.⁸

14. Podpreti je treba pobude, ki so koristne za prejem ali ohranitev božjega daru novih poklicev: predvsem osebno in skupno molitev. Nekateri dogodki in časi v liturgičnem letu so za ta namen še posebej primerni. Naloga cerkvenega vodstva je, da določi čase obhajanja raznih dogodkov, ki so posebej pomembni. Sveti oče je že pred časom uvedel vsakoletno obhajanje svetovnega dneva molitve za poklice na 4. velikonočno nedeljo, imenovano nedelja Dobrega pastirja. Primerno je tudi podpirati dejavnosti, ki ustvarjajo primerno vzdušje za prepoznavanje in sprejem duhovniškega poklica.⁹

V tem smislu naj bo pozornost namenjena ljudem, ki pripadajo različnim življenjskim obdobjem. Ko dandanes opazamo rast števila kandidatov v odrasli dobi, pri ljudeh, ki imajo za seboj že eno ali več poklicnih izkušenj,¹⁰ je potrebno izkazovati posebno pozornost prav tej starostni skupini.

15. Z velikodušnostjo in cerkvenim duhom naj bi se prizadevali spodbuditi ne samo poklice za služenje domači škofiji ali domači deželi, ampak tudi tiste v korist drugim krajevnim Cerkvam za potrebe vesoljne Cerkve. Podpirati je treba Božje delovanje, ki kliče nekatere k službenemu duhovništvu v eni od krajevnih Cerkev, druge k opravljanju službe v ustanovah posvečenega življenja ali v družbah apostolskega življenja, nekatere pa v *misijonih* (*missio ad gentes*). Zelo je zaželeno, da v škofiji obstaja le eno središče za poklicno pastoralo, kar je izraz sodelovanja in edinosti med škofijsko duhovščino in tisto, ki pripada drugim cerkvenim ustanovam, ki so kano nično priznane.¹¹

b) Mala semenišča in druge oblike spremljanja mladostnikov

16. Pastoralo poklicev je usmerjena k prepoznavanju in spremljanju odgovora na notranji Gospodov klic. Spodbujati

je treba rast človeških in duhovnih vrednot kandidatov in preverjati pristnost njihovih nagibov. Zato je primerno, da v vsaki krajevni Cerkvi, upoštevajoč okoliščine, lastna sredstva in izkušnje, spodbujamo tiste ustanove, ki naj pomagajo podpirati in prepoznavati poklic k službenemu duhovništvu; pri tem je treba upoštevati starost in posebne pogoje življenja tistih, ki se v teh ustanovah vzgajajo.

17. *Mala semenišča*¹² - Glede malih semenišč Zakonik kanonskega prava predpisuje: »Kjer so mala semenišča ali druge tourstne ustanove, v katerih se namreč skrbi za poklice, naj se ohranijo in pospešujejo in naj se poskrbi, da se posebna verska vzgoja daje skupaj s humanističnim in znanstvenim poukom; kjer pa krajevni škof sodi, da je koristno, naj celo poskrbi, da se na novo ustanovi malo semenišče ali podobna ustanova«.¹³

18. Namen malega semenišča je pomagati mladostnikom, ki kažejo, da nosijo v sebi klice poklicanosti za službeno duhovništvo, k človeški in krščanski zrelosti,¹⁴ k rasti tiste notranje svobode, ki jih usposablja, da odgovorijo na Božji načrt glede svojega življenja.

Tam, kjer te naloge ni mogoče izvajati na ravni ustanove malega semenišča, naj vsaka krajevna Cerkev poskrbi za spremljanje mladostnikov s tem, da spodbuja nove in učinkovite pastoralne oblike, da bodo kandidatom pomagale in usmerjale njihovo človeško in duhovno rast. Med takimi možnostmi naj omenimo skupine za prepoznavanje poklicanosti za mladostnike, občestva za sprejemanje poklicanih, katoliške zavode (kolegije) in druge mladinske organizacije.¹⁵

19. V malih semeniščih je potrebno presoјati določene kvalitete mladostnika in pa specifične »pokazatelje poklicanosti«. Konkretno so lahko v veliko pomoč pri presoјanju verska praksa kandidata, npr. duhovna vez z duhovnikom, pogosto prejemanje zakramentov, molitvena praksa, izkušstvo cerkvenosti na župnijski ravni ali v skupinah, gibanjih in društvih, udeležba pri delu za duhovne poklice v okviru škofije, sprejetje kakšne službe v domači cerkvi. Dalje je treba

upoštevati nekatere človeške stvarnosti, ki lahko pomagajo mladim pri dozorevanju poklica. Naloga vzgojiteljev je, da preverjajo celostno primernost (duhovno, fizično, psihično, moralno in intelektualno) kandidatov.

20. V času poklicne poti je treba v malem semenišču upoštevati dinamiko rasti osebe glede na starost in posebej glede na nekatere vidike: iskrenost in zvestobo sebi in drugim, napredujoč čustveni razvoj, pripravljenost živeti v skupnosti, sposobnost gojiti bratsko ljubezen, ustrezno stopnjo odgovornosti do osebnih dolžnosti in zaupanim nalogam, ustvarjalnost in smisel za delo, pravilno izražanje svobode, pripravljenost sodelovati pri molitvi in srečanju s Kristusom.

21. Glede na izkustvo prijateljstva z Jezusom naj se mladostniki naučijo živeti in razvijati zvestobo Gospodu, pri čemer jih podpirata molitev in moč Svetega Duha, da bi v njih zorelo ponižno služenje, razpoložljivost za druge in pozornost na skupno dobro; ubogljivost oziroma zaupljiva poslušnost; mladostna čistost kot znamenje pristnosti v odnosih in v darovanju samega sebe; ubožstvo kot vzgoja za zmernost pri uporabi dobrin in vzgoja k preprostemu življenju.

Potrebna prvina te duhovne formacije je liturgično in zakramentalno življenje, ki se ga morajo mladi udeleževati z vedno bolj živo zavestjo, v skladu z napredovanjem v letih, skupaj z marijansko pobožnostjo in drugimi pobožnostmi, tako vsakdanjimi kot tudi občasnimi, pa tudi z drugimi vidiki, značilnimi za posamezno semenišče.

22. Mladi kandidati naj bodo deležni takega srednješolskega pouka, ki jim bo omogočal, da bodo kos univerzitetnemu študiju.¹⁶ Nadalje naj dosežejo državno spričevalo o študiju; tudi zato, da imajo svobodo in možnost, da v primeru, da ne bi v njih prepoznali klica v duhovništvo, izberejo kak drug poklic. Primerno bi bilo, da bi semenišče ponudilo še dopolnilno formacijo, npr. s področja kulture, umetnosti, športa ... Pouk lahko poteka na šolah v sklopu semenišča, na zunanjih katoliških ali drugih šolah.

23. V času mladosti, v kateri začenja zoreti mladostnikova identiteta, naj mlade spremljajo vzgojitelji, ki razumejo njihove življenjske potrebe; biti morajo dobri vzgojitelji in pričevalci za evangelij. Zaželeno je, da vzgojitelji pridobijo za sodelovanje starše, ki imajo predvsem v tem obdobju pomembno vlogo pri rasti njihovih otrok; prav tako je pomembna podpora in bližina domače župnijske skupnosti. Nadalje naj vzgojitelji poskrbijo, da bodo imeli kandidati primerne in tudi nujne odnose z domačo družino ter s svojimi vrstniki, saj take odnose potrebujejo za zdrav psihološki razvoj, še posebej kar zadeva čustveno življenje.

c) Poklici v odrasli dobi

24. Tisti, ki odkrijejo klic k službenemu duhovništvu v poznejših letih, so že bolj prepoznavne osebnosti; za seboj imajo življenjsko pot in različne izkušnje. Pred sprejemom teh oseb v semenišče je treba upoštevati predhodno obdobje duhovne in cerkvenostne poti, po kateri se lahko temeljito razišče in presodi motive za poklic.

Potrebno je skrbno presoјati čas med krstom ali spreobrnjenjem h krščanstvu in morebitnim vstopom v semenišče,¹⁷ saj se pogosto pokaže, da kandidati ne razlikujejo med *hojo za Kristusom* in klicem v službeno duhovništvo.

Kot druge semeniščnike je potrebno tudi te kandidate spremljati pri resni in celoviti vzgoji, ki predvideva temeljito duhovno in teološko formacijo;¹⁸ seveda s pomočjo primerne pedagoške in didaktične metode, ki upošteva specifiko njihove osebnosti. Škofovske konference so poklicane, da določijo posebna merila, ki jih narekujejo razmere v njihovih deželah, tako da postavijo neke meje glede starosti za omenjene poklice in morebitno ustanovitev posebnega semenišča.¹⁹

d) Poklici, ki se porajajo med domorodci

25. »Posebna pozornost naj bo namenjena poklicem, ki se porodijo med domorodci. Poskrbeti je treba za vzgojo, ki bo vraščena v njihovo kulturno okolje. Ti duhovniški kandidati,

*medtem ko prejemajo primerno teološko in duhovno formacijo za prihodnje poslanstvo, ne smejo zanemariti svojih kulturnih korenin».*²⁰ Že sama navzočnost poklicev med domorodci pospešuje vsaditev evangelija na misijonskih področjih; pri tem je treba primerno ovrednotiti njihovo kulturo. Kadar koli je potrebno, naj se ponudi služba glede poklicanosti v domačem jeziku, ki je umeščena v posebno krajevno kulturo.

e) Poklici in migranti

26. Migracije oziroma preseljevanja ljudstev iz različnih razlogov, kot so družbeni, ekonomski, politični in verski, so vedno bolj razširjen pojav.²¹ Pomembno je, da krščanska skupnost posveča stalno pastoralno skrb priseljenim družinam, ki že več časa živijo in delajo v drugi deželi in predstavljajo dragoceno bogastvo. Tudi iz njih se lahko rodijo duhovniški poklici; take kandidate je treba spremljati in pri tem upoštevati njihovo postopno kulturno integracijo.²²

27. Drugi, ki čutijo Gospodov klic, zapustijo lastno deželo, da bi bili drugje deležni priprave na duhovništvo. Pomembno je upoštevati njihovo osebno preteklost in zgodovino, iz katere prihajajo. Skrbno je treba preveriti motive (razloge) za njihovo izbiro poklica in narediti vse, da bi prišli v dialog s krajevno Cerkvijo, iz katere izhajajo. Vsekakor je treba v času formacije najti metode in pripomočke za ustrezno integracijo, pri čemer ne smemo podcenjevati kulturne razlikovanosti, ki včasih oteži poklicno razlikovanje.

Opombe

- ¹ Odlok o duhovniški vzgoji, 2: AAS 58 (1966), 714–715.
- ² Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 11: AAS 57 (1965), 15.
- ³ Prav tam, 9: AAS (1965), 13.
- ⁴ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda *Dal vam bom pastirjev – Pastores dabo vobis*, 34: AAS 84 (1992), 713.
- ⁵ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Pontificia opera per le vocazioni sacerdotali. Orientamenti pastorali per la promozione delle vocazioni al ministero sacerdotale* (15. marca 2012), 13.
- ⁶ Prim. *Pontificia opera per le vocazioni sacerdotali. Sviluppi della pastorale delle vocazioni nelle Chiese particolari* (6. januarja 1992); *Orientamenti pastorali per la promozione delle vocazioni al ministero sacerdotale*.
- ⁷ Prim. Odlok o duhovniški vzgoji, 2: AAS 58 (1966), 714–715; Odlok o službi in življenju duhovnikov, 11: AAS 58 (1966), 1008–1009; Odlok o prenovi redovniškega življenja 24: AAS 58 (1966), 15; Odlok o škofovski službi, 15: AAS 58 (1966) 679–680; Odlok o misijonskem poslanstvu Cerkve, 16 in 39: AAS 58 (1966) 966–967 in 986–987.
- ⁸ Prim. ZCP, kan. 233, § 1; Odlok o duhovniški vzgoji, 2; Odlok o službi in življenju duhovnikov, 11; Dogmatična konstitucija O Cerkvi, 11; Odlok o pastirski službi škofov, 15; Odlok o misijonskem poslanstvu Cerkve, 39; Odlok o prenovi redovniškega življenja, 24; Pastoralna konstitucija Cerkve sedanjem svetu, 52; Odlok o laiškem apostolatu, 11; Pij XII., Esortazione al clero del mondo cattolico sulla santità della vita sacerdotale *Menti nostrae* (23. septembra 1950), cap. III, v: AAS 42 (1950) 683.
- ⁹ Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 107: AAS 105 (2013), 1064–1065: »Prave poklicanosti vzniknejo tam, kjer je življenje, gorečnost in volja, da bi Kristusa prinašali drugim. Celó v župnijah, kjer duhovniki niso zelo zavzeti in veseli, bratsko in vneto občestveno življenje verujočih prebuja željo, da bi se povsem posvetili Bogu in evangelizaciji. To se dogaja zlasti, če ta živa župnija stanovitno moli za poklice in ima pogum, da svojim mladim predlaga pot posebne posvetitve.«
- ¹⁰ Prim. ZCP, kan. 233, § 2; kan. 385; Pij XII., *Menti nostrae*, cap. III, v: AAS 42 (1942), 684; *Apostolorum successores*, 87; *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006), 1773; Kongregacija za katoliško vzgojo, *Lettera circolare Vocaciones adultorum. Ai Presidenti delle Conferenze Episcopali circa la cura e formazione delle vocazioni adulte* (14. julja 1976); *Enchiridion Vaticanum*, 5 (2000), 2097–2108.
- ¹¹ Prim. Odlok o duhovniški vzgoji, 2; Odlok o službi in življenju duhovnikov, 10–11; *Apostolorum successores*, 91; *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006), 1787–1789.
- ¹² Prim. Odlok o duhovniški vzgoji, 3; *Dal vam bom pastirjev*, 63.
- ¹³ Prim. ZCP, kan. 234, § 1; prim. *Apostolorum successores*, 86.
- ¹⁴ Prim. *Apostolorum successores*, 86.
- ¹⁵ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 64.
- ¹⁶ Prim. ZCP, kan. 234, § 2.
- ¹⁷ Prim. prav tam, kan. 1042, 3°.
- ¹⁸ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 64; *Vocaciones adultorum*, 12; *Enchiridion Vaticanum*, 5 (2000), 2102.

¹⁹ Prim. *Apostolorum successores*, 87.

²⁰ Janez Pavel II., Esortazione apostolica post-sinodale *Ecclesia in America* (22. januarja 1999), 40: ASS 91 (1999), 776.

²¹ Prim. Papež Francišek, Posinodalna apostolska spodbuda *Radost ljubezni – Amoris laetitia*, Cerkevni dokumenti 152, Družina, Ljubljana 2016.

²² Prim. Papeški svet za pastoralo migrantov in potujočih, Navodilo *Kristusova ljubezen do migrantov*, Cerkevni dokumenti 109, Družina, Ljubljana 2005.

III. TEMELJI OBLIKOVANJA

a) Subjekt oblikovanja

28. Na *poti (iter)* vzgoje za službeno duhovništvo se bogoslovec predstavi kot »samemu sebi skrivnost«, v kateri se prepletata in sobivata dva vidika njegove človeškosti: na eni strani vrline in notranje bogastvo, na drugi strani pa omejitve in krhkost. Naloga vzgoje je, da človeku pomaga, da integrira ta dva vidika in po navdihu Svetega Duha napreduje na poti vere in harmoničnega dozorevanja vseh prvin, da se izogiba enostranskosti, napetosti, pretiravanju, površnosti. Čas formacije za službeno duhovništvo je čas izkušnje, dozorevanja in razločevanja tako za bogoslovce kot za vzgojne ustanove.

29. Bogoslovec je poklican, »naj gre ven iz sebe«,¹ da bi šel v Kristusu naproti Očetu in drugim tako, da sprejme klic v duhovništvo, si prizadeva za sodelovanje s Svetim Duhom, da bi uresničil notranjo jasno in ustvarjalno sintezo med močjo in krhkostjo. Vzgojni načrt pomaga bogoslovcem, da zaupajo Kristusu vse svoje osebne vidike, tako da postanejo zavestno svobodni za Boga in za druge.² Samo v Kristusu, križanem in vstalem, ima v resnici smisel in izpolnitev ta pot integracije; v Njem se namreč osredinijo vse stvari (prim. Ef 1,10), dokler ne bo Bog »vse v vsem« (1 Kor 15,28).

b) Temelj in namen oblikovanja: duhovniška identiteta

30. Za celovito oblikovanje kandidata je potreben premislek o duhovnikovi identiteti.³ Prvi premislek mora biti *teološke* narave, kolikor je poklicanost v duhovništvo ukoreninjena in najde razlog svojega bivanja v Bogu, v njegovem

ljubezenskem načrtu. Jezus uresniči novo zavezo s podaritvijo samega sebe in svoje krvi in tako rojeva mesijansko ljudstvo, »ki sestavlja za vse človeštvo najmočnejši zametek edinosti, upanja in odrešenja«. ⁴ Kot nas spominja 2. vatikanski koncil, moramo naravo in poslanstvo duhovnika razumeti znotraj Cerkve, ki je Božje ljudstvo, Kristusovo telo in tempelj Svetega Duha, ki mu duhovniki posvečajo svoje življenje.

31. Celotna skupnost verujočih je z maziljenjem Duha postavljena kot viden zakrament za odrešenje sveta; vse Božje ljudstvo pa je udeleženo na Kristusovem odrešilnem delu, ⁵ tako da daruje »živo daritev, sveto in Bogu prijetno« (Rim 12,1) kot duhovniško ljudstvo. ⁶ Edinost in dostojanstvo krstne poklicanosti presegata vsako razliko v službi. Drugi vatikanski koncil uči: »Čeprav se skupno duhovništvo vernikov in službeno ali hierarhično duhovništvo med seboj razlikujeta po bistvu in ne samo po stopnji, sta vendarle naravnani drugo na drugo; kajti eno in drugo, vsako na svoj posebni način, je deležno edinega Kristusovega duhovništva«. ⁷ Duhovniško službo je treba razumeti v njeni specifični naravi kakor tudi v njenih bibličnih in teoloških temeljih kot službo Božji slavi in bratom v njihovem krstnem duhovništvu. ⁸

32. Vsak vernik je maziljen s Svetim Duhom ter v skladu z njemu lastnimi karizmami dejavno soudeležen pri poslanstvu Cerkve, res pa je tudi, »da bi verniki zrasli v eno telo, v katerem vsi udje ‚nimajo istega opravila‘ (Rim 12,4), je postavil med njimi služabnike, ki naj bi v skupnosti vernikov imeli zaradi svetega reda oblast darovati sv. mašo ⁹ in naj bi odpuščali grehe in naj bi v Kristusovem imenu za ljudi javno opravljali duhovniško službo«. ¹⁰ To pomeni, da so duhovniki v občestvu s škofovskim redom neločljivi del cerkvenega občestva in so hkrati postavljeni za pastirje in voditelje po Kristusovi volji in v stalni povezanosti z delom apostolov. Zato duhovnik ni samo v Cerkvi, ampak tudi v imenu Cerkve«. ¹¹

33. Duhovnik, ki je ud svetega božjega ljudstva, je poklican, da goji svoj misijonarski zagon s tem, da z Besedo in služenjem izvršuje pastoralno poslanstvo z avtoriteto vodi-

telja, kot učitelj Besede in služabnik zakramentov¹² in tako opravlja rodovitno duhovno očetovstvo.

Zato naj bodoči duhovniki prejmejo tako vzgojo, da ne bodo zapadli v »klerikalizem« niti v skušnjavo, da bi gradili svoje življenje tako, da bi bili ljudem všečni, ker bi s tem postali neprimerni za izpolnjevanje svoje voditeljske službe, saj bi s tem Cerkev enačili zgolj s človeško ustanovo.

34. Na drugi strani pa duhovniško posvečenje, ko je duhovnik po škofovem polaganju rok in z izlitjem Svetega Duha postavljen za voditelja ljudstva, duhovnika ne sme navajati k temu, da bi se »vedel oblastno« do črede (prim. 1 Pt 5,3): *»Vsaka oblast naj se v resnici izpolnjuje v duhu služenja, kot služba ljubezni«* (*«amoris officium»*) *in nesebična predanost v blagor črede»*.¹³

Povzemamo: na začetku duhovniškega posvečenja je dar Božje milosti, uresničen v zakramentalnem posvečenju. Ta dar se izraža v času v posredovanju Cerkve, ki kliče in pošilja v Božjem imenu. V soodvisnosti s tem se osebni odgovor razvija v procesu, ki se prične z zavestjo prejetega daru in raste postopno s pomočjo duhovniške duhovnosti, dokler se končno ne upodobi kot trdna oblika življenja, kot celota dolžnosti in pravic ter specifično poslanstvo, ki izhaja iz posvečenja.

c) Pot vzgoje kot upodabljanje po Kristusu

35. Duhovniki, v svojem bivanju upodobljeni po Kristusu Glavi, Pastirju, Služabniku in Ženinu,¹⁴ so udeleženi pri njegovem edinstvenem duhovništvu, njegovem misijonskem poslanstvu kot sodelavci škofov. Tako so v Cerkvi in svetu vidno znamenje Očetove usmiljene ljubezni. Te značilnosti Kristusove osebe pomagajo bolje razumeti službeno duhovništvo v Cerkvi ter navdihujejo in usmerjajo vzgojo bogoslovcev pod vodstvom Duha, da bi vključeni v trinitarično skrivnost dosegli lastno upodobitev po Kristusu.¹⁵

36. Pismo Hebrejcem predstavi Kristusovo duhovništvo kot izraz njegovega poslanstva med ljudmi.¹⁶ Prvi del, ki

opredeljuje Kristusa kot pravega velikega duhovnika, govori o njegovi edinstveni bližini, ki ga kaže kot tistega, ki je blizu tako Bogu kot ljudem.¹⁷ Kristus, poln usmiljenja, je duhovnik, »svet, čist, brez madeža« (Heb 7,26), ki je daroval samega sebe »z močnim upitjem in solzami« (5,7), »more potrpeti« (5,2) z vsako našo slabostjo in postane vsem, »ki so mu poslušni, počelo večnega odrešenja« (5,9).

Kristus, pravi Bog in pravi človek, je v ljubezni dovršil vse: duhovništvo (prim. Heb 7,1-28), zavezo (prim. 8, 1-9,28), daritve (prim. 10,1-18). Na poseben način pa je bila nova njegova daritev, daritev Kristusa duhovnika: On ni daroval krvi volov in kozlov, temveč svojo lastno kri, da bi izvršil Očetovo voljo. Jezusove besede v dvorani zadnje večerje: »*To je moje telo, ki se daje za vas; to delajte v moj spomin /.../. Ta kelih je nova zaveza v moji krvi, ki se preliva za vas*« (Lk 22, 19-20), razložijo »*neprimerljivo medsebojno naravnost evharistije in duhovništva /.../: pred seboj imamo dva zakramenta, rojena skupaj, katerih usodi sta nerazvezljivo povezani vse do konca sveta.*«¹⁸ Tako sta služenje in življenje duhovnika bistveno zakoreninjena v evharistiji.

37. Ta, ki žrtvuje svoje življenje, se predstavi kot Dobri pastir,¹⁹ ki je prišel zbrat razkropljene ovce Izraelove hiše, da bi jih pripeljal v stajo Božjega kraljestva (prim. Mt 9,36 in 15,24; Jn 10,14-16). S to podobo, ki je močno navzoča v zgodovini odrešenja, Kristus razodeva, da sam Bog zbira, spremlja, išče in neguje svojo čredo. Pred nami je podoba Boga, Pastirja, ki deli svoje življenje z nami, vse do tega, da sprejme nase naše trpljenje in našo smrt.²⁰

38. Jezus, Božji Sin, je privzel podobo hlapca vse do smrti (prim. Flp 2,6-8). Pred svojo smrtjo na križu je umil noge svojim učencem in jim naročil, naj ga posnemajo (prim. Jn 13, 1-17). Posebno prepričljiva se v povezanosti s tako imenovanim četrtim spevom o trpečem služabniku pri preroku Izaiju (prim. Iz 52,13-53,12) kaže zveza med duhovniškim služenjem in Kristusovim poslanstvom. Trpečí služabnik je predpodoba tega, kar bo On uresničil v prid človeštva po so-

čutnem prevzetju bolečine in smrti, vse do darovanja svojega življenja na križu (prim. Iz 53,4-8).

39. Duhovniško posvečenje zahteva od tistega, ki ga sprejme, popolno podaritev samega sebe za služenje Božjemu ljudstvu po podobi Kristusa Ženina: »Kristusova daritev samega sebe Cerkvi, sad njegove ljubezni, izraža tisto izvirno izročitev, ki je lastna ženinu v odnosu do neveste«. ²¹ Duhovnik je poklican, da privzame Kristusova čustva in odnos do Cerkve, ki naj jo nežno ljubi tako, da izvršuje svojo službo. Od njega se zahteva, da je sposoben »ljubiti ljudi z novim srcem, veliko in pristno samoodpovedjo, s polno, vztrajno in zvesto podaritvijo samega sebe; skupaj z neke vrste ‚Božjim ljubsumjem‘, z nežnostjo, z odtenki materinskih čustev«. ²²

40. Duhovnik je torej poklican k samovzgoji, da bi njegovo srce in njegovo življenje postalo podobno Gospodu Jezusu, tako da postane znamenje Božje ljubezni do vsakega človeka. Če bo intimno povezan s Kristusom, bo lahko oznanjal evangelij in postal orodje Božjega usmiljenja, vodil in svaril, posredoval in skrbel za duhovno življenje njemu zaupanih vernikov, poslušal in sprejemal, odgovarjal tudi na težke zahteve in vprašanja današnjega časa. ²³

d) Vzgojo k notranjosti in k občestvenosti

41. Pastoralna skrb vernikov zahteva od duhovnika temeljito vzgojo in notranjo zrelost, ker se ne more omejiti na to, da »igra svojo vlogo«, da gre zgolj za zunanjo in formalistično poslušnost abstraktnim načelom, temveč je poklican, da deluje z veliko notranjo svobodo. Dejansko se od njega zahteva, da dan za dnem ponotranji evangeljskega duha s pomočjo trajnega in osebnega prijateljstva s Kristusom, vse do sočustvovanja in gojenja posebnega odnosa z njim.

Zato se bo bodoči duhovnik z rastjo v ljubezni trudil tudi za uravnovešen in zrel odnos do bližnjega. Dejansko je predvsem poklican k temeljni notranji človeški in duhovni ve drini, ²⁴ ki je onkraj povzdigovanja samega sebe ali čustvene odvisnosti do drugih, kar mu omogoča biti človek občestva,

poslanstva in dialoga,²⁵ sposoben velikodušno se razdajati in darovati za Božje ljudstvo, zazrt v Gospoda, ki daruje svoje življenje za druge.

42. Za oblikovanje v duhu evangelija notranji človek potrebuje pozornost in nenehno skrb za duhovno življenje, ki je prvenstveno osredotočeno na občestvo s Kristusom v skladu s skrivnostmi, ki jih obhajamo v liturgičnem letu, in se hrani z osebno molitvijo in s premišljevanjem navdihnjene Besede. V tihi molitvi, ki ga odpre pristnemu odnosu s Kristusom, bogoslovec postane učljiv za delovanje Duha, ki ga postopoma oblikuje po Učiteljevi podobi. V tem intimnem odnosu z Gospodom in v bratski skupnosti bodo bogoslovci deležni spremljanja, da bodo spoznali in odpravili »duhovno posvetnost«: obsedenost z zunanostjo, domišljavo prepričanost glede nauka ali predpisov, narcisizem in avtoritarnost, težnjo po prevladovanju, zgolj zunanjo in pretirano skrb za liturgijo, domišljavost, individualizem, nesposobnost poslušati drugega in vsakršen karierizem.²⁶ Vzgajajo pa naj se za preprostost, modrost, veder dialog, za pristnost; kot učenci v Učiteljevi šoli naj se učijo živeti in delati s tisto pastoralno ljubeznijo, ki omogoča, da so »Kristusovi služabniki in oskrbniki Božjih skrivnosti« (1 Kor 4,1).

43. Duhovniška vzgoja je pot prenove, ki v človeku prenavlja srce in razum, da bo mogel »razpoznavati, kaj hoče Bog, kaj je dobro, njemu všečno in popolno« (Rim 12,2). Postopna notranja rast na tej vzgojni poti mora predvsem stremeti za tem, da bodočega duhovnika naredi za »človeka razločevanja«, ki je sposoben razlagati stvarnost človeškega bivanja v luči Duha ter izbirati, odločati in delovati v skladu z Božjo voljo.

Prvo področje razločevanja je osebno življenje in obstaja v integraciji lastne zgodovine in resničnosti v duhovno življenje, tako da poklicanost v duhovništvo ne ostane ujeta v idealno abstraktnost in tudi ne zaide v nevarnost, da bi postala zgolj praktično organizacijska dejavnost, ki bi bil zunaj človeške vesti. Evangeljsko razločevati svoje življenje pomeni vsa-

kodnevno gojiti globok duhovni slog, tako da ga sprejmemo in razlagamo v polni odgovornosti in vedno večjem zaupanju v Boga, h kateremu vsak dan usmerjamo svoje srce.²⁷

Gre za ponižno in stanovitno delo na samem sebi, ki gre onkraj introspektivnih raziskav; pri njem se duhovnik pošteno odpre resnici življenja in stvarnim zahtevam služenja, ko se nauči poslušati vest, ki presoja notranje vzgibe in nagibe, ki spodbujajo delovanja. Tako se duhovnik nauči voditi samega sebe v duhovnih in duševnih silah duše in telesa; nauči se smiselnosti tega, kar lahko naredi, in tega, kar ne bi smel narediti; z uravnoteženo disciplino do samega sebe in s poštenim poznavanjem svojih omejitev in svojih možnosti začne gospodariti s svojimi močmi, načrti, obveznostmi. Tega dela ne moremo zadovoljivo opraviti, če se zanašamo samo na svoje človeške moči, nasprotno, to delo lahko opravimo samo s pomočjo Božje milosti, ki nas napravi sposobne prerasti sami sebe, iti onkraj lastnih potreb in zunanjih pogojev, da bi živeli v svobodi Božjih otrok. Gre za »notranji pogled« in celovito duhovno vizijo, ki obsega celoto življenja in služenja, preko česar se učimo delovati z modrostjo in preverjati posledice lastnega delovanja onstran okoliščin, ki otežujejo jasno presojo stvari.

To notranjo pristnost doseže duhovnik s pozorno skrbjo za svojo lastno notranjost, z osebno molitvijo, s pomočjo duhovnega vodstva, vsakdanjega stika z Božjo besedo, s pogledom vere na duhovniško življenje, v povezanosti z drugimi duhovniki in s škofom, in z vsemi pripomočki, s katerimi se vzgaja v kreposti in modrosti. Na tej neprekinjeni poti razločevanja bo duhovnik znal razvozlati in presoditi lastna vprašanja in predloge, darove, potrebe in šibkosti, tako da se »osvobodi vseh neurejenih nagnjenj, in šele *potem išče in najde Božjo voljo in uredi svoje življenje, da mu bo v zveličanje duše*«. ²⁸

e) Sredstva oblikovanja

e.1. Osebno spremljanje²⁹

44. Bogoslovci potrebujejo osebno spremljanje na vseh stopnjah svoje poti, in to različnih vzgojiteljev, pač glede na vlogo in pristojnost, ki je vsakemu od njih lastna. Namen

osebnega spremljanja je spodbujati poklicno razločevanje in oblikovati v učencu misijonarskega duha.

45. Pri vzgojnem procesu je pomembno, da bogoslovec pozna samega sebe in se pusti spoznati tako, da ima odkritosrčen in pristen odnos z vzgojitelji.³⁰ Ker ima za cilj »učljivost« (»docibilitas«) Svetemu Duhu, pomeni osebno spremljanje nepogrešljivo sredstvo formacije.

46. Pogovori z vzgojitelji morajo biti redni in pogosti; če bo bogoslovec ob delovanju Duha učljiv, se bo postopoma upodobil po Kristusu. To spremljanje mora vključiti vse vidike človeške osebe, tako da se vzgaja k poslušanju, dialogu, k pristnemu pomenu pokorščine in k notranji svobodi. Naloga vzgojiteljev, vsakega na področju, ki mu pripada, je: pomagati bogoslovcu, da se zaveda svojega stanja, prejetih talentov, pa tudi svoje krhkosti in da hkrati postaja vedno bolj razpoložljiv za delovanje milosti.

47. Pri spremljanju je nadvse pomembno medsebojno zaupanje.³¹ Na vzgojnem področju je treba najti in začrtati konkretne oblike, s katerimi se lahko takšno zaupanje vzpostavi in ohrani. Predvsem je potrebno iskati in pripraviti vse tiste pogoje, ki lahko na svoj način ustvarijo vedro ozračje medsebojnega zaupanja in domačnosti: bratsko bližino, empatijo, razumevanje, sposobnost poslušanja, podoživljanja in predvsem skladnega življenjskega pričevanja.

48. Spremljanje mora trajati vse od začetka vzgojne poti in vse življenje, vendar po posvečenju na drugačen način. Spremljanje vse od začetka bo kandidatu za duhovništvo omogočilo, da presodi, ali je poklican v duhovništvo, in bo preprečilo nepotrebno odlašanje presoje o pripravnosti za duhovniško službo; z njim se tudi izognemo nevarnosti, da pride bogoslovec na prag posvečenja, ne da bi preveril nujne zahtevane pogoje zanj.³²

49. Vzgojitelj je dolžan ohraniti molčečnost glede notranjega življenja bogoslovcev. Pravilno in uravnovešeno sprem-

ljanje, spoštljivo do svobode in vesti drugih, jim pomaga pri njihovi človeški in duhovni rasti, zahteva pa, da je vsak vzgojitelj človeško,³³ duhovno,³⁴ pastoralno in strokovno usposobljen. Poleg tega potrebujejo vzgojitelji posebno pripravo³⁵ in velikodušno predanost tej pomembni nalogi. Vzgojitelji naj bodo z bogoslovci čim več časa in naj bodo pričevalci, zgled, kako brez pridržka ljubiti in služiti Božjemu ljudstvu v razdajanju Cerkvi.³⁶

e.2. Skupnostno spremljanje

50. Zdrava vzgojna pedagogika mora biti pozorna na življenje in dinamiko skupnosti, v katero je bogoslovec vključen. Življenje v skupnosti v letih začetne formacije mora vplivati na kandidate, in sicer tako, da prečiščujejo svoje nagibe in tako, da so po svojem vedenju vedno bolj podobni Kristusu. V vsakodnevnem življenju se vzgajajo preko medosebnih odnosov, z izmenjavo spoznanj in v soočenjih; vse to je tisti »človeški humus« (*humus*), v katerem konkretno zori nek poklic.

51. Takšno občestveno okolje bo spodbujalo odnos s škofom, sobrati v duhovniški skupnosti in z verniki. Izkušnja občestvenega življenja je dragocen in nepogrešljiv dejavnik pri vzgoji tistih, ki bodo v prihodnosti poklicani k izvrševanju pristnega duhovnega očetovstva³⁷ v občestvih, ki jim bodo zaupana. Od vsakega kandidata, ki se pripravlja na duhovniško službo, se pričakuje, da vedno bolj hrepeni po občestvu in mu je vedno bolj zavezan.³⁸

Občestveni duh temelji na dejstvu, da je Cerkev, kolikor je od Kristusa zbrano ljudstvo, poklicana k življenju in je živela vse od začetka močno izkušnjo občestvenega življenja.³⁹ Upoštevati moramo, da so po prejetem posvečenju duhovniki »*zedinjeni med seboj v notranjem zakramentalnem bratstvu*« in »*oblikujejo enoten duhovniški zbor v škofiji, v katerega službo so prišteti pod svojim škofom*«. ⁴⁰ V moči lastnega posvečenja je duhovnik član družine, katere oče je škof.⁴¹

52. V Cerkvi, ki »je hiša in šola občestva«⁴² in ki prejema svojo edinost iz edinosti Očeta, Sina in Svetega Duha,⁴³ je duhovnik poklican, da postane »človek občestva«.⁴⁴ Zato morajo biti v semenišču vezi, ki se ustvarjajo med vzgojitelji in bogoslovci ter med bogoslovci samimi, prežete z očetovstvom in bratstvom.⁴⁵ Dejansko se bratstvo gradi z duhovno rastjo, ki zahteva stalno prizadevanje, da premaga različne oblike individualizma. Bratski odnos »ne more biti samo nekaj, kar je prepuščeno slučaju, naklonjenim okoliščinam«,⁴⁶ temveč je zavestna izbira in stalen izziv.

Semeniška skupnost je dejansko družina, za katero je značilno vzdušje, ki podpira prijateljstvo in bratstvo. Takšno izkustvo bo pomagalo bogoslovcu, da bo v prihodnosti bolje razumel zahteve, vzgibe, dinamiko pa tudi probleme družin, ki bodo zaupane njegovi pastoralni skrbi.⁴⁷ S tega vidika bo v veliko pomoč semeniški skupnosti sprejemljivost in delitev izkušenj z različnimi ljudmi, med drugim z družinami, posvečenimi osebami, mladimi, študenti, ubogimi.

f) Enovitost vzgoje

53. V moči trajnega učnega izkustva je vzgoja enovita in celovita pot, ki se pričinja v semenišču in se nadaljuje v duhovniškem življenju kot nenehno oblikovanje (permanentna formacija), ki zahteva pozornost in skrb na vsakem koraku. Čeprav je »velik del učinkovitosti vzgoje odvisen od zrele in močne osebnosti vzgojiteljev«,⁴⁸ se moramo zavedati, da je »glavni in nenadomestljiv nosilec lastne vzgoje« najprej bogoslovec, pozneje pa duhovnik sam.⁴⁹

Opombe

¹ Prim. Papež Frančišek, *Govor bogoslovcev, novincem in novinkam z različnih delov sveta v letu vere* – Discorso ai seminaristi... (6. julija 2013); *Insegnamenti* 1-2 (2013), 13.

² Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale* (11. aprila 1974), 38; *Enchiridion Vaticanum*, 5 (2000), 275-276; Kongregacija za katoliško vzgojo, *Orientamenti per l' utilizzo delle com-*

petenze psicologiche nell' ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio (29. junija 2008), 9; *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1268–1269.

³ Prim. Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, Cerkevni dokumenti 139, Ljubljana 2012.

⁴ *Dogmatična konstitucija o Cerkvu*, 9.

⁵ Prim. prav tam, 17.

⁶ Prim. prav tam, 10; ZCP, kan. 204, § 1.

⁷ Prim. 1 Pt 2, 4–9.

⁸ *Dogmatična konstitucija o Cerkvu*, 10.

⁹ Prim. prav tam, 10 in 18; *Odluk o službi in življenju duhovnikov, 2; Katekizem katoliške Cerkve*, 1547 in 1592.

¹⁰ *Odluk o službi in življenju duhovnikov, 2*.

¹¹ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 16.

¹² Prim. Kongregacija za duhovščino, *Duhovnik za tretje tisočletje*, Cerkevni dokumenti 86, Ljubljana 2000.

¹³ *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 25; Papež Frančišek, *Splošna avdienta* (26. marca 2014), v: *L' Osservatore Romano* 70 (27. marca 2014), 8

¹⁴ Prim. *Odluk o službi in življenju duhovnikov, 2*.

¹⁵ Prim. prav tam.

¹⁶ Prim. Benedikt XVI., *Incontro con i Paroci della Diocesi di Roma* (18. februarja 2010); *Insegnamenti VI/1* (2010), 243.

¹⁷ Prim. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 13.

¹⁸ Janez Pavel II., *Pismo duhovnikom za veliki četrtek* (28. marca 2004); *Insegnamenti XXVII/1* (2004), 390.

¹⁹ Prim. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 22.

²⁰ Prim. Benedikt XVI., *Okrožnica Rešeni v upanju – Spe salvi*, Cerkevni dokumenti 118, Ljubljana 2008, 6.

²¹ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 22.

²² Prav tam.

²³ Papež Frančišek, *Govor rektorjem in gojencem Papeških zavodov in ustanov v Rimu* (12. maja 2014); *L' Osservatore Romano* 108 (14. maja 2014), 5: »Pastir mora kdaj iti naprej, da bi pokazal pot; drugič gre v sredini, da bi videl, kaj se dogaja; pogosto pa zadaj, da bi pomagal tistim, ki so zadnji in bi sledil zaznavam ovac, ki vedo, kje je dobra paša«; Isti, *Splošna avdienta* (26. marca 2014); *L' Osservatore Romano* 70 (27. marca 2014); *L' Osservatore Romano* 54 (7. marca 2014), 8.

²⁴ Prim. Papež Frančišek, *Govor udeležencem kongresa, ki ga je pripravila Kongregacija za duhovščino ob 50 obletnici koncilskih odlokov o duhovniški vzgoji (DV) in o službi in življenju duhovnikov (D)* (20. novembra 2015); *L' Osservatore Romano* 267 (21. novembra 2015), 8.

²⁵ Prim. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 18.

²⁶ Prim. Papež Frančišek, *Vesetje evangelija*, 93–97.

²⁷ Papež Frančišek, *Homilija ob jubileju duhovnikov in bogoslovcev* (3. junija 2016); *L' Osservatore Romano* 126 (4. junija 2016): »Temeljno vprašanje mojega duhovniškega življenja je, kam je usmerjeno moje srce? To vprašanje si moramo duhovniki postaviti pogosto, vsak dan, vsak teden. Kam je torej usmerjeno moje srce?«

- ²⁸ Sv. Ignacij Loyolski, *Duhovne vaje*, 1.
- ²⁹ Prim. Papež Frančišek, *Veselje evangelija*, 169–173.
- ³⁰ Prim. Papež Frančišek, *Govor bogoslovcem, novincem in novinkam ... ob letu vere* (6. julija 2013); *Insegnamenti* 1–2 (2013), 9.
- ³¹ Prim. *Orientamenti per l'utilizzo delle competenze psicologiche ...*: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1273–1277.
- ³² Prim. prav tam, 8.
- ³³ Prim. prav tam, 3–4.
- ³⁴ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Pismo o nekaterih nujnih vidikih duhovne formacije v semeniščih* (5. januarja 1989); *Enchiridion Vaticanum*, 7 (2001), 45–90.
- ³⁵ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Direttive sulla formazione degli educatori nei Seminari* (4. novembra 1993); *Enchiridion Vaticanum*, 13 (1996), 3151.3284; prim tudi Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 66.
- ³⁶ Prim. *Direttive sulla formazione degli educatori nei Seminari* (4. 19. 29. 32. 66); *Enchiridion Vaticanum*, 14 (1996) 3155–3184; 3200–3297; 3260–3262; Janez Pavel II. *Apostolorum successores*, 89; *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2005), 1777–1780.
- ³⁷ Prim. Papež Frančišek; *Govor bogoslovcem, novincem in novinkam ... ob letu vere* (6. julija 2013); *Insegnamenti* 1–2 (2013), 8.
- ³⁸ Prim. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 17.
- ³⁹ Prim. Apd 2,42.
- ⁴⁰ *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 8.
- ⁴¹ Prim. *Odlok o pastoralni službi škofov*, 16 in 28; *Apostolorum successores*, 76 in 107; *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006) 1740–1742 in 1827–1828.
- ⁴² Janez Pavel II., *Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja* (2001), 4.
- ⁴³ Sv. Ciprijan, *De dominica Oratione* 23; CSEL III A, p. 297
- ⁴⁴ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 18.
- ⁴⁵ Prim. prav tam 60; Papež Frančišek, *Govor bogoslovcem, novincem in novinkam ... ob letu vere* (6. julija 2013); *Insegnamenti* 1–2 (2013), 11.
- ⁴⁶ Papež Frančišek, *Srečanje s škofjskimi duhovniki v stolnici*, Cassano all' Jonio (21. junija 2014), v: *L' Osservatore Romano* 140 (22. Junija 2014), 7–
- ⁴⁷ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Direttive sulla formazione dei seminaristi circa i problemi relativi al matrimonio e alla famiglia* (19. marca 1995), 33.
- ⁴⁸ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 66.
- ⁴⁹ Prav tam, 69.

IV. ZAČETNA IN TRAJNA FORMACIJA

54. Prvemu jasnemu znaku o poklicanosti sledi formacija, ki je enovita in neprekinjena pot učenca in misijonarja,¹ ki jo lahko razdelimo na dve pomembni obdobji: začetna formacija v semenišču in trajna formacija v duhovniškem življenju.

55. *Začetna formacija* zadeva čas pred duhovniškim posvečenjem, vse od začetka propedeutičnega obdobja, ki je njen integralni del. Zanj so značilne vzgojne vsebine, ki pripravljajo bogoslovca na duhovniško življenje. To zahteva potrpežljivo in dosledno vzgojno delo na osebi, ki je odprta za delovanje Svetega Duha. Njen namen je oblikovanje duhovniškega srca.

56. *Trajna* (permanentna) formacija je nujna naloga vsakega duhovnika. Notranja drža duhovnika mora biti resnično prežeta s stalno razpoložljivostjo Božji volji, v posnemanju Kristusovega zgleda. To vključuje stalno spreobračanje srca, sposobnost razumeti življenje in dogodke v luči vere in predvsem pastoralno ljubezen, da bi se po Božjem načrtu popolnoma darovali Cerkvi.

V tem smislu bi bilo ozko in zmotno razumeti permanentno formacijo kot preprosto »posodabljanje« (»aggiornamento«) v kulturnem ali pastoralnem smislu v odnosu do začetne formacije v semenišču. Zato je treba »vse od velikega semenišča naprej pripravljati za trajno formacijo in odpreti zanj duha in želje bodočih duhovnikov s tem, da se jim pokaže koristi tega izobraževanja ter tudi zagotovi možnosti za njegovo uresničitev«.²

a) Začetna formacija in njene stopnje

57. Začetno formacijo lahko delimo na štiri velike stopnje: (1) »propedevtično stopnjo«, (2) »stopnjo filozofskega študija« ali »stopnjo učenca«, (3) »stopnjo teološkega študija« ali »upodobitve« in (4) »pastoralno stopnjo« ali »stopnjo službene sinteze«; njihove značilnosti bomo podrobno obravnavali v nadaljevanju. Vse življenje smo »učenci«, s stalnim hrepenenjem po »upodobitvi« po Kristusu, da bi izvrševali pastoralno službenje. Gre za razsežnosti, ki so stalno navzoče na poti vsakega bogoslovca, vsaki od teh pa je od časa do časa vzgoje dana večja pozornost, ne da bi kdaj spregledali druge stopnje.

58. Na koncu vsake stopnje je pomembno preveriti, če so cilji, lastni vsaki stopnji, doseženi. Zato so potrebna občasna preverjanja, najbolje semestrsko ali vsaj letna, ki jih opravijo vzgojitelji v pisni obliki. Doseganje vzgojnih ciljev ni nujno povezano s časom, ki smo ga preživeli v semenišču, niti ne s končanim študijem, torej ne moremo doseči duhovništva samo na podlagi sosledja stopenj, ki so vnaprej določene, skoraj »samodejne«, neodvisno od napredka v celostnem zorenju. Duhovniško posvečenje predstavlja cilj neke duhovne poti, po kateri je kandidat prišel do potrebne človeške, krščanske in duhovniške zrelosti.

Od skupnosti vzgojiteljev se pričakuje povezanost in objektivnost pri občasnem celostnem preverjanju bogoslovcev, ob upoštevanju štirih razsežnosti formacije, o kateri bomo spregovorili v V. poglavju. Od bogoslovca pa se pričakuje učljivost, stalno preverjanje lastnega življenja in pripravljenost za sprejem bratskega opomina, da bo mogel vedno bolj odgovarjati na pobude milosti.

a.1. Propedevtična stopnja

59. Izkušnje zadnjih desetletij kažejo³ potrebo, da se pripravljalnemu obdobju posveti od enega do dveh let, v katerem se kandidat odloči ali za nadaljnjo duhovniško formacijo ali pa za drugačno življenjsko pot.

Propedevtika je nepogrešljiva vzgojna stopnja, ki ima svoje značilnosti. Prednostna naloga je graditi trden temelj duhovnemu življenju in globlje spoznanje samega sebe. Da bi bogoslovci dozorevali na duhovnem področju, jih je potrebno navajati predvsem k molitvi, in sicer preko zakramentalnega življenja, molitvenega bogoslužja, stalnega stika z Božjo besedo, ki naj jo sprejemajo kot dušo in vodnico, dalje je pomemben molk, premišljevalna molitev, duhovno branje. Ta čas je tudi primeren za prvo in strnjeno spoznanje krščanskega nauka s pomočjo študija *Katekizma katoliške Cerkve*, za vzgojo v razpoložljivosti pri župnijskem in karitativnem delu. Ne nazadnje je pripravljalno obdobje koristno za morebitno izpopolnjevanje na področju kulture.

Študiji na propedevtični stopnji naj se jasno razlikujejo od filozofskega študija.

60. Propedevtična stopnja je lahko zelo različna glede na kulturo ali prakso krajevne Cerkve, toda v vsakem primeru je to primeren čas prepoznavanja poklicnosti, ki poteka znotraj določenega občestva in čas »usmeritve« k nadaljnjim stopnjam začetne *formacije*.

Pri tem je pomembna tudi povezanost s svojim škofom, z duhovniškim zborom in s celotno krajevno Cerkvijo. To je pomembno poudariti glede na dejstvo, da predvsem danes veliko poklicev izhaja iz različnih skupin in gibanj. Tudi ti kandidati morajo razviti globlje vezi s škofijskim občestvom.⁴

Primerno je, da propedevtično obdobje poteka v skupnosti izven bogoslovnega semenišča; če je mogoče, naj se nahaja na posebnem kraju, z lastnim vzgojnim osebjem, ki si bo prizadevalo za dobro človeško in krščansko vzgojo ter za resen izbor kandidatov za bogoslovno semenišče.⁵

a.2. Stopnja filozofskega študija (stopnja učenca)

61. *Pojem stopnje učenca* – Učenec je tisti, ki ga je Gospod poklical, da bi bil z njim (prim. Mr 3,14), da bi hodil z njim in da bi postal oznanjevalec evangelija. Vsak dan se uči vstopa-

ti v skrivnosti Božjega kraljestva, tako da živi globok odnos z Jezusom. Biti s Kristusom postane pedagoško-duhovna pot, ki preoblikuje življenje kandidata in ga usposablja za pričevalca njegove ljubezni v svetu.

62. Izkustvo in dinamika stopnje učenca poteka vse življenje in obsega celotno duhovniško formacijo, v pedagoškem smislu pa zahteva značilno obdobje, v katero je treba vložiti kar največjo skrb za ukoreninjenost bogoslovca v *hojo za Kristusom*, tako da posluša njegovo besedo, jo hrani v svojem srcu in po njej živi. V tem času se oblikuje v Jezusovega učenca tako, da bi bil pastir pozoren na človeške razsežnosti, hkrati z duhovno rastjo. Ta čas pomaga bogoslovcu dozoreti za dokončno odločitev za hojo za Gospodom v službenem duhovništvu, sprejeti evangeljske svete, kakor je predvideno za to stopnjo.

63. Stopnja učenca pripravlja na teološki študij in usmerja k dokončni odločitvi za duhovništvo; v odprtosti Svetemu Duhu omogoča sistematično delo pri osebnotnem razvoju bogoslovcev. Na poti vzgoje duhovnikov nam ne sme biti nikoli žal napora za človeško formacijo. Duhovnikova svetost je dejansko vanjo vcepljena in v veliki meri odvisna od pristnosti in zrelosti njegove človečnosti. Umanjkanje oblikovane in uravnovešene osebnosti je resna in objektivna ovira za nadaljevanje formacije za duhovništvo.

Zato si morajo bogoslovci prizadevati za uravnovešenost lastnega značaja, rast v moči duha, in se na splošno učiti človeških kreposti, kot so *iskrenost, čut za pravičnost, zvestoba dani besedi, vljudno vedenje, skromnost v govorjenju, združena z ljubeznivostjo*,⁶ ki bodo živ odsev Jezusove človeškosti in most, ki združuje ljudi in Boga. Kot sredstvo za doseganje solidne fizične, duševne, čustvene in družbene zrelosti, ki se zahteva od pastirja, je koristno fizično delo in športno udejstvovanje, kakor tudi vzgoja za harmonično življenje. Poleg nujnega spremljanja vzgojiteljev in duhovnega voditelja je za oblikovanje zrele osebnosti v kakem primeru lahko v pomoč posebno psihološko spremljanje.

Ta proces je potreben za vzgojo osebe, za oblikovanje samopodobe, za svobodo in obvladanje samega sebe, za premagovanje raznih vrst individualizma ter vzgojo za velikodušno služenje drugim.

64. Človeško zorenje spodbuja in podpira delovanje milosti, ki usmerja rast duhovnega življenja, ki usposablja bogoslovca za življenje v Božji navzočnosti, v molitvenem razpoloženju, temelji pa na njegovem osebnem odnosu s Kristusom, kar utrjuje njegovo identiteto učenca.

65. Govorimo o poti oblikovanja, ki vključuje celotno skupnost. V njej imajo specifično vlogo vzgojitelji in še posebej duhovni voditelj, pa tudi pedagoška pot (itinerarij), ki podpira kandidata pri rasti s tem, da mu pomaga pri spoznavanju lastne krhkosti in hkrati nujnosti Božje milosti in bratskega opominjanja.

66. To obdobje ne sme biti krajše od dveh let. V tem času naj kandidat doseže vzgojne cilje in ustrezno poznavanje filozofije in drugih potrebnih svetnih znanosti. Obdobje je treba pravilno ovrednotiti, nikakor ne sme biti le neka »obvezna stopnja« za prehod na teološki študij.

67. Na koncu študija filozofije ali stopnje učenca je bogoslovec dosegel ustrezno notranjo svobodo in zrelost, da bi lahko z vedrino in veseljem začel pot, ki ga vodi k večji podobnosti Kristusu v poklicanosti v duhovniško službo. Po tej stopnji je mogoče bogoslovca sprejeti med pripravnike za svete redove (*petitio* ali kandidatura itd.), če se izkaže, da je njegov namen podprt z zahtevanimi darovi, oziroma da je dosegel primerno zrelost.⁷ Potem ko Cerkev sprejme pripravljenost bogoslovca za podaritev samega sebe, ga izbere in pokliče, da se pripravi na prejem svetega reda. Predpostavlja se torej, da se bogoslovec odgovorno odloči za sprejem med pripravnike za svete redove. To je hkrati tudi vabilo, da se vključi v nadaljevanje oblikovanja po podobi Kristusa Pastirja.

a.3. Stopnja teološkega študija (ali upodobitve)

68. *Pojem upodobitve* – Od trenutka poklicanosti, kot je bilo že rečeno, je celotno življenje duhovnika stalno oblikovanje: oblikovanje Jezusovega učenca, ki je poslušen delovanju Svetega Duha za službo Cerкви. Pedagogika začetnega oblikovanja v prvih letih semenišča je usmerjena predvsem k temu, da omogoči kandidatu stopiti na pot *hoje za Kristusom*. Na koncu te tako imenovane stopnje učenca se oblikovanje usmeri na upodobitev (prilichenje) bogoslovca po Kristusu, Pastirju in Služabniku, kajti združen z Njim bo mogel napraviti iz svojega življenja dar za druge.

Ta upodobitev zahteva poglobitev v premišljevanje (kontemplacijo) osebe Jezusa Kristusa, Očetovega ljubljenega Sina, poslanega kot Pastirja Božjega ljudstva. Upodobitev napravi odnos s Kristusom še bolj zaupen in oseben, in hkrati podpira spoznanje in sprejem duhovniške identitete.

69. Čas teološkega študija ali upodobitve je usmerjen na duhovno oblikovanje, specifično za duhovnika, kjer postane postopna upodobitev po Kristusu izkustvo, ki spodbuja v življenju učenca čustva in obnašanje, ki je lastno Božjemu Sinu, hkrati pa ga uvaja v sprejetje duhovniškega življenja, ki ga oživlja hrepenenje in ga spodbuja pripravljenost darovati samega sebe v pastoralni skrbi za Božje ljudstvo. Ta stopnja dopušča bogoslovcu vedno globlje ukoreninjenje v fizionomijo Dobrega pastirja, ki pozna svoje ovce, zanje dá svoje življenje⁸ in se poda na iskanje tistih, ki so zunaj hleva (prim. Jn 10,14-17).

Vsebina te stopnje je zahtevna in zelo zavezujoča. Dejansko se zahteva stalno in odgovorno življenje v kardinalnih in teoloških krepostih, v evangeljskih svetih⁹ in učljivosti za Božje delovanje po darovih Svetega Duha, v čisto duhovniški in misijonarski perspektivi, pa tudi v ponovnem premisleku lastne zgodovine v povezavi s pastoralno ljubeznijo, ki poživlja, oblikuje in spodbuja življenje duhovnika.¹⁰

70. Posebna obveza, ki označuje upodobitev po Kristusu, Služabniku in Pastirju, more odgovarjati stopnji teologije, ne

da bi teologija izčrpala vso notranjo razgibanost (dinamiko) in vsebino. To konkretno pomeni, da mora biti zagotovljen rodovit in harmoničen odnos med človeško in duhovno zrelostjo, med molitvenim življenjem in teološkim spoznanjem.

71. Z vidika in glede na služenje krajevni Cerkvi so bogoslovci poklicani k temu, da sprejmejo duhovnost škofijskega duhovnika, za katero je značilno nesebično služenje cerkveni skupnosti, kateri pripada, ali tisti, v kateri bo na poseben način opravljal službo pastirja in služabnika za vse (prim 1 Kor 9,19). Ta vez s krajevno Cerkvijo, pripadnost škofiji, še posebej zadeva škofijske duhovnike, a se tiče tudi vseh drugih duhovnikov, ki opravljajo službo v škofiji, vendar v moči karizme, ki je lastna posamezniku. To hkrati pomeni, da svoj način razmišljanja in delovanja oblikujejo v skupnosti s škofom in sobrati duhovniki v blagor krajevene Cerkve.¹¹

Takšno neprecenljivo ljubezen do škofije lahko koristno obogatimo z drugimi karizmami, ki jih spodbuja Sveti Duh. Duhovništvo, ki ga kdo sprejme s svetim redom, vključuje izročitev veseljni Cerkvi, in človeka odpira za odrešenjsko poslanstvo, ki je za vse ljudi, vse do zadnjih meja zemlje (prim. Apd. 1,8).¹²

72. Na tej stopnji se bogoslovcem podeli službe lektorata in akolitata (služba bralca Božje besede in strežbe pri oltarju), da bi se v nekem primernem obdobju bolje pripravili za prihodnjo službo Besedi in oltarju.¹³ Lektorat predstavlja za bogoslovca »izziv«, da se prepusti oblikovanju Božji besedi, ki je izhodišče njegove molitve in njegovega učenja. Podelitev akolitata pa ga vključuje v globljo udeležnost pri skrivnosti Kristusa, ki se daruje in je navzoč v evharistiji, v občestvu in v bratih.

Ti dve službi omogočata intenzivnejše življenje poti *oblikovanja*, zato je tudi primerno omogočiti novim bralcem in akolitom, da izvajajo prejete službe tudi konkretno, in sicer ne samo na liturgičnem področju, ampak tudi v katehezi, pri evangelizaciji in v služenju bližnjim.

V vsakem primeru lahko primerno spremljanje razkrije, da poklicanost, za katero mladostnik meni, da jo je prejel in

jo morebiti na prvi stopnji prepoznal, v resnici ni poklicanost v duhovništvo, ali pa je ni primerno negoval. V takšnem primeru mora bogoslovec po svoji odločitvi ali po presoji vzgojiteljev, prekiniti pot oblikovanja, ki vodi k duhovniškemu posvečenju.

73. Stopnja teološkega študija ali stopnja oblikovanja je torej usmerjena k podelitvi svetega reda. Na koncu te stopnje ali v času naslednje, potem ko škof povpraša kandidatove vzgojitelje in presodi njegovo primernost in bogoslovec zaprosi za diakonsko posvečenje, ga tudi prejme. S tem prejme status klerika s pripadajočimi dolžnostmi in pravicami in je inkardiniran (postavljen) »*ali v delno Cerkev, ali v personalno (osebno) prelaturu ali v ustanovo posvečenega življenja ali v kakšno drugo skupnost*«¹⁴ ali pa v kakšno ustanovo ali v ordinariat, ki ima to pravico.

a.4. Pastoralna stopnja (ali stopnja poklicne sinteze)

74. Pastoralna stopnja (ali stopnja poklicne sinteze) obsega čas po podelitvi diakonata, ko je kandidat še v semenišču, in čas priprave na duhovniško posvečenje, ki sledi. Namen te stopnje je dvojen: z ene strani gre za pripravo na vključevanje v pastoralno življenje s postopnim sprejemanjem odgovornosti, z druge strani pa za ustrezno pripravo na prejem duhovniškega posvečenja, seveda ob specifičnem spremljanju. Na tej stopnji naj kandidat po prejemu diakonskega posvečenja pokaže svobodno, zavestno in dokončno odločitev postati duhovnik.¹⁵

75. V zvezi s tem obstaja v krajevnih Cerkvah zelo različna praksa. Škofovske konference same določijo, kako naj poteka oblikovanje za diakonsko in duhovniško posvečenje. Navadno se ta stopnja uresničuje zunaj semenišča in v strnjenem časovnem obdobju. To obdobje, ki ga kandidat praviloma živi v neki skupnosti, lahko pomembno vpliva na njegovo osebnost. Zato se priporoča, da se župnik ali kdo drug, ki je odgovoren za pastoralno okolje, ki sprejme bogoslovca, zaveda vzgojne naloge, ki mu je bila zaupana.

76. Po dogovoru z rektorjem semenišča, kjer se je bogoslovec vzgajal, škof ordinarij določi vsakemu bogoslovcu skupnost, v kateri bo opravljal svoje pastoralno služenje¹⁶ in pri tem upošteva potrebe duhovniške skupnosti in sposobnosti bogoslovca. Trajanje tega obdobja je različno in je odvisno od zrelosti in usposobljenosti kandidata. Vsekakor pa je potrebno upoštevati vsaj kanonično določene čase med prejemom diakonata in prejemom duhovniškega posvečenja.¹⁷

77. *Diakonsko in duhovniško posvečenje* – Ob koncu semeniškega obdobja morajo vzgojitelji pomagati kandidatu, da sprejme odločitev, ki jo škof glede njega izreče.¹⁸

Tisti, ki bodo prejeli sveti red, potrebujejo primerno pripravo, še posebej duhovno.¹⁹ Molitveni duh, ukoreninjen v odnosu z Jezusovo osebo, in srečanje z zglednimi duhovniškimi osebnostmi naj bi spremljalo skrbno premišljevanje obredov posvečenja, ki v molitvah in liturgičnih dejanjih povezujejo in izražajo globok pomen svetega reda v Cerkvi.

78. V intenzivno pripravo naj se vključi tudi družina bodočega prejemnika svetega reda in celotna župnijska skupnost. Primerno je, da se jasno razlikuje pripravo na diakonat od priprave na duhovništvo, saj sta to dva zelo različna dogodka. Zato je prav, če resni razlogi ne narekujejo drugače, da se obhajanja diakonskega (prehodnega ali stalnega diakonata) in duhovniškega posvečenja ne združuje, tako da se vsakemu dogodku da primerno in posebno pozornost.

79. *Povezava s trajno formacijo* – Od duhovniškega posvečenja dalje se proces formacije nadaljuje v družini duhovniške skupnosti. Škof je pristojen, da s podporo sodelavcev uvede duhovnike v dogajanje, ki je lastno trajni formaciji.²⁰

b) Trajna formacija

80. Izraz »trajna formacija« (»nenehno oblikovanje«)²¹ pomeni, da se stopnja učenca za tiste, ki so poklicani v duhovništvo, nikoli ne neha. Duhovnik se »uči spoznavati Kristusa«,

še več, po delovanju Svetega Duha vstopa v sam proces stalnega oblikovanja po Njem, kar omogoča stalni izziv za njegovo notranjo rast.²²

Nenehno je treba hraniti »plamen«, ki duhovnika razsvetljuje in ogreva za izpolnjevanje službe, tako da ga spominja, *da je duša in oblika nenehnega duhovnikovega oblikovanja pastoralna ljubezen*.²³

81. Permenentna formacija je zagotovilo zvestobe duhovniški službi na poti stalnega spreobračanja, za poživitev daru, ki ga je kandidat prejel s posvečenjem.²⁴ Takšen potek je naravno nadaljevanje tistega procesa oblikovanja duhovniške identitete, ki se je začel v semenišču in zakramentalno dovršil z duhovniškim posvečenjem.²⁵

82. Pomembno je, da se morejo verniki srečati z duhovniki, ki so ustrezno dozoreli in oblikovani: tej obveznosti dejansko *»ustreza določena pravica s strani vernikov, ki postajajo deležni učinkov dobrega oblikovanja in svetosti duhovnikov*«. ²⁶ Nenehno oblikovanje mora biti konkretno, umeščeno v duhovniško stvarnost tako, da se lahko vanjo dejavno vključijo vsi duhovniki; seveda je prvi in glavni odgovorni za svoje nenehno oblikovanje duhovnik sam.²⁷

Prvo okolje, v katerem se odvija permanentna formacija, je duhovniško bratstvo. Zaželeno je, da bi to oblikovanje v vsaki škofiji vodil duhovnik ali skupina posebej usposobljenih duhovnikov, ki so službeno zadolženi za to, pri tem pa je treba upoštevati starost in posebne okoliščine vsakega duhovnika.²⁸

83. Prva stopnja te poti so leta neposredno po duhovniškem posvečenju. Duhovnik v tem obdobju v opravljanju službe utrjuje zvestobo osebnemu srečanju z Gospodom in lastnemu duhovnemu spremljanju ter pripravljenost za posvetovanje z duhovniki, ki imajo več prakse. Posebej pomembna je sposobnost za vzpostavljane sodelovanja in posredovanje izkušenj z drugimi duhovniki iste generacije. Zaželeno je, da sobratje zgledega življenja in pastoralne vneme pomagajo mladim duhovnikom.

Škofova odgovornost je »preprečiti, da bi bili novo posvečeni duhovniki postavljeni v izredno težek ali kočljiv položaj, ali da bi bili nameščeni v kraje, kjer bi se čutili preveč oddaljeni od sobratov. Dobro bi bilo spodbujati primerno obliko skupnega življenja«. ²⁹ Skrbeti je treba za osebno spremljanje mladih duhovnikov, razvijati in podpirati njihove kvalitete, tako da bodo lahko z navdušenjem sprejeli prve pastoralne izzive. Glede tega je odgovoren predvsem župnik ali kak drug duhovnik, h kateremu je mladi duhovnik na začetku poslan.

84. Po nekaj letih pastoralne izkušnje se pojavijo novi izzivi, ki zadevajo službo in življenje duhovnika:

a. *Izkušnja lastne krhkosti* – Pojavljajo se protislovja, ki so morda še ostala v njegovi osebnosti in s katerimi se mora soočati. Izkušnja lastne krhkosti (slabosti) lahko duhovnika pripelje do večje ponižnosti in k zaupanju v milostljivo delovanje Gospoda, katerega »moč se v slabosti spopolnjuje« (2 Kor 12,9), kakor tudi k dobrohotnemu razumevanju drugih. Duhovnik se ne sme osamiti; potrebuje podporo in spremljanje na duhovnem in/ali psihološkem področju. Vsekakor je dobro okrepiti odnos z duhovnim voditeljem in se z njegovo pomočjo ob težavah učiti, se naučiti odkrito pogledati v oči resnici o svojem življenju ter ga razumeti v luči evangelija.

b. *Nevarnost, da bi se čutili upravitelje svetega* – Sčasoma se v duhovniku lahko rodi občutek, da je zgolj nek javni uslužbenec ali oskrbnik svetega, ³⁰ brez srca, ki ga mora imeti pastir. V trenutkih, ko zazna takšno stanje, je pomembno, da duhovnik čuti posebno bližino sobratov in pokaže, da jo je sposoben tudi sprejeti. Papež Frančišek je opozoril, da »ne potrebujemo /.../ duhovnikov upraviteljev, ki med opravljanjem neke vloge iščejo svojo potešitev daleč od Njega. Samo tisti, ki je zazrt v to, kar je v resnici bistveno, more obnoviti lastni DA v prejetju daru ter ne nehati darovati samega sebe v različnih življenjskih obdobjih; samo tisti, ki se prepusti oblikovati Dobremu Pastirju, najde edinost, mir in moč v zvestobi služenju«. ³¹

c. *Izziv sodobne kulture* – Za primerno umestitev duhovniške službe v današnjo kulturo z vsemi raznovrstnimi problemi, ki jih prinaša in ki zahtevajo duhovnikovo odprtost in prilagoditev,³² je potrebna predvsem trdna zakoreninjenost v štirih razsežnostih oblikovanja: človeški, duhovni, intelektualni in pastoralni.

d. *Privlačnost moči in bogastva* – Navezanost na določen položaj, obsedenost z ustvarjanjem prostora za lastno uveljavitev, hlepenje po karieri, pretirana želja po moči ali bogastvu, čemur sledi pomanjkanje razpoložljivosti za Božjo voljo, za potrebe ljudstva, ki mu je zaupano in poslanstvu, ki ga je prejel od škofa. V takih primerih je primerno bratsko opozorilo ali graja ali kak drugi način, ki ga narekuje pastoralna skrb, razen če gre za dejanja, ki zahtevajo kazenski pregon.

e. *Celibat* – Živeti celibat zaradi Božjega kraljestva takrat, ko nove okoliščine in napetosti pastoralnega življenja ne spodbujajo osebne rasti, ampak ustvarjajo čustveno regresijo (nemir), ki generira vedno nove želje in išče sredstva za njihovo potešitev, s čimer ovira uresničevanje duhovnega očetovstva in pastoralne ljubezni, je hud izziv za mladega duhovnika.

f. *Popolna predanost lastnemu služenju* – Čas, ki mineva, utrujenost, telesna obolelost in ogroženo zdravje, spori, razočaranja glede pastoralnih pričakovanj, *naveličanost (rutina)*, napor zaradi sprememb in druge družbeno in kulturno pogojene težave lahko oslabijo apostolsko vnemo in velikodušnost pri pastoralnem služenju.

85. V vsakem obdobju življenja se lahko zgodi, da kakšen duhovnik potrebuje pomoč zaradi ene ali druge bolezni. Ostareli in bolni duhovniki so krščanski skupnosti in duhovniškemu občestvu lahko zgovorno znamenje o Gospodu darovanem življenju. Pomembno je tudi, da se ti še naprej čutijo dejavni v duhovniški skupnosti in v škofijskem življenju tudi zaradi pogostih obiskov sobratov in njihove skrbne pozornosti.

86. Prav tako je pomembna podpora drugih duhovnikov, ki opravljajo službo na istem geografskem prostoru oziroma pastoralnem področju ali delajo pri skupnem projektu.

87. Pri permanentnem oblikovanju duhovnikov je lahko dragocena pomoč tudi zakramentalno bratstvo. Ta pot učenca zahteva vztrajno rast v ljubezni, ki je povzetelek »*duhovniške popolnosti*«,³³ vendar se ta ne more uresničiti ločeno od ostalih, kajti duhovniki sestavljajo duhovniški zbor, ki je povezan »*s posebnimi vezmi apostolske ljubezni, službe in bratstva*«. ³⁴ Zato je »*prisrčno zakramentalno bratstvo*«³⁵ duhovnikov privilegiran prostor razodetja ljubezni in prostor njene rasti. Vse to nam je dano v moči Svetega Duha, vendar ne brez osebnega duhovnega prizadevanja, ki nas očiščuje vseh vrst individualizma.

88. Naj predstavimo nekatere konkretne oblike zakramentalnega bratstva, ki so priporočljive vse od začetne duhovniške formacije:

a. *Bratsko srečanje* – Nekateri duhovniki pripravljajo molitvena *bratska srečanja*, kjer npr. skupaj premišlujejo Božjo besedo, tudi na način *lectio divina*, poglobljajo kakšno teološko ali pastoralno vprašanje, izmenjujejo pastoralne izkušnje, si pomagajo ali preprosto preživijo čas skupaj. V njihovih različnih oblikah ta srečanja predstavljajo najbolj preprost in najbolj razširjen izraz duhovniškega bratstva. Vsekakor jih je treba zelo spodbujati.

b. *Duhovno vodstvo in spoved* – Zakramentalno bratstvo je dragocena pomoč, ko dobi obliko *duhovnega vodstva in spovedi*, ki ju duhovniki podarjajo drug drugemu. Rednost takih srečanj omogoča živo »*naravnost duhovnikov k duhovni popolnosti, od katere je predvsem odvisna učinkovitost njihovega služenja*«. ³⁶ Posebej v težkih trenutkih lahko najdejo duhovniki v duhovnem voditelju brata, ki jim pomaga pri razločevanju izvora njihovih težav in izbiro sredstev, ki so primerna za soočanje z njimi.

c. *Duhovne vaje* – so temeljnega pomena za duhovnikovo življenje, ker s tem, da vodijo k osebnemu srečanju z Gospodom v tišini in zbranosti, predstavljajo privilegiran čas osebnega in pastoralnega razločevanja za postopen in poglobljen pregled lastnega življenja. Če jih opravljamo skupno, krepijo bratsko občestvo.

d. *Skupna miza* – Pri skupnem uživanju hrane se duhovniki učijo drug drugega spoznavati, poslušati in ceniti, tako imajo tudi priložnost za koristno prijateljsko izmenjavo.

e. *Skupno življenje* – Nekateri duhovniki živijo v skupnosti zaradi osebne pobude ali iz pastoralnih potreb, zaradi navade ali razmer na krajevni ravni.³⁷ Skupno življenje postane pravo »skupno življenje« (vita communis) preko skupne molitve, premišljevanja Božje besede in drugih priložnosti; dalje to omogoča izmenjavo in soočenje glede določenih pastoralnih obveznosti. Skupno življenje je namenjeno tudi ohranitvi čustvenega in duhovnega ravnovesja tistih, ki tako obliko življenja sprejmejo in spodbujajo občestvo s škofom. Potrebno je poskrbeti, da takšne oblike ostanejo odprte vsemu duhovniškemu zboru in pastoralnim potrebam škofije.

f. *Duhovniška združenja* – Ta so v temelju naravnana k spodbujanju edinosti med duhovniki, edinosti z ostalimi duhovniki in s škofom.³⁸ Člani različnih združenj, ki jih Cerkev priznava, imajo v njih bratsko oporo, v moči katere lahko duhovniki zaznavajo potrebo po večji svetosti in zavzetosti za dušnopastirsko delo.³⁹ Nekateri duhovniki pripadajo tudi novim *cerkvenim duhovnim gibanjem*, v katerih najdejo občestvenega duha in prejemaajo spodbudo za misijonarski zagon. Drugi živijo v *svetnih ustanovah*, »ki predstavljajo znamenje pripadnosti škofiji,⁴⁰ tudi če niso vanjo inkardinirani.

Opombe

¹ Papež Frančišek, *Pismo udeležencem izredne generalne skupščine Italijanske škofovske konference* (8. novembra 2012: L' Osservatore Romano 258 (12. novembra 2014), 7: »Formacija, o kateri govorimo, je nenehna učna doba, ki nas približu-

je Kristusu in se vedno bolj po njem oblikujemo. Ta učna doba nima konca, kajti duhovniki ne smejo nikoli pozabiti, da so Jezusovi učenci, ki mu sledijo. Formacija kot učna doba traja vse duhovnikovo življenje in se dotika njegove osebe in službe. Tako sta začetna kakor tudi permanentna stopnja samo dva vidika ene in iste stvarnosti: pot duhovnika – učenca, ki je zaljubljen v svojega Gospoda in nenehno hodi za njim.«

² Prim. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 71.

³ Propedevtična stopnja sledi zaznavi poklicanosti in prvemu spremljanju poklicanosti pred vstopom v semenišče (prim. *Dal vam bom pastirjev*, 62: AAS 84 /1992/, 767–768). Kongregacija za katoliško vzgojo je že leta 1984 izrazila željo glede pripravljalne stopnje: »Močno je poudarjena potreba glede pospešitve priprave kandidatov za bogoslovno semenišče ne samo z intelektualnega, ampak tudi in predvsem s človeškega in duhovnega vidika«. Tako Kongregacija za katoliško vzgojo. Glej: Documento informativo. Il periodo propedeutico (10. maja 1998), III, 1. Tudi Kongregacija za evangelizacijo narodov je že 25. aprila 1987 v Okrožnici predvidela »daljše obdobje prepoznavanja poklicanosti, dozorevanja v duhovnem in občestvenem življenju, prav tako morebitno poglobitev kulturne razgledanost z vidika filozofije in teologije«: *Enchiridion Vaticanum*, 10 (1989), 1214.

⁴ Prim. *Propedevtična stopnja – Il periodo propedeutico*, III, 5.

⁵ Papež Frančišek, Govor na Plenarnem zasedanju Kongregacije za duhovščino (3. oktobra 2014): *L' Osservatore Romano*, 8. »Potrebno je skrbno spremljati pot nekega poklica. Premisliti je treba, ali je to Gospodov klic, ali ima ta človek zdravo ozačje, ali je uravnovešen, ali je sposoben darovati svoje življenje, oznanjati, ali je sposoben za družinsko življenje in ali se je sposoben temu odpovedati, da bi sledil Kristusu.«

⁶ *Odlok o duhovniški vzgoji*, 11.

⁷ Prim. Pavel VI., Apostolsko pismo *Ad pascendum* (15. avgusta 1972), I, a) in c): AAS 64 (1972), 538–539.

⁸ *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 8: »Lahko torej rečemo, da upodobitev po Kristusu v zakramentalnem posvečenju opredeli duhovnika sredi Božjega ljudstva in ga tako na svojevrsten način napravi deležnega posvečevalne, učiteljske in pastoralne oblasti Jezusa Kristusa, Glave in Pastirja Cerkve. Ker je duhovnik tako podoben Kristusu – po njegovi milosti in ne sam po sebi –, je njegov sodelavec pri odrešenju bratov; ni več on, ki živi in biva, ampak v njem živi Kristus (prim. Gal 2,20).«

⁹ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 27.

¹⁰ Prim. prav tam, 23.

¹¹ Papež Frančišek, *Govor duhovnikom škofije Caserta* (26. julija 2014): *L' Osservatore Romano* 171 (28.–29. julija 2014), 5: »Kje je središče duhovnosti škofijskega duhovnika? ... S tem, da so sposobni odpreti se škofijskim zadevam ..., pomeni, da so povezani s škofom, z vsem duhovniškim zborom. Ni torej duhovnosti škofijskega duhovnika brez teh donosov – s škofom in zborom duhovnikov, ki so nujni.«

¹² Prim. *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 10.

¹³ Prim. Pavel VI., *Lettera apostolica Ministeria quaedam* (15. avgusta 1972), V–VI: AAS 64 (1972) 532–533.

- ¹⁴ ZCP, kan. 265.
- ¹⁵ Prim. *Odlok o duhovniški vzgoji*, 12.
- ¹⁶ Prim. prav tam, 21
- ¹⁷ Prim. ZCP, kan. 1031, § 1 in kan. 1030, § 2.
- ¹⁸ Prim. Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda Zakrament ljubezni – Sacramentum caritatis* (22. februarja 2007).
- ¹⁹ Prim. ZCP, kan. 1039.
- ²⁰ Prim. *Apostolorum successores*, 83; *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006), 1764–1766.
- ²¹ Prim. Razumevanje permanentne formacije je tekom časa doživljalo poglobitev tako v družbi kot v Cerkvi. Pomembno poglobitev je prispevalo Pismo duhovnikom (»Lettera ai sacerdoti«, zlasti št. 10) Janeza Pavla II. (8. aprila 1979; Insegnamenti II /1979/ 857–859): »Vsi se moramo vsak dan spreobračati. Vemo, da je to temeljna zahteva evangelija, namenjena vsem ljudem (prim. Mt 4,17; Mr 1,5), zlasti pa jo moramo sprejeti mi, duhovniki... Molitvi moramo pridružiti nenehno prizadevanje glede nas samih: gre za »nenehno formacijo« ... ki mora biti bodisi notranja, to je k poglobitvi tako našega pastoralnega in intelektualnega (filozofskega in teološkega) duhovnega življenja.« Glede celovitega in sintetičnega pogleda o tem vprašanju glej *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 87–115.
- ²² Prim. Papež Frančišek, *Govor na plenarni seji Kongregacije za duhovščino* (3. oktobra 2014); *L' Osservatore Romano* 226 (4. oktobra 2014), 8.
- ²³ *Dal vam bom pastirjev*, 70.
- ²⁴ Prim. prav tam.
- ²⁵ Prav tam, 71.
- ²⁶ Prim. *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 87.
- ²⁷ *Dal vam bom pastirjev*, 79.
- ²⁸ Prim. *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 108.
- ²⁹ Prav tam, 100.
- ³⁰ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 72.
- ³¹ Prim. *Pismo udeležencem Splošne izredne seje škofovske konference Italije* (8. novembra 2014), v: *L' Osservatore Romano* 258 (12. novembra 2014), 7; prim. *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 14.
- ³² Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 78.
- ³³ *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 14.
- ³⁴ Prav tam, 8.
- ³⁵ Prav tam.
- ³⁶ Benedikt XVI., *Govor udeležencem Plenarne seje Kongregacije za duhovščino* (16. marca 2009); *Insegnamenti V/1* (2009), 392.
- ³⁷ Prim. ZCP, kan. 280; *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 38.
- ³⁸ Prim. ZCP, kan. 278, §§ 1–2.
- ³⁹ Prim. *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 106.
- ⁴⁰ *Dal vam bom pastirjev*, 81.

V. RAZSEŽNOSTI FORMACIJE

a. Povezanost razsežnosti formacije

89. Posinodalna apostolska spodbuda *Dal van bom pastirjev*¹ govori o štirih razsežnostih (dimenzijah) pri formaciji in v življenju posvečenih oseb: človeški, ki predstavlja »nujen in dinamičen temelj« vsega duhovniškega življenja; duhovni, ki prispeva h kvalitetnem oblikovanju duhovniške službe; intelektualni, ki posreduje nujne razumske vrednote, ki so potrebne pastirju, da jih prenese v življenje in ustrezno posreduje sporočilo vere; pastoralni, ki ga usposablja za odgovorno in uspešno cerkveno služenje.

Vsaka od teh razsežnosti je naravnana na »preoblikovanje ali upodobitev« duhovnikovega srca po Kristusovem srcu,² ki je poslan od Očeta, da izvrši njegov načrt ljubezni, se razžalosti pred človeškimi stiskami (prim. Mt 9,36), išče izgubljene ovce (prim. Mt 18, 12-14) in končno dá zanje svoje življenje (prim. Jn, 10,11), saj ni prišel da bi mu stregli, ampak da bi stregel (prim. Mt 20,28). Kakor priporoča 2. vatikanski koncil,³ je cilj vsega vzgojnega procesa za službeno duhovništvo v tem, da pripravi bogoslovce, *da se povežejo z ljubeznijo Kristusa, Dobrega Pastirja*.⁴

90. Duhovnik je z zakramentom svetega reda poklican, da ljudi zbira in vodi kot božje ljudstvo, da kot voditelj podpira in spodbuja sodelovanje vseh vernikov. Vzgoja duhovnikov se mora torej odvijati znotraj občestva, ki je sposobno podpirati tiste sposobnosti, ki so uporabne za življenje in za duhovniško službo.⁵

Skupno življenje v semenišču je pomemben prostor za oblikovanje pravega duhovniškega bratstva in predstavlja tisto okolje, v katerem so zbrane in se izpopolnjujejo zgoraj

omenjene razsežnosti. Za oblikovanje občestvenega duha in tudi za boljše spoznavanje posameznih bogoslovcev je pomembna pristna in odprta komunikacija, izmenjava mnenj, bratsko opominjanje in skupno načrtovanje.

Humus (rodovitna podlaga) za duhovniško poklicanost je skupnost: iz nje bogoslovec izhaja, vanjo se vrača, da bi ji po posvečenju služil. Kot bogoslovec in potem kot duhovnik potrebuje življenjsko povezanost s skupnostjo. Ta se kaže kot rdeča nit, ki usklajuje in združuje štiri razsežnosti njegove formacije.

91. Sveti Duh zbira kristjane v skupnost zato, da bi jih poslal pričevat. Misijonarski duh in njegovo konkretno uresničevanje pripada k bistvu vsega Božjega ljudstva,⁶ ki mora biti neprestano »na izhodu«,⁷ saj »je veselje evangelija, ki napolnjuje skupnost učencev, misijonarsko veselje«.⁸ Takšen misijonarski polet je značilen v še večji meri in na poseben način za tiste, ki so poklicani v duhovniško službo in mora biti cilj in obzorje celotne njihove vzgoje. Misijonarsko poslanstvo je druga vodilna nit (prim. Mr 3,14), ki združuje že omenjene razsežnosti, jih razvne in oživlja ter omogoča duhovniku, ki je človeško, duhovno, intelektualno in pastoralno oblikovan, da živi svoje služenje v polnosti, *ker je poklican, da bi imel misijonarskega duha, to pomeni duha, ki je resnično `katoški`, ker prihaja od Kristusa in se obrača na vse, da bi se vsi ljudje rešili in bi prišli do spoznanja resnice`* (1 Tim 2,4).⁹

92. Zamisel celostnega oblikovanja ima nadvse velik pomen, ker je ista oseba v njeni celovitosti, z vsem tem, kar je, in vsem, kar poseduje, poklicana v službo Gospoda in krščanske skupnosti. Poklicani je »celostna osebnost«, ki naj bi dosegla notranjo trdnost brez razklanosti (dvojnosti, dihotomij). Da bi dospeli do tega cilja, je treba privzeti tak pedagoški vzorec, ki omogoča skupnosti vzgojiteljev sodelovati s Svetim Duhom, in sicer tako, da je zagotovljeno pravilno razmerje med različnimi razsežnostmi oblikovanja.

Pozorni moramo biti, da se na poti oblikovanja ne pojavijo pomanjkljivi ali zmotni pogledi na duhovništvo. Vzgojitelji

naj bodo pozorni na to, ali morda kandidati sprejemajo dolžnosti in zahteve samo na zunaj. Takšna drža ne bi prispevala k njihovi celostni rasti, temveč bi jih uvajala, bolj ali manj zavestno, na zgolj »hlapčevsko in preračunljivo« poslušnost.

b. Človeška razsežnost

93. Božji klic nagovarja in vključuje »konkretnega« človeka. Potrebno je, da vzgoja za duhovništvo nudi primerna sredstva za zorenje, ki bo prispevalo k pristnemu izpolnjevanju duhovniške službe. V tem duhu je bogoslovec poklican, da razvija svojo osebnost, pri čemer ima za vzor in izvir Kristusa, popolnega človeka.

V Novi zavezi je veliko navedkov o tem, kdo je primeren za duhovnika.¹⁰ To nam pove, s kakšno pozornostjo so vse od začetkov presojali človeške lastnosti, ki so potrebne za to službo. Cerkevni očetje so za tiste, ki so poklicani k apostolskemu služenju, posebej skrbeli, da so bili možje vere, dobro pa so vedeli tudi to, kako potrebno je človeško zorenje.¹¹ Prava in skladna duhovnost zahteva dobro urejeno človečnost. Sv. Tomaž Akvinski pravi: »Milost predpostavlja naravo« (*«Gratia supponit naturam»*).¹² Milost torej ne nadomesti narave, ampak jo izpopolni.¹³ Potrebno je torej, da gojimo ponižnost, pogum, praktični čut, velikodušnost srca, poštenost v sodbah in razsodnost, strpnost in jasnost, ljubezen do resnice in poštenost.

94. Človeška formacija je temelj duhovniške formacije,¹⁴ pospešuje celovito rast osebe in omogoča oblikovanje vseh njenih razsežnosti. Z zunanjega, telesnega (fizičnega) vidika obsega skrb za zdravje, prehrano, gibalne dejavnosti, počitek; na psihološkem področju se nanaša na stabilno osebnost, ki jo zaznamuje čustveno ravnovesje, samoobvladovanje in integrirana spolnost. Z moralnega vidika so tu pomembne naloge: oblikovanje vesti, osebna odgovornost sposobna sprejemati pravilne odločitve, razsodnost, sposobnost objektivne presoje ljudi in dogodkov. Vse to mora voditi bogoslovca k samospoštovanju, k temu, da se zaveda lastnih sposobnosti in se jih nauči postaviti v službo Božjega ljudstva. Na področje človeške formacije spada tudi vzgoja estetskega čuta, zato

je treba nuditi izobrazbo, ki omogoča spoznavanje različnih oblik umetnostnega izražanja in »čuta za lepo. Prav tako pa je pomemben čut za družbena dogajanja, ki naj kandidatu pomaga gojiti družbeno povezovalne sposobnosti, ki so potrebne za izgradnjo skupnosti, v kateri živi.

Da bi bilo takšno vzgojno delo lahko uspešno, je pomembno, da se vsak bogoslovec zaveda in upošteva lastno zgodovino, svoje otroštvo in mladost, vplive, ki so jih imeli nanj družina in sorodniki, sposobnosti ali tudi nemoč pri vzpostavljanju zrelih in uravnoveženih medosebnih odnosov, pa tudi zrelo sprejemanje trenutkov samote. Takšna spoznanja so pomembna za izbiro ustreznih pripomočkov tako za presojanje prehojene poti, kakor tudi za boljše razumevanje morebitnih težav.

95. Znamenje harmoničnega razvoja bogoslovčeve osebnosti je sposobnost zrelega odnosa do moških in žensk vseh starosti in stanov. Primerno je presoјati odnos bogoslovca do žensk, kakor to obravnavajo dokumenti cerkvenega učiteljstva, v katerih beremo, da ta odnos *»ne zadeva bogoslovca samo na področju njegovega osebneга življenja, ampak je pomemben tudi z vidika njegove prihodnje pastoralne dejavnosti.«*¹⁵

Prvo okolje, v katerem se vsaka oseba nauči spoznavati in ceniti ženski svet, je gotovo družina. V družini je ženska stalno navzoča in vse od otroštva pomaga človeku pri njegovi celostni rasti. K tej mnogo prispevajo tudi druge ženske, ki dajejo s svojim življenjskim pričevanjem zgled molitve in služenja v pastoralni, duha požrtvovalnosti in odpovedi, skrbnosti in nežne bližine bližnjemu. Analogno lahko razmišljamo tudi glede pričevanja posvečenega življenja žensk.

Tako se poznanje in domačnost z ženskim svetom, tako v župnijah in mnogih cerkvenih okoljih, kaže kot koristno in bistveno za človeško in duhovno oblikovanje bogoslovca, kar moramo razumeti kot nekaj pozitivnega, kot je izrazil Janez Pavel II.: *»Želim torej, naj se posebej premišljuje o ‚geniju žene‘ ne samo zato, da bi priznali sledi Božjega načrta, ki ga je treba sprejeti in imeti v časti, marveč tudi zato, da bi mu dali več prostora v celotnem družbenem in tudi cerkvenem življenju.«*¹⁶

96. Bogoslovec postane sposoben prepoznati samega sebe in živeti odgovorno tudi preko zavesti lastne krhkosti, ki je vedno prisotna v njegovi osebnosti. Vzgojitelji, spovedniki, duhovni voditelji in bogoslovci se morajo zavedati, da tedaj, ko te trenutke krize ustrezno razumemo in obravnavamo in smo se iz življenja pripravljene učiti, ti trenutki morejo in morajo postati priložnost za spreobrnjenje in prenavo, ko bogoslovec kritično presodi prehojeno pot, sedanje stanje, lastne izbire in lastno prihodnost.

97. Človeška formacija predstavlja potrebno sestavino za evangelizacijo, saj evangeljsko oznanilo nagovarja človeka, ki ga ta posreduje drugim kot človek. »*Boste moje priče /.../ do skrajnih mej sveta*« (Apd 1,8). Današnji čas nas obvezuje, da vnovič in na novo razmislimo te Jezusove besede, kajti »*skrajne meje sveta*« so se razširile preko *družbenih občil* in *družbenih omrežij*. Gre za novo ‚*agorà*‘, javni in odprt trg, na katerem si ljudje izmenjujejo ideje, obvestila, mnenja, in kjer vzpostavljajo nove odnose in oblike skupnega življenja«,¹⁷ javni trg, iz katerega bodoči duhovniki ne smejo biti izločeni tako v času njihove vzgoje kakor njihove bodoče službe.

Pod tem vidikom sta uporaba *medijev* in zblíževanje z digitalnim svetom sestavni del razvoja osebnosti bogoslovca, kajti »*preko modernih sredstev komunikacije duhovnik lahko predstavi življenje Cerkve in pomaga današnjemu človeku odkriti Kristusovo obličje, tako da izbere takšne pripomočke, ki so primerni in uporabni, pridobljeni tudi v obdobju formacije, s trdno teološko pripravo in izrazito duhovniško duhovnostjo, ki jo hrani stalni pogovor z Gospodom*«. ¹⁸

98. Cerkev v moči poslanstva, ki ga je prejela od Kristusa, gleda z zaupanjem na možnosti, ki jih nudi digitalni svet za evangelizacijo.¹⁹ To so novi »prostori«, v katerih se dnevno giblje mnogo ljudi in v katerih ne sme manjkati ponudba srečanja z Jezusom in povabila k gradnji občestva božjega ljudstva. »*Družbena občila nam lahko pomagajo, da se čutimo bliže drug drugemu, da se čutimo prenovljeni, da čutimo edinost človeške družine, ki teži k solidarnosti in prizadeva-*

nju za bolj dostojno življenje. Posredovanje dobrote nam pomaga, da smo si bliže in da se med seboj bolje poznamo ter da smo bolj povezani.«²⁰

99. V večini primerov so tisti, ki so prišli v semenišče, že potopljeni v digitalni svet in večji uporabljati digitalne naprave. Glede nevarnosti, ki jih predstavlja digitalni svet, pa je treba ohraniti previdnost. Računati je treba tudi z različnimi oblikami zasvojenosti, ki se jim lahko upremo le s primerno duhovno in psihološko podporo. Primerno je, da bogoslovci rastejo v tem okolju, zavedajoč se, da je semenišče šola človečnosti in vere, da bi zoreli v podobnosti Kristusu, ki se je približal vsemu človeštvu, tudi tistim, ki so najbolj oddaljeni. »Naj nas vodi zgled dobrega Samarijana, ki poveže rane pretepenega človeka in vlije vanje olje in vino. Naše sporočilo naj bo dišava za bolečine trpečih in dobro vino za veselje veselih. Za naše delo niso značilni posebni učinki ali celo prevare, marveč to, da postanemo bližnji tistemu, ki ga srečamo ranjenega ob poti, in to z ljubeznijo in nežnostjo.«²¹

100. Na poseben način *družbena omrežja* zahtevajo, da so (ob čuječem, tudi vedrem in pozitivnem vodenju) vključena v vsakdanje življenje semeniške skupnosti. Primerno je, da so doživeta kot prostori novih možnosti z vidika medosebnih odnosov, srečanja z drugimi, soočenja z bližnjim, pričevanja vere, vse to z vidika perspektive vzgojne rasti, ki mora upoštevati vsa mesta odnosov, v katerih se nahajamo in živimo.

c) Duhovna razsežnost

101. Duhovna formacija je usmerjena k gojitvi in podpiranju občestva z Bogom in brati, v prijateljstvu z Jezusom, Dobrim pastirjem in v odprti učljivosti Svetemu Duhu.²² Ta notranji odnos oblikuje srce bogoslovca za tisto plemenito in darovanjsko ljubezen, ki predstavlja začetek pastoralne ljubezni.

102. Središče duhovnega oblikovanja je osebno zedinjenje s Kristusom, zedinjenje, ki se poraja in hrani na poseben

način v tihi in poglobljeni molitvi.²³ Z molitvijo, poslušanjem Božje besede, vztrajno udeležbo pri zakramentih, pri liturgiji in skupnem življenju, bogoslovec utrjuje lastno vez ljubezni do Boga po zgledu Kristusa, ki je imel za svoj življenjski program izpolnjevati voljo svojega Očeta (prim. Jn 4,34). V času oblikovanja nudi liturgično leto pedagoško mistagogijo Cerkve, ki omogoča, da se bogoslovec oprime duhovnosti s pomočjo ponotranjenja svetopisemskih besedil in liturgičnih molitev.²⁴

103. Spomniti moramo, da je »nepoznanje Svetega pisma nepoznanje Kristusa«.²⁵ Zato je v procesu duhovnega dozorevanja izrednega pomena odnos do Božje besede,²⁶ ki jo mora duhovnik – preden jo oznanja – sprejeti v globini svojega srca.²⁷ To je pomembno še posebej glede na »novo evangelizacijo, h kateri je Cerkev danes poklicana«.²⁸ Bogoslovci potrebujejo postopnega uvajanja v poznavanje Božje besede s pomočjo *lectio divina*.²⁹ Vsakdanje poglobljeno premišljanje,³⁰ učenje, povezano z molitvijo jim bo zagotovilo vzpostaviti poglobljen odnos³¹ s Svetim pismom, tako s Staro kot z Novo zavezo.

104. »Kandidati za posvečenje naj se oblikujejo tudi po evharistiji«³² glede na to, kar bodo živeli po prejemu duhovniškega posvečenja. Vsakodnevna udeležba pri evharistiji, katere naravno nadaljevanje je evharistično češčenje,³³ naj prežema življenje bogoslovca tako, da bodo vedno bolj združeni z Gospodom.³⁴

105. V življenju duhovnika ne sme manjkati molitveno bogoslužje, ki predstavlja pravo in resnično »šolo molitve« tudi za bogoslovce,³⁵ ki se z udeležbo pri bogoslužni molitvi Cerkve postopoma naučijo okušati njeno bogastvo in lepoto.³⁶

106. Redno in urejeno obhajanje zakramenta svete spovedi, na katero se pripravlja z vsakdanjim spraševanjem vesti, naj postane za bogoslovca priložnost, da prepozna svojo krhkost, svoje grehe in predvsem veselje, ko čuti Gospodovo ljubezen in odpuščanje; poleg tega »od tu izvirajo čut za

askezo in notranjo urejenost, duh žrtvovanja in odpovedi, sprejemanje napora in križa.«³⁷

107. Duhovno vodstvo je privilegiran pripomoček za celovito rast osebe. Duhovnega voditelja naj bogoslovci izberejo popolnoma svobodno med duhovniki, ki jih imenuje škof.³⁸ Ta svoboda je v resnici pristna samo takrat, ko se bogoslovec odloča iskreno, zaupno in poslušno. Srečanje z duhovnim voditeljem ne sme biti zgolj priložnostno, temveč sistematično in urejeno; kakovost duhovnega spremljanja je v resnici pomembna z vidika same učinkovitosti celotnega poteka oblikovanja.

Bogoslovci naj imajo na voljo redne, pa tudi druge spovednike, ki prihajajo redno v semenišče; vsekakor morajo vedno imeti možnost, da se svobodno obrnejo na katerega koli spovednika, naj bo znotraj ali zunaj semenišča.³⁹ Za celostno oblikovanje je zaželeno, da je duhovni voditelj tudi izbrani spovednik.

108. Letne duhovne vaje⁴⁰ so čas globokega preverjanja ob daljšem molitvenem srečanju z Gospodom. Bogoslovci naj jih preživijo v zbranosti in tišini. To naj se ponavlja skozi vse leto v občasnih duhovnih obnovah (rekolekcijah) in v vsakdanji molitvi. Ko se bogoslovec udeležuje teh dejavnosti, se v njegovem srcu, oblikovanem po delovanju Duha, postopoma razodeva in utrjuje želja po velikodušnem darovanju svojega življenja v pastoralni ljubezni.

109. S tem, da se poda z vero in svobodo srca na pot za Učiteljem, se bogoslovec po Kristusovem zgledu uči »*napraviti dar iz lastne volje, preko pokorščine v služanju Bogu in bratom*«. ⁴¹ Pokorščina pridružuje Božji modrosti, ki gradi Cerkev in kaže vsakemu prostor in poslanstvo. Od vzgojiteljev se torej pričakuje, da vzgojijo bogoslovce v pravi in zreli pokorščini, in sicer tako, da izvršujejo avtoriteto z modrostjo in jih opogumljajo, da tudi notranje pristanejo nanjo.

110. Evangeljski svet čistosti prispeva k zrelosti, ko človeka usposablja, da živi telesno in čustveno življenje v

skladu s poklicem. *Ta krepost, ki označuje vse človeške odnose, in ki vodi k temu, da se izkuša in razodeva /.../ iskrena, človeška, bratska, osebna ljubezen, ki je po Kristusovem zgledu zmožna žrtev do vseh in do vsakega*.⁴²

Rimska Cerkev sprejema celibat kot popolno in svobodno zdržnost zaradi nebeškega kraljestva, kot znamenje popolne izročitve Bogu in ljudem, ki je še posebej primerno za duhovništvo.⁴³ Duhovniki, ki so s celibatom popolnoma posvečeni služenju božjemu ljudstvu, »lažje pripadajo Kristusu, in to z nedeljenim srcem, bolj svobodno /.../ se posvečajo služanju Bogu in ljudem /.../ in tako postanejo bolj sposobni prejeti širše očetovstvo v Kristusu /.../».⁴⁴ Tisti, ki se pripravljajo na duhovništvo, priznajo in sprejmejo celibat kot poseben Božji dar. V pravilni vzgoji za čustvenost, razumljeno kot pot za polnost ljubezni, »čistost v celibatu ni toliko prispevek, ki se plača gospodarju, je dar, ki ga prejmemo iz njegovega usmiljenja. Oseba, ki stopi na to življenjsko pot, se mora zavedati, da ne sprejema predvsem neko breme, marveč osvobajajočo milost».⁴⁵

Da bi bila izbira celibata resnično svobodna, morajo bogoslovci v luči vere razumeti evangeljsko moč takšnega daru⁴⁶ in hkrati pravilno ceniti vrednote zakonskega stanu: *Zakon in celibat sta dve pristno krščanski stanji življenja. Predstavljata dve različni uresničitvi krščanskega poklica*.⁴⁷

Zelo nespametno bi bilo dopustiti sprejetje k zakramentu mašniškega posvečenja bogoslovca, ki ne bi dozorel v vedri in svobodni čustvenosti, zvest v čistosti celibata, ki se doseže z uresničevanjem človeških in duhovniških kreposti v odprtosti za delovanje milosti in ne kot zahteva naložene vzdržnosti.

V primeru, da so v semenišča zahodne (rimske) Cerkve sprejeti bogoslovci vzhodnih katoliških Cerkva, naj se glede njihove vzgoje za celibat ali za zakon ohranijo pravila in navade pristojnih vzhodnih Cerkva.⁴⁸

111. Bogoslovci naj konkretno gojijo duha uboštva.⁴⁹ Vzgaajajo naj se za posnemanje Kristusovega srca, ki *»je bil bogat, pa je zaradi vas postal ubog«* (2 Kor 8,9), da bi nas obo-

gatil. Prizadevajo naj si za doseg prave svobode in učljivosti božjih *otrok*, za tisto duhovno moč, ki je potrebna za uresničitev pravnega odnosa do sveta in zemeljskih dobrin;⁵⁰ prizamejo naj slog apostolov, ki jih Kristus pošilja, naj zaupajo v Božjo previdnost, ne da bi kaj vzeli s seboj na pot (prim. Mr 6,8-9). Posebej naj imajo pri srcu najbolj uboge in onemogle, naj bodo priče uboštva, in naj se privzgajajo na velikodušno odpoved temu, česar ne potrebujejo, naj bodo priče uboštva, zgled preprostosti in strogosti do sebe,⁵¹ da bodo tako pristni in prepričljivi delavci za družbeno pravičnost.⁵²

112. Bogoslovci naj gojijo pristno in otroško pobožnost do Device Marije,⁵³ tako v bogoslužju kot tudi v ljudski pobožnosti, še posebej z molitvijo rožnega venca in molitve *Angel Gospodov*. Vse to v premišljevanju, kako se »*vsak vidik duhovniške formacije lahko nanaša na Marijo kot na človeško osebo, ki je bolj kot vsaka druga žena odgovorila na Božji klic, ki je postala služabnica in učenka Besede, ko je spočela v svojem srcu in svojem telesu Besedo, ki je postala človek, da ga daruje človeštvu*«. ⁵⁴

Vrh tega ne pozabimo pomembnosti iskrene pobožnosti do svetnikov, med katerimi je sv. Jožef, Marijin mož in zavetnik vesoljne Cerkve, *katerega je Bog poklical, da bi neposredno s svojim očetovstvom služil Jezusu*.⁵⁵ To pobožnost je treba *ponuditi in predstaviti bogoslovcem, da bodo imeli vedno pred očmi njegov ponižen in zrel način služenja in `udeleženo-sti` pri odrešenjski ekonomiji*.⁵⁶

113. Sestavni del duhovne vzgoje duhovnikov⁵⁷ morata biti tudi poznanje in premišljevanje cerkvenih očetov, pri tisočletne zgodovine božjega ljudstva. Pri očetih »se je čut novosti krščanskega življenja pridružil gotovosti vere. Iz tega se je sproščala v krščanskih skupnostih njihovega časa *vitalna eksplozivnost, misijonska gorečnost, ozračje ljubezni, ki je navdihovalo duše k herojstvu vsakdanjega življenja*«. ⁵⁸

114. Dalje naj se pri vzgoji bodočih duhovnikov goji različne pobožne vaje, kakor tudi nekatere ljudske vernosti ali po-

božnosti, predvsem v tistih oblikah, ki jih je sprejelo cerkveno učiteljstvo.⁵⁹ Preko njih bodo bodoči duhovniki pridobili domačnost z »ljudsko duhovnostjo«, ki jo bodo morali prepoznovati, usmerjati in sprejemati v imenu pastoralne ljubezni in učinkovitosti.⁶⁰

115. Tisti, ki so poklicani v duhovništvo in pastoralno službo, morajo postopno razviti nekatere specifične kreposti,⁶¹ kot so *»zvestoba, skladnost, modrost, prijazno sprejemanje vseh, ljubezniva dobrot, avtoritativna odločnost v bistvenih stvareh, svoboda v povsem osebnih zadevah, nesebičnost, potrpežljivost, čut za vsakdanjo dolžnost, zaupanje v skrito delo milosti, ki se razodeva v preprostih in ubogih«.*⁶² Da bi postal resnično pastir po Kristusovem srcu, se mora duhovnik poleg tega *»zavedati nezaslužnega Božjega usmiljenja v lastnem življenju in v življenju njegovih sobratov, in gojiti kreposti ponižnosti in usmiljenja do vsega božjega ljudstva, posebno do tistih, ki se čutijo oddaljene od Cerkve«.*⁶³

d) Intelktualna razsežnost

116. Intelktualna formacija bogoslovcev je usmerjena k dosegu ustrezne usposobljenosti na filozofskem in teološkem področju kakor tudi na področju splošne kulturne razgledanosti. To jih usposablja za oznanjevanje evangeljskega sporočila na verodostojen in današnjemu človeku umeven način, za uspešno vzpostavljanje dialoga z današnjim svetom ter k temu, da znajo z razumom osvetliti resnice vere in prikazati njeno lepoto.

Kandidati se morajo za duhovništvo pripraviti tudi s poglobljanjem v filozofske in teološke vede, z ustreznim uvažanjem v poznavanje kanonskega prava in spoznavanjem družbenih in zgodovinskih ved. Tako bodo lažje pokazali ‚razloge svojega upanja‘ (prim. 1 Pt 3,15), spodbujali spoznanje Božjega razodetja in pripeljali vse narode k poslušnosti vere (prim. Rim. 16,26).

Razum, ki je odprt za Božjo skrivnost in naravnano nanjo, omogoča trdno sprejetje razodetja in spodbuja poglobitev v njegovo vsebino ter posreduje pripomočke in govorico, s

katero lahko uspešno oznanjamo evangelij v svetu. Drugi vatikanski cerkveni zbor je zatrdil, da filozofska in teološka izobrazba omogoča, da »se razodeto resnico vedno globlje do-
jema, bolj razume in prikladneje podaja«. ⁶⁴

117. Intelektualna formacija je del celostnega oblikovanja duhovnika; še več, je v službi njegovega pastoralnega služenja in vpliva tudi na človeško in duhovno oblikovanje, ki od nje prejema potrebno hrano. To pomeni, da razvoj vseh sposobnosti in razsežnosti osebe, vključno z intelektualno, s širokim področjem pridobljenega znanja, prispeva k rasti duhovnika, služabnika in priče Besede v Cerkvi in v svetu. Daleč od tega, da bi bil vezan samo na področje spoznanj ali da bi šlo samo za čim več informacij o posameznih strokah. Razum omogoča duhovniku poglobljeno poslušanje Besede, prav tako razumevanje cerkvenega občestva in prepoznavanje znamenj časa.

118. Poglobljen in skladen študij filozofije in teologije je najprimernejše orodje za oblikovanje tistega *načina miselnosti (formae mentis)*, ki omogoča soočanje z vprašanji in izzivi, ki se pojavljajo v pastoralni službi. Vedeti je treba, da se nikakor ne sme zanemariti solidne in primerne kakovosti intelektualne formacije, prav tako pa tudi to, da študij ne more biti edini kriterij za napredovanje kandidata na poti v duhovništvo; študij, čeprav pomemben, predstavlja samo en vidik celostnega oblikovanja za duhovništvo.

Ta naš *Temeljni načrt* intelektualne formacije naj nadgradi in razširi *Nacionalni načrt*, ki naj upošteva zgodovinske in kulturne posebnosti vsake posamezne dežele.

e) Pastoralna razsežnost

119. Ker je namen semenišča pripraviti bogoslovce, da postanejo pastirji po Kristusovem vzoru, mora biti duhovniško oblikovanje prežeto s pastoralnim duhom, ki usposablja za velikodušnost, ljubezen do vseh, še posebej do revnih in za gorečnost za Božje kraljestvo.

Jasno je, da je treba vzpostaviti tako pastoralno oblikovanje,⁶⁵ ki pomaga bogoslovcu doseči tisto notranjo svobodo, ki je potrebna za življenje apostolata kot služenja, da je sposoben sprejeti Božje delovanje v srcu in v življenju ljudi. Pod tem vidikom se pastoralna izkušnja kaže kot nenehna šola evangelizacije. V tem času bo bogoslovec začel delovati kot voditelj neke skupine in bo navzoč kot človek skupnosti v poslušanju in pozornem razločevanju dogodkov, prav tako bo sodeloval z drugimi in spodbujal čut za služenje. Na poseben način morajo biti bogoslovci vzgojeni za sodelovanje s stalnimi diakoni in laičnimi sodelavci, tako da bodo cenili njihov posebni prispevek. Potrebno je, da kandidati za duhovniško služenje prejmejo primerno informacijo tudi o različnih oblikah posvečenega življenja, o njihovih mnogovrstnih karizmah kakor tudi o posebnostih z vidika kanonskih predpisov, in sicer v luči sodelovanja pri delu v Gospodovem vinogradu.

120. Klic v službo pastirja božjega ljudstva zahteva oblikovanje, ki pripravi bodoče duhovnike za izvedence v umetnosti pastoralnega razločevanja, da bodo sposobni globokega razumevanja dejanskega položaja, da bodo znali prav izbrati in se prav odločati. Za uresničenje pastoralnega razločevanja je potrebno postaviti na prvo mesto evangeljski slog poslušanja, ki osvobaja pastirja skušnjave abstraktnosti, tega, da o vsem odloča sam, zaverovanosti vase in hladnega odnosa do vernikov, zaradi katerega je bolj »duhovni računovodja«, manj pa »usmiljeni Samaritanec«. ⁶⁶ Kdor pa posluša Boga in brate, ve, da je Duh tisti, ki vodi Cerkev naproti vsej resnici (prim. Jn. 16,13), da Cerkev v soglasju s skrivnostjo učlovečenja počasi raste v konkretnem življenju posameznika in se kaže tudi v zgodovinskih znamenjih.

Bodoči pastir naj se tako pripravlja, da bo lahko zapustil lastno gotovost in udobje in ne bo gledal na služenje kot na nekaj, kar se mora storiti, ali na naloge, ki jih je treba uresničiti, ampak bo svoje življenje razumel kot naklonjeno poslušnost Boga in bratom. ⁶⁷

V pozornem poslušanju, spoštljivem in brez predsodkov, bo pastir postal sposoben branja življenja bližnjih; ne povr-

šnega in ne takega, ki si jemlje pravico soditi druge, ko bo vstopal v srca ljudi in v njihova tako različna življenja (kontekste), predvsem v notranje in zunanje slabosti, ki večkrat ovirajo njihovo življenje. Z modrostjo in razumevanjem bo sposoben presojati različne okoliščine, v katerih se nahajajo ljudje, tako da se bo naučil nuditi konkretne duhovne in pastoralne odločitve, ki upoštevajo življenje vernikov in družbeno-kulturno okolje.

Pogled Dobrega pastirja, ki išče, spremlja in vodi svoje ovce, mu bo dal jasen, moder in sočuten pogled. Svoje služenje bo opravljal z vedrim sprejemanjem in budnim spremljanjem v vseh primerih, tudi tistih, ki so najbolj zapleteni, tako da bo pokazal lepoto in zahtevnost evangeljske resnice, ne da bi zapadel v legalistične in rigoristične mreže. Tako bo znal ponuditi pot vere preko majhnih korakov, ki so razumljivejši in sprejemljivejši. Postal bo znamenje usmiljenja in sočutja in s tem priča materinskega obraza Cerkve, ki se ne odpoveduje zahtevam evangeljskih resnic, a daje prednost vodenju s sočutjem in vključevanjem vseh.

121. Pastoralna skrb je namenjena tudi tistim, ki svoje vere ne izpolnjujejo, nevernim in tistim, ki izpovedujejo kako drugo versko prepričanje. Bogoslovci naj se naučijo dialoga (pogovora) in oznanjajo Kristusov evangelij vsem ljudem, tako da odkrijejo najgloblja človeška pričakovanja in spoštujejo svobodo posameznika. Vzgojitelji naj zato učijo bodoče pastirje, kako naj ustvarjajo »nove prostore« in nove pastoralne priložnosti, da bi mogli iti naproti tistim, ki ne delijo z nami v polnosti katoliške vere, ampak v dobri volji iščejo odgovor na svoja najgloblja vprašanja.

122. Osnovno pastoralno oblikovanje ne zahteva samo izvajanja dejavnosti apostolskega značaja, ampak tudi študij pastoralne teologije, ki po potrebi uporablja koristne dosežke humanističnih ved, še posebej psihologije, pedagogike in sociologije.

123. V tem prizadevanju za doseg pastoralne »postave« in pripravljenosti za pastoralno poslanstvo jim bodo v po-

moč in spodbudo zgledi duhovnikov, vključno s starejšimi, ki so že pred njimi opravljali to službo ter škofi in škofi v pokoju. Tako se bodo seznanili in ovrednotili »pastoralno izročilo« krajevne Cerkve, v katero bodo inkardinirani ali bodo v njej opravljali svojo službo, kar jim bo omogočilo lažjo vključitev v pastoralno delo.

Bogoslovce je treba spodbujati v pristnem katoliškem duhu k temu, da iskreno ljubijo svojo škofijo in so pripravljene, če bodo v prihodnosti naprošeni ali bodo oni sami to želeli, z velikodušnostjo in predanostjo sprejeti posebno službo tudi v vesoljni Cerkvi ali v drugih krajevnih Cerkvah.⁶⁸

124. Po modrem premisleku škofov naj bo v čas oblikovanja vključeno tudi praktično delo pri apostolatu in to v primerem času in na primeren način, še posebej v dnevih in obdobjih, ko ni akademskih predavanj, ki so nepogrešljiva za celovito oblikovanje bogoslovcev. Vsako semenišče, ki sodeluje in je v tesnem stiku z drugimi škofijskimi ustanovami, naj pastoralno prakso umesti v letno obdobje, tako da se izogne temu, da bi to na kakršenkoli način oškodovalo druge obveznosti pri oblikovanju. Velika pozornost naj bo posvečena okoljem, v katerih bodo bogoslovci opravljali svojo pastoralno prakso, zlasti *»v izbiri krajev in služb, ki so primerne za pastorage prakso, naj bo posvečena posebna skrb župniji, v katero bodo prišli, da se v njej srečajo s posebnimi problemi svoje prihodnje službe.«*⁶⁹

Posebna pozornost naj bo namenjena tudi pripravi bogoslovcev na primerne oblike pastoralnega spremljanja otrok, mladih, bolnih, starejših, tistih, ki imajo posebne potrebe, in tistih, ki živijo v osamljenosti ali revščini,⁷⁰ lahko tudi zaradi njihovega statusa migrantov⁷¹ ali zapornikov. Posebna skrb naj se posveti osrednjemu vprašanju – družinski pastoral.⁷²

Kandidate naj vodijo (spremljajo) duhovniki, posvečene osebe in laiki, ki so resnično izkušeni in modri, ki naj določijo vsakemu bogoslovcu konkretno nalogo, ga hkrati podučijo o konkretnih načinih samega delovanja in ki so, če je le mogoče, med samo prakso navzoči. Tako bodo lahko primerno

svetovali in bogoslovca podpirali ter mu pomagali ovrednotiti opravljeno delo.

Opombe

- ¹ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 43–59.
- ² Prim. *Odllok o duhovniški vzgoji*, 4; *Dal vam bom pastirjev*, 57.
- ³ *Odllok o duhovniški vzgoji*, 4 in 19.
- ⁴ *Dal vam bom pastirjev*, 57.
- ⁵ Prav tam, 65: »Cerkev kot taka je skupnostni subjekt, ki ima milost in odgovornost, da spremlja tiste, ki jih Gospod kliče, da postanejo njegovi služabniki v duhovništvu.«
- ⁶ Prim. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija*, 119–121.
- ⁷ Prav tam, 20.
- ⁸ Prav tam, 21.
- ⁹ *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 16.
- ¹⁰ Prim. na primer Mt 28,20; 1 Pt 5,1–4; Tit 1,5–9.
- ¹¹ Lahko na primer omenimo sv. Gregorija Nacianskega, *Oratio* II: PG 35, 27.
- ¹² Sv. Tomaž Akvinski, *SummaTheologiae*, I, q. 2, a. 2 ad 1.
- ¹³ Prim. prav tam I, q. 1, a. 8 ad 2.
- ¹⁴ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 43
- ¹⁵ Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale, 60.
- ¹⁶ Janez Pavel II., *Pismo ženam* (29. junija 1995), 10; Insegnamenti XVIII/1 (1995), 1879; prim. *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*, 59.
- ¹⁷ Benedikt XVI., *Poslanica ob 47 letnici obhajanja družbenih občil* (12. maja 2013); AAS 105 (2013), 181.
- ¹⁸ Benedikt XVI., *Poslanica ob 44 letnici obhajanja družbenih občil* (16. maja 2010); AAS 102 (2010), 115–116.
- ¹⁹ Papež Frančišek, *Poslanica ob 48 letnici obhajanja družbenih občil* (1. junij 2014); AAS 106 (2014) 115: »Odpreti vrata cerkve pomeni tudi odpreti vrata digitalnemu svetu, bodisi da ljudje (kateremu koli življenjskemu sloju pripadajo) vstopijo, bodisi da bi evangelij lahko prestopil prag templja in prišel v stik z vsemi.«
- ²⁰ Prav tam.
- ²¹ Prav tam.
- ²² Prim. *Odllok o službi in življenju duhovnikov*, 12.
- ²³ *Katekizem katoliške Cerkve*, 2709–2719.
- ²⁴ Kongregacija za katoliško vzgojo. *Navodilo glede liturgične vzgoje v semeniščih* (1979), 32; *Enchiridion Vaticanum*, 6 (2001), 1590: »Celotno liturgično leto naj bo, ne samo v času bogoslužnega obhajanja, ampak tudi v življenju samem, duhovna pot za osebno udeležbo pri Kristusovi skrivnosti.«
- ²⁵ Sv. Hieronim, *Razlage preroka Izaija* – Commentarii in Isaiam, Prologus: CCL 73, I.
- ²⁶ Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova Beseda – Verbum Domini*, Cerkevni dokumenti 131, Ljubljana 2011, 82.

- ²⁷ Prim. Origen, *Homilija Lukovega evangelija* – Homilia in Lucam, XXXII, 2: PG 13, 1884.
- ²⁸ *Dal vam bom pastirjev*, 47.
- ²⁹ Prim. prav tam, 47; Benedikt XVI., *Gospodova Beseda*, 86–87.
- ³⁰ Prim. *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju* – *Dei Verbum*, 21.
- ³¹ Prim. Benedikt XVI., *Gospodova Beseda*, 82.
- ³² Janez Pavel II., *Opoldanska molitev* – *Angelus* (1. julija 1990), 2: Insegnamenti XIII/2 (1990), 7; prim. ZCP, kan 246, § 1.
- ³³ Prim. Benedikt XVI., *Zakrament ljubezni*, 66–67; sv. Avguštin, *Ennarationes in Psalmos*, 98, 9: CCL 39, 1385.
- ³⁴ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 48: »Poleg tega bodo vzgojeni, da imajo euharistično daritev za bistveni trenutek svojega dneva, v katerem bodo dejavno sodelovali in se ne bodo nikoli zadovoljili z navzočnostjo zgolj iz navade.«
- ³⁵ Prim. *Navodilo o liturgični vzgoji bogoslovcev*, 28–31: *Enchiridion Vaticanum*, 6 (2001), 1583–1588; ZCP, kan 276, § 2, št. 3.
- ³⁶ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 26; prim. *Navodilo o liturgični vzgoji bogoslovcev*, 31: *Enchiridion Vaticanum*, 6 (2001), 1587–1588.
- ³⁷ *Dal vam bom pastirjev*, 48.
- ³⁸ Prim. ZCP, kan 239, § 2.
- ³⁹ Prim. ZCP, kan. 240, § 1.
- ⁴⁰ Prim. ZCP, kan. 246, § 5.
- ⁴¹ *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 15.
- ⁴² *Dal vam bom pastirjev*, 50.
- ⁴³ Prim. *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 16; ZCP, kan. 247, § 1.
- ⁴⁴ *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 16.
- ⁴⁵ *Orientament ieducativi per la formazione al celibato sacerdotale*, 16 in 58: »Bogoslovce je treba vzgajati, da bodo odkrili teologijo čistosti. Treba je pokazati povezanost med spolnjevanjem te kreposti v odnosu do drugih velikih kreposti krščanstva. Tako je treba pokazati apostolsko rodovitnost posvečenega devišтва, kako dobra ali slaba praksa vpliva na naše življenje in našo osebnost in s tem tudi na našo apostolsko dejavnost.«
- ⁴⁶ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 29: »Posebno je pomembno, da duhovnik razume teološko utemeljitev cerkvenega zakona o celibatu. Kot zakon (zapoved) izraža voljo Cerkve, še prej kot voljo, ki jo je izrazil subjekt v svoji pripravljenosti. Volja Cerkve pa utemeljuje povezava celibata z duhovniškim posvečenjem, ki upodablja duhovnika po Jezusu Kristusu, Glavi in Ženinu Cerkve. Cerkev kot Kristusova nevesta hoče, da jo duhovnik ljubi na popoln in izključen način, kot jo je ljubil Jezus Kristus, Glava in Ženin. Duhovniški celibat je torej podaritev samega sebe v Kristusu in z njim njegovi Cerkvi ter izraža duhovnikovo služenje Cerkvi v Kristusu in s Kristusom.«
- ⁴⁷ *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*, 6.
- ⁴⁸ Prim. *CCEO*, kan. 343 in 373–375.
- ⁴⁹ Prim. *Odlok o službi in življenju duhovnikov*, 17; prim. tudi Papež Frančišek, *Veselje evangelija*, 198; Papež Frančišek, *Govor bogoslovcem, novincem in novinkam ... ob letu vere* (6. julija 2013): *Insegnamenti* 1–2 (2013), 9.

- ⁵⁰ *Dal vam bom pastirjev*, 30: »Samo uboštvo zagotavlja duhovniku njegovo pripravljenost, da ga pošlje tja, kjer je njegovo delo najbolj potrebno in koristno.«
- ⁵¹ Prim. sv. Ambrož, *De officiis ministrorum*, II,28; PL 16, 139–142.
- ⁵² Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 30.
- ⁵³ Prim. ZCP, kan. 246, § 3.
- ⁵⁴ *Dal vam bom pastirjev*, 82.
- ⁵⁵ Janez Pavel II., *Pastoralna spodbuda Odrešenikov varuh – Redemptoris custos* (15. avgusta 1989), 8; AAS 82 (1990), 14.
- ⁵⁶ Prav tam, 1.
- ⁵⁷ Prim. *Odlok o duhovniški vzgoji*, 16; Kongregacija za katoliško vzgojo, *Istruzione sullo studio dei Padri della Chiesa nella formazione sacerdotale* (10. novembra 1989), 45.
- ⁵⁸ *Istruzione sullo studio dei Padri ...*, 44.
- ⁵⁹ Prim. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje* (17. decembra 2001), Cerkevni dokumenti 102, Ljubljana 2003, 61–64.
- ⁶⁰ Prim. Pavel VI., *Apostolska spodbuda O evangelizaciji – Evangelii nuntiandi* (8. decembra 1976), 48; Papež Francišek, *Veselje evangelija*, 122–126.
- ⁶¹ Prim. ZCP, kan. § 1.
- ⁶² *Dal vam bom pastirjev*, 26.
- ⁶³ *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 46.
- ⁶⁴ *Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu – Gaudium et spes*, 44.
- ⁶⁵ *Dal vam bom pastirjev*, 58: »Semeniški vzgojni načrt mora poskrbeti za pravo in pristno uvajanje v pastoralni čut, v zavesten in zrel prevzem pastoralnih odgovornosti, da se kandidat navadi presoјati probleme in določati prednosti ter sredstva za njihovo rešitev. To pa mora vedno izhajati iz jasnih nagibov vere in biti mora v skladu s teološkimi zahtevami same pastorale.«
- ⁶⁶ Prim. Papež Francišek, *Veselje evangelija*, 33; Isti, *Radost ljubezni*, 300; Isti, *Homilija ob jubileju duhovnikov in bogoslovcev* (3. junija 2016); L' Osservatore Romano 126 (4. junija 2016), 8.
- ⁶⁷ Papež Francišek, *Opoldanska molitev – Angelus* (17. julija 2016); L' Osservatore Romano 163 (18.–19. julija 2016), 1: »Gosta ne bomo samo sprejeli, nahranili in postregli na razne načine. Predvsem ga bomo poslušali ... Gosta je treba sprejeti kot osebo, z njeno zgodovino, srcem, polnim čustev in misli, da se bo počutil kot član družine.«
- ⁶⁸ Prim. *Veselje evangelija*, 273.
- ⁶⁹ *Dal vam bom pastirjev*, 58.
- ⁷⁰ Prim. *Veselje evangelija*, 270.
- ⁷¹ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *La pastorale della mobilita umana nella formazione dei futuri sacerdoti* (25. januarja 1986).
- ⁷² Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Direttive sulla formazione dei seminaristi circa i problemi relativi al matrimonio e alla famiglia* (19. marca 1995).

VI. DEJAVNIKI OBLIKOVANJA

125. Prvenstveni dejavnik duhovniškega oblikovanja je Sveta Trojica, ki oblikuje vsakega bogoslovca po načrtu Očeta, bodisi po Kristusovi navzočnosti v Besedi, v zakramentih in v bratih v občestvu, bodisi po raznolikem delovanju Svetega Duha.¹ Pri vzgoji tistih, ki jih Bog kliče in pri prepoznavanju njihove poklicanosti, ima prvenstvo mesto delovanje Svetega Duha, kar terja tesno sodelovanje med člani cerkvene skupnosti, duhovniki, diakoni, posvečenimi osebami in laiki.

126. V krajevnih Cerkvah je navzoča ena in edina katoliška Cerkev.² Tudi če oblikovanje za duhovništvo navadno poteka na ozemlju škofije ali v ustanovi posvečenega življenja, ki ji kandidat pripada, je duhovniška služba odprta veseljnosti Cerkve,³ in zato vsebuje tudi pripravljenost za morebitne potrebe drugih škofij.

127. Člani škofijskega občestva, kateremu bogoslovec pripada, so soodgovorni za duhovniško oblikovanje na različnih ravneh, načinih in pristojnostih: škof kot odgovorni pastir škofijske skupnosti; skupnost duhovnikov (prezbiterij) kot prostor bratskega občestva, ki opravlja svojo službo; skupnost vzgojiteljev v semenišču kot duhovno in pedagoško posredništvo; profesorji, ki nudijo intelektualno podporo in omogočajo celostno oblikovanje; administrativno osebje; strokovno osebje (specialisti) s pričevanjem vere in življenja; končno sami bogoslovci kot protagonisti v procesu celostnega zorenja, skupaj z družino, domačo župnijo in morebitnimi skupnostmi, gibanji ali drugimi cerkvenimi ustanovami, ki jim pripadajo.

a) Škof ordinarij

128. Škof je prvi odgovoren za sprejem v semenišče in oblikovanje za duhovništvo.⁴ Ta odgovornost se kaže v izbiri rektorja in članov vzgojnega tima,⁵ v pripravi in potrditvi statutov, vzgojnega načrta in pravilnika semenišča.⁶

Pomembno je, da škof zna vzpostaviti zaupen pogovor z bogoslovci, da jim olajša iskreno odprtost; kajti »*krajevni škof ali, če gre za medškofijsko semenišče, pristojni škofje, naj sam večkrat obiše semenišče, bedi nad vzgojo svojih bogoslovcev in nad filozofskim in teološkim študijem, ki se v njem podaja; spoznava naj poklic, značaj, pobožnost in napredovanje bogoslovcev, posebno glede na podelitev svetih redov.*⁷ Škof mora skrbno paziti, da ne bi izvajal lastne avtoritete tako, da bi prevzel avtoriteto rektorja in drugih vzgojiteljev, ki so odgovorni za prepoznavanje poklica kandidatov in njihovo ustrezno pripravo. Škof naj raje »*z odgovornimi v semenišču ohranja pogoste osebne stike, v znamenje zaupanja, občestva in sodelovanja.*⁸ Povedati je treba, da se pastoralna ljubezen v dobro Cerkve na vseh področjih odgovornosti ne izvaja tako, da se v semenišče sprejema kogar koli, ampak glede na premišljeno odločitev za poklic in zato, da bi se nanj ustrezno pripravil.

V medškofijskem semenišču ali v primeru prepustitve bogoslovcev ene škofije semenišču druge krajevnne Cerkve⁹ je potreben med zainteresiranimi škofi dialog, medsebojno usklajevanje glede vzgojne metodologije, zaupanja odgovornim v semenišču, kar vse je pogoj za uspeh pri vzgojnem delu.

Liturgični obredi, katerim predseduje škof v stolnici, so odraz skrivnosti Cerkve in uresničujejo edinost Božjega ljudstva.¹⁰ Z vzgojnega stališča je zelo primerno, če so bogoslovci soudeleženi pri pomembnejših dogodkih cerkvenega leta in škofijskega življenja.

b) Duhovniški zbor

129. Duhovniški zbor krajevnne Cerkve naj bo v edinosti in usklajenosti s krajevnim škofom in z njim deli skrb za oblikovanje kandidatov z molitvijo, prisrčnim odnosom, s podporo in obiskom v semenišču. Vsak duhovnik se mora zavedati

lastne vzgojne odgovornosti v odnosu do bogoslovcev. Na poseben način naj župniki in na splošno vsak duhovnik, ki sprejme bogoslovce na pastoralno prakso, velikodušno sodelujejo z vzgojitelji v semenišču, naj se z njimi odkrito in stvarno pogovorijo. Sodelovanje duhovnikov s semeniščem naj poteka tako, da bo upoštevalo zrelost kandidatov in stopnjo njihove priprave na duhovništvo.

c) Bogoslovci

130. Kot je bilo že omenjeno, je vsak bogoslovec glavni dejavnik (protagonist) svojega oblikovanja; poklican je na pot stalne rasti na človeški, duhovni, intelektualni in pastoralni ravni, upoštevajoč svojo osebno in družinsko zgodovino. Bogoslovci so enako odgovorni za ustvarjanje in ohranjanje takega vzdušja v semenišču, ki je v skladu z evangeljskimi vrednotami.

131. Bogoslovci, tako posamezniki kakor tudi skupnost, so dolžni ponotranjiti slog pristnega duhovniškega življenja, ki se v ponižnosti in služenju bratom kaže kot znamenju zrele izbire, podati se na poseben način v hojo za Kristusom.¹¹

d) Skupnost vzgojiteljev

132. Skupnost vzgojiteljev ustvarjajo izbrani in ustrezno pripravljene duhovniki,¹² pooblaščen za sodelovanje pri plemenitem poslanstvu – oblikovanju bodočih duhovnikov. Nujno je, da se imenovani izključno za to nalogo, da bi se ji lahko povsem posvetili. Zato naj stanujejo v semenišču. Skupnost vzgojiteljev se redno srečuje z rektorjem pri molitvi, pri načrtovanju življenja v semenišču in pri občasnem preverjanju rasti bogoslovca.

Skupnost vzgojiteljev ni zgolj formalna institucija, ampak predvsem pravo in resnično občestvo vzgojiteljev, ki nudi bogoslovcem prepričljiv zgled vrednot in kreposti, ki so lastne duhovniški službi. Bogoslovci, ki jih tako pričevanje oblikuje in spodbuja, bodo tako laže sprejeli in ponotranjili vzgojo, ki jim je namenjena.

133. Po Zakoniku cerkvenega prava¹³ mora vsako semenišče imeti vsaj dva vzgojitelja: ravnatelja (rektorja) in duhovnega voditelja (spirituala). Vsekakor pa mora biti število vzgojiteljev ustrezno in proporcionalno številu bogoslovcev, kar pomeni, da je lahko več duhovnih voditeljev, podravnateljev; tu so lahko še drugi duhovni voditelji, podravnatelj (vice-rektor), ekonom in drugi oblikovalci kot koordinatorji raznih razsežnosti, če to zahtevajo okoliščine.

134. Rektor¹⁴ je duhovnik, ki se odlikuje po modrosti, razumnosti in uravnovešenosti, je visoko usposobljen¹⁵ in usklajuje vzgojno delo pri vodenju semenišča.¹⁶ Z bratsko ljubeznijo bo skupaj z drugimi vzgojitelji vzpostavil globoko in iskreno sodelovanje. Rektor je zakoniti zastopnik semenišča na cerkvenem in tudi na civilnem področju.¹⁷ Rektor si skupaj z vzgojiteljem, ki je odgovoren za posamezno stopnjo, in z duhovnim voditeljem prizadeva, da bi nudil potrebna sredstva za razločevanje poklicanosti in poklicno zorenje bogoslovcev.

135. Podravnatelj (vicerektor) mora biti ustrezno usposobljen na področju oblikovanja. Njegova naloga je, da s primerno diskretnostjo pomaga rektorju v njegovi vzgojni službi, v primeru njegove odsotnosti pa ga nadomešča. Podravnatelj *»mora izkazovati posebne pedagoške sposobnosti, ljubezen v svojem služenju in duha sodelovanja«*.¹⁸

136. Škofova naloga je, da izbere usposobljene in izkušene duhovnike za duhovno vodstvo, ki je eno od prednostnih nalog za spremljanje vsakega bogoslovca pri prepoznavanju poklica. Voditelj ali duhovni oče (spiritual) mora biti pravi učitelj notranjega življenja in molitve, ki pomaga bogoslovcem, da sprejmejo Božji klic in zorijo za svoboden in velikodušen odgovor.

Na njem sloni *»odgovornost za duhovno pot bogoslovcev na notranjem področju in za vodenje ter usklajevanje različnih duhovnih vaj in liturgičnega življenja v semenišču.«*¹⁹ V semeniščih, kjer je več duhovnih voditeljev, naj bo eden izmed njih

»koordinator za duhovno področje«. Usmerja naj liturgično življenje, usklajuje delovanje drugih duhovnih voditeljev in možnih zunanjih spovednikov;²⁰ pripravlja naj program letnih duhovnih vaj in mesečnih duhovnih obnov, kakor tudi praznovanje liturgičnega leta in skupaj z rektorjem podpira stalno oblikovanje duhovnih voditeljev.

137. Kjer okoliščine to zahtevajo, naj bo eden od vzgojiteljev zadolžen za »koordinatorja človeške formacije«. Koordinator deluje tako, da vzpostavlja tako skupnostno ozračje, ki je čim bolj ugodno za človeško zorenje bogoslovcev; vzpostavi naj tudi sodelovanje z usposobljenimi strokovnjaki (na psihološkem, športnem, medicinskem področju ipd.).

Kjer organizacijo študijskih predavanj pripravlja semenišče, je eden od vzgojiteljev »koordinator za intelektualno področje«. Njegova naloga je načrtovanje študijskega programa, ki ga potrdi pristojna cerkvena oblast, spremljanje ter podpora učiteljev s posebno pozornostjo na njihovo akademsko pripravljenost, na njihovo zvestobo cerkvenemu učiteljstvu in na posodabljanje (aggiornamento) njihovega študijskega programa glede na časovne razmere. Poleg tega usklajuje tajništvo za študij in je odgovoren za knjižnico.

V primeru, da bogoslovci obiskujejo akademska predavanja na univerzi ali fakulteti, je naloga »koordinatorja za intelektualno področje«, da spremlja intelektualno integracijo študijske snovi in pripravi dopolnilni študijski načrt za tista področja, ki niso bila obravnavana na univerzi ali fakulteti.

Eden izmed koordinatorjev, »koordinator za pastoralno področje«, se ukvarja s teoretičnim in praktičnim pastoralnim oblikovanjem. Določa kraje (ustanove), prostore, ki so primerni za pastoralno prakso, organizira pastoralno prakso v dogovoru z duhovniki, redovniki in redovnicami in/ali vernimi laiki.

138. Tudi ekonom,²¹ ki se sicer ukvarja z administrativnimi posli, ima znotraj semeniške skupnosti pravo vzgojno vlogo. Zaveda naj se, kako pomembno lahko vpliva življenjsko okolje na bogoslovca, kako pomembno je vzgojiti primerno

vrednotenje in evangelijsko rabo gmotnih dobrin za vzgojo bogoslovcev v duhu duhovniškega uboštva.

139. Skupnost vzgojiteljev v bogoslovju deluje znotraj širše »vzgojne skupnosti«, na katero naj računa pri izpolnjevanju svojega poslanstva. Pod »vzgojno skupnostjo« razumemo vse, ki so vključeni v duhovniško oblikovanje: škof, vzgojitelji, profesorji, administrativno osebje, delavci, družine, župnije, posvečeni, specialistično osebje, tudi sami bogoslovci.²² Vsi ti se morajo zavedati vzgojne vloge, ki jo imajo, in pomembnosti svojega zgledega življenja.

e) Profesorji

140. Profesorje v semeniščih naj imenuje škof, v primeru medškofijskih semenišč pa dotični škofje in če se jim zdi potrebno, tudi rektor in kolegij profesorjev. Zaradi velike odgovornosti pri formaciji kandidatov se za to nalogo v rešnici zahteva²³ pravi mandat. Učitelji in bogoslovci naj bodo zvesti Božji besedi, izročeni v Svetem pismu, kakor jo razlaga izročilo in cerkveno učiteljstvo. Živi čut izročila naj zajemajo iz nauka svetih očetov in drugih učiteljev, ki so v Cerkvi visoko cenjeni.

141. Intelktualno oblikovanje kandidatov je zaupano rektorju in skupnosti vzgojiteljev. Z morebitno navzočnostjo »koordinatorja intelektualnega področja« naj vzgojitelji zagotovijo sodelovanje in redna srečanja s profesorji in drugimi strokovnjaki, na katerih naj obravnavajo vprašanja, ki zadevajo učenje in tako omogočijo bolj učinkovito celostno zorenje bogoslovcev. Profesorji naj se zavzemajo za potek študija vsakega bogoslovca. Prizadevanje bogoslovcev pri osebnem intelektualnem študiju in pri vseh predmetih je treba upoštevati kot merilo za razločevanje poklicanosti in kot pogoj za napredovanje v zvestobi bodočemu službenemu delu.

142. Pri opravljanju svojega poklica naj se profesorji prepoznavajo kot del učiteljske skupnosti²⁴ ter kot pravi vzgoji-

telji;²⁵ prizadevajo naj si voditi bogoslovce proti takemu znanju, ki dobi svojo dopolnitev v Kristusu, ki je Pot, Resnica in Življenje.²⁶

Bogoslovčevno znanje naj ne obsega le znanstvenih spoznanj, ampak naj zajema vsa druga področja, ki zadevajo duhovniško življenje. Profesorji, ki so vključeni tudi v oblikovalno delo v semenišču, naj spodbujajo bogoslovce in jim pomagajo pri napredovanju tako na področju znanja in znanstvenih raziskav kakor tudi na področju duhovnega življenja.

143. Število profesorjev mora biti sorazmerno in primerno učnim zahtevam ter številu bogoslovcev. Zaželeno je, da večina učnega osebja prihaja iz vrst duhovnikov, ki lahko zagotovijo tudi pastoralni pristop k svoji snovi, zajemajoč iz osebne izkušnje. To priporočilo temelji na dejstvu, da bogoslovni učitelji ne posredujejo samo pojmov, temveč prispevajo tudi k »rojevanju« in »oblikovanju« novih duhovnikov.²⁷

V nekaterih primerih je smiselno, da se v vzgojo vključijo tudi člani ustanov posvečenega življenja, družb apostolskega življenja ali laike. Vsak od teh naj kot učitelj bogoslovcev predstavi spoznanja svoje karizme oziroma stroke; pomembno je, da imajo čut pripadnosti Cerkvi in dosledno pričujejo za evangelij.

144. Profesorji morajo imeti ustrezen akademski naslov:²⁸ za svete vede in filozofijo se zahteva vsaj licenciat (magisterij) ali enakovreden naslov, za druge predmete pa ustrezen akademski naslov. Profesorji morajo imeti pedagoške kompetence in izkušnje; ustrezno poznavanje svojih predmetov in tudi poznavanje snovi tistih predmetov, ki so sorodni tem, ki jih sami predavajo.²⁹

f) Strokovnjaki (specialisti)

145. Pri vzgoji duhovniških kandidatov lahko sodelujejo tudi strokovnjaki z različnih drugih področij, na primer z zdravstvenega, pedagoškega, umetniškega, ekološkega, upravnega, pa tudi strokovnjaki na področju družbenih občil.

146. V času poti (*iter*) oblikovanja za duhovništvo strokovnjaki lahko pomagajo zaradi svojega profesionalnega znanja, ali zaradi drugačne pomoči, ki jo lahko dajo kandidatom. Pri izbiri strokovnjakov se mora poleg njihovih človeških kvalit in kompetenc upoštevati tudi njihov verski nazor.³⁰ Bogoslovci morajo zaznavati in sprejemati njihovo prisotnost ne kot nekaj od zunaj naloženega, temveč kot dragoceno strokovno pomoč. Vsak strokovnjak naj se omeji na področje, ki mu je lastno, ne da bi se izrekal glede primernosti bogoslovcev za duhovništvo.

147. Psiholog lahko veliko pomaga tako vzgojiteljem kot bogoslovcem, npr. z vrednotenjem osebnosti, z oceno psihičnega zdravja kandidata ali pa kot terapevt, ki pomaga v različnih težavah in kot pomočnik pri rasti človeške zrelosti.³¹ Nekatera pravila, ki jih je treba upoštevati, bodo predstavljena v VIII. poglavju.

g) Družina, župnija in drugi cerkveni dejavniki

148. Navadno se duhovniški poklic rodi znotraj neke skupnosti, v kateri je bogoslovec živel versko prakso. Iz tega razloga mora začetno duhovniško oblikovanje upoštevati konkretnega sogovornika. Tako družina kot župnija in drugi podobni dejavniki morda še bolj kot kakšni drugi cerkveni dejavniki³² veliko prispevajo k podpori in ohranitvi poklica, in sicer tako v času oblikovanja kakor tudi kasneje v življenju duhovnika.³³

»Družinske vezi so temeljnega pomena za to, da se v bogoslovcih krepí zdravo samozaupanje. Zato je pomembno, da družine spremljajo celotno pot kandidata skozi semenišče in duhovništvo in mu tako pomagajo oblikovati stvaren pogled na življenje.«³⁴

Hkrati se mora kandidat med oblikovanjem vseskozi vzgajati k tisti notranji svobodi, ki bo omogočila pravo avtonomijo pri izvrševanju služenja in zdravo razdaljo od družine, od trenutka, ko Božji klic zahteva, naj »položi roko na plug, ne da bi se potem obračal nazaj« (prim. Lk 9,62).

149. Semenišče ni poklicano samo k vzgojnemu delovanju med bogoslovci, ampak se mora posvečati tudi resnični pastoralni dejavnosti v odnosu do družin. Nujno je, da bogoslovci znajo z realizmom ter s človeško in krščansko zrelostjo spoznati in sprejeti svojo družinsko resničnost, se spoprijeti z morebitnimi problemi in tam, kjer je mogoče, z njo deliti tudi svoj načrt poklicanosti. Pastoralno delo semenišča v odnosu do družin bogoslovcev prispeva tako k njihovi krščanski zrelosti kakor tudi k sprejemanju poklicanosti njihovega člana v duhovništvo kot blagoslov, ki ga cenijo in ga podpirajo za vse življenje.

h) Posvečeno življenje in laiki pri oblikovanju

150. Laiki in redovniki lahko v semenišču veliko pomagajo pri vzgoji kandidatov. Bogoslovci naj bodo oblikovani za pravo presojo različnih karizem, ki se nahajajo v škofijskem občestvu; duhovnik je namreč poklican za pospeševalca karizem znotraj Cerkve. Posvečeno življenje je zgovorno in privlačno znamenje evangeljske radikalnosti in pripravljenosti za služenje. Verni laiki – vsak na svoj način – sodelujejo pri Kristusovem poslanstvu evangelizacije in so lahko zgled povezanosti in evangeljske izbire.³⁵

151. Tudi ženske, ki sodelujejo pri vzgoji v semenišču ali so med strokovnim ali učnim osebjem, imajo pomembno vzgojno funkcijo že zaradi dopolnjevanja ženske in moške narave. Ženske so večkrat številčno prevladujoči naslovniki in sodelavci pastoralnega delovanja duhovnika.³⁶

i) Trajno oblikovanje (permanentna formacija) vseh dejavnikov

152. Naloge (so)delujočih pri oblikovanju smemo opredeliti kot tisto notranje razpoloženje, ki je zakoreninjeno v močnem duhovnem izkustvu in usmerjeno v nenehno razločevanje, ki omogoča, da se učimo iz življenja in različnih okoliščin ter v njih odkrijemo božje previdnostno delovanje v lastnem krščanskem in duhovniškem bivanju. Iz globin tega

razpoloženja se meri kakovost služenja, ki je namenjeno bogoslovcem in je hkrati od njega odvisno vedro vzgojno vzdušje v semenišču.

Ko vzgojitelj opravlja to poslanstvo, lahko tudi sam raste in v sebi odkrije izredno karizmo poklicnega spremljanja duhovniškega življenja kot osebni klic. V tem smislu postane semenišče šola, ki pripravlja sodelujoče za nenehno oblikovanje. Kdor je bil vzgojitelj v semenišču, postaja posebno občutljiv in ima bogato izkušnjo, tako da postane tudi spremljevalec v permanentni formaciji duhovnikov.³⁷

Opombe

- ¹ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 65.
- ² ZCP, kan. 368: »Delne Cerkve, v katerih in iz katerih sestoji ena in edina katoliška Cerkev, so najprej škofije.«
- ³ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 18.
- ⁴ Prim. prav tam, 65; prim. tudi *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*: *Enchiridion Vaticanum*, 13 (1996), 3151–3152; *Apostolorum successores*, 88: *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006), 1774–1776.
- ⁵ Prim. ZCP, kan. 239.
- ⁶ Prim. ZCP, kan. 242–243.
- ⁷ Prav tam, kan. 259, § 2.
- ⁸ *Apostolorum successores*, 8: *Enchiridion Vaticanum*, 22 (2006), 1780.
- ⁹ Prim. ZCP, kan. 237.
- ¹⁰ Prim. Kongregacija za bogoslužje, *Caerimoniale Episcoporum*, Edizio typica, 1984, 11–13, objavljeno z dekretom *Recognitis ex decreto* (14. septembra 1984): AAS 76 (1984), 1086–1087.
- ¹¹ Prim. Benedikt XVI., *Homilija ob duhovniškem posvečenju 15 diakonov rimske škofije* (7. maja 2006): *Insegnamenti II/1* (2006), 550–555.
- ¹² Prim. *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 1: *Enchiridion Vaticanum*, 13 (1996), 3151–3152.
- ¹³ Prim. ZCP, kan. 239.
- ¹⁴ Prim. *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 42: *Enchiridion Vaticanum* 13 (1996), 3252–3226.
- ¹⁵ Prim. prav tam, 60: *Enchiridion Vaticanum*, 13 (1996), 3252–3253.
- ¹⁶ Prim. ZCP, kan. 260.
- ¹⁷ Prim. ZCP, kan. 238, § 2.
- ¹⁸ *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 45, v: *Enchiridion Vaticanum*, 13 (1996), 3228.

- ¹⁹ Prav tam, 44, v: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3227.
- ²⁰ Prim. ZCP, kan. 240, § 1.
- ²¹ Prim. *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 45: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3228.
- ²² Prim. ZCP, kan. 233, § 1.
- ²³ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 67.
- ²⁴ Prim. prav tam, 67.
- ²⁵ Prim. *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 46: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3229–3232.
- ²⁶ Prim. prav tam.
- ²⁷ Prim. *Odlok o duhovniški vzgoji*, 5; *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 27: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3196–3197.
- ²⁸ Prim. ZCP, kan. 253, § 1.
- ²⁹ Prim. *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 62: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3256.
- ³⁰ Prim. prav tam, 64: Enchiridion Vaticanum, 13 (1996), 3258.
- ³¹ Prim. *Orientamenti per l' utilizzo delle competenze psicologiche nell' ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio*: Enchiridion Vaticanum, 23 (2011), 1239–1289.
- ³² Prim. Kongregacija za verski nauk, *Cerkev se prenavlja*, Cerkovni dokumenti 154, Ljubljana 2017.
- ³³ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 68.
- ³⁴ Papež Frančišek, *Radost ljubezni*, 203.
- ³⁵ Prav tam, 162: »Tisti, ki so poklicani k devištvu, lahko najdejo v nekaterih zakonskih parih jasno znamenje velikodušne in neomajne zvestobe Boga svoji zavezi, ki bo spodbudila njihova srca k bolj konkretni in predani razpoložljivosti.«
- ³⁶ *Dal vam bom pastirjev*, 66; Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda O krščanskih laikih*, Cerkovni dokumenti 41, Ljubljana 1989, 49 in 51.
- ³⁷ Prim. *Dal vam bom pastirjev*, 70–81.

VII. ORGANIZACIJA ŠTUDIJA

153. »Umsko oblikovanje duhovniških kandidatov ima svoje posebno *utemeljitev v sami naravi duhovniške službe in kaže, kako je v sedanjem času nujno zaradi izziva nove evangelizacije, h kateri Gospod kliče svojo Cerkev.*«¹ Da bi zagotovili bodočim duhovnikom primerno intelektualno formacijo, je treba vse predmete poučevati tako, da se bo jasno pokazala njihova notranja povezanost in se izogibati drobljenju snovi. Govorimo o celostnem pristopu,² zaradi katerega so vsi predmeti pokažejo kakor »kamenčki v mozaiku«, pomembni za predstavitev skrivnosti Kristusa in Cerkve, in za oblikovanje pristnega krščanskega pogleda na človeka in svet.

»Za sedANJI čas je značilna velika verska brezbržnost in hkrati razširjeno nezaupanje glede zmožnosti razuma, da se dokoplje do objektivne in obče veljavne resnice, ter novi problemi in vprašanja, ki so jih izzvala znanstvena in tehnološka odkritja. Vse to zahteva visoko raven umskega oblikovanja, ki bo duhovnike usposobilo, da bodo mogli prav v teh razmerah oznanjati evangelij in ga prikazati kot odgovor na upravičene zahteve človeškega razuma. Poleg tega imamo danes opraviti s pluralizmom, ki se ga močno poudarja ne samo v družbenih razmerjih, ampak tudi v sami cerkveni skupnosti, kar zahteva posebno pozornost in kritično presojo. To je še en razlog za temeljito umsko formacijo.«³

154. V nadaljevanju bomo predstavili različne predmete kot del učnega načrta. *Nacionalni načrt naj prikaže študijske predmete, ki so del intelektualne formacije, in to za vse stopnje, tako da na kratko predstavi cilj posameznega predmeta, njegovo umeščenost v celoten potek, program, letni in semestrski načrt, vključujoč število kreditov, ki pripadajo posameznemu predmetu.*

Upoštevati je treba, da mora študij propedevtičnih snovi obsegati vsaj eno leto; trajanje filozofskega študija vsaj dve leti (bienenium) oziroma primerno število predavateljskih ur, pač v skladu z veljavnimi šolskimi sistemi v posameznih državah, medtem ko naj študij teologije traja najmanj štiri leta (quadrienium) oziroma ustrezno število predavateljskih ur, tako da teološki in filozofski študiji skupaj trajata vsaj šest let (sexenium)⁴ ali toliko učne snovi, ki se jo na splošno obravnavajo v šestih letih.

Vsebine, ki so primerne za uvod v filozofske in teološke študije pa tudi »dušnopastirske« teme, naj bodo bistveni sestavni del bogoslovnega študija in naj jih škofovske konference v kurikulum vključijo in prilagodijo tako, da bodo pri tem upoštevale tradicijo in specifične pastoralne potrebe.

a) Študij propedevtičnih vsebin

155. Čeprav govorimo o predhodni in pripravljalni stopnji k filozofskemu in teološkemu študiju, se propedevtična doba ne sme omejiti le na razumski vidik, »ampak mora upoštevati tudi in predvsem človeško in duhovno rasti;⁵ posebej in nujno pa mora zagotoviti pravo ravnovesje med človeško-duhovno in kulturno dimenzijo, da se izognemo pretiranemu množenju študijskih snovi v škodo specifičnega verskega in duhovniškega oblikovanja.«⁶

156. Pri odločanju o vsebini propedevtične dobe moramo imeti pred očmi stanje v družbi in krajevni Cerkvi, in to predvsem v okolju, kjer se odvija vzgojni program. Zagotovljena mora biti temeljita intelektualna formacija, ki bo prispevala k nadaljnji vzgoji.

Treba je skrbeti, da bo zagotovljeno »dovolj obširno poznanje verskega nauka«⁷ in sestavin za umevanje duhovniškega službe, prav tako za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti v izobrazbi kandidatov za duhovništvo.

157. V nadaljevanju naštevamo nekatere vsebine, ki so lahko del propedevtičnega programa :

a) uvajanje v branje Svetega Pisma, ki omogoča prvo celostno spoznavanje Biblije;

b) uvajanje v skrivnost Kristusa⁸ in Cerkve ter teologijo duhovništva in liturgije, s študijem *Katekizma katoliške Cerkve* in liturgičnih knjig;

c) uvod v dokumente 2. vatikanskega cerkvenega zbora in učiteljstva Cerkve, predvsem v učenje papežev;

d) prvine duhovniške duhovnosti, s posebnim poudarkom na pomembnejših duhovnih »šolah« in na svetnikih, ki so bili pričevalci zgledega duhovniškega življenja;

e) elementi zgodovine vesoljne Cerkve in krajevnih Cerkva, posebej z misijonarskega vidika;

f) hagiografija s posebnim ozirom na svetnike in blažene, ki se častijo v škofiji ali na območju;

g) elementi humanistične kulture, ki jih posredujejo dela domačih avtorjev in tudi nekrščanska verstva posameznih dežele ali krajev;

h) elementi psihologije, ki bogoslovcem lahko pomagajo pri spoznavanju samega sebe.

b) Filozofski študij

158. Študij filozofije vodi h globljemu razumevanju in razlagi človeka, njegove svobode in njegovih odnosov do sveta in do Boga. Filozofija je nujno potrebna ne samo zaradi vezi, ki obstajajo med filozofskimi tezami in skrivnostni odrešenja, ki se v višji luči vere preučujejo v teologiji, ampak tudi zaradi zelo razširjenega položaja v kulturi, ki povečuje subjektivizem kot merilo resnice /.../. Ne smemo podcenjevati pomembnosti filozofije, ki utemeljuje »gotovost resnice«, ki je lahko edina podlaga za popolno osebno podaritev Jezusu in Cerkvi.⁹

159. Kar zadeva študijske snovi s filozofskega področja, naj bo poseben poudarek namenjen sistematični filozofiji, ki vodi k trdnemu in doslednemu poznanju človeka, sveta in Boga, kar zagotavlja široko sintezo misli in pogledov. Ta študij mora sloneti na trajno veljavni filozofski dediščini, ki jo izpričujejo veliki krščanski filozofi.

Upoštevati moramo filozofske raziskave današnjega časa – predvsem tiste, ki imajo večji vpliv na domače okolje; prav tako tudi napredek modernih znanosti, tako da se bogoslovci zavedajo pomembnejših značilnosti družbe in bodo primerno pripravljene za dialog z ljudmi. Za lažje razumevanje filozofskih snovi naj se bogoslovci seznanijo s specifično »filozofsko metodologijo«.

160. V tem študijskem obdobju mora biti ustrezno mesto namenjeno tudi metafiziki, saj »modrostni značaj filozofije vključuje njen pristni metafizični prispevek, ki je sposoben presehati izkustveno, da bi se v iskanju resnice dvignila do nečesa absolutnega, zadnjega, temeljnega, čeprav se je v času zgodovine do tega dokopala postopoma«,¹⁰ pač »*izvirnem značaju filozofije: iskanje resnice ter njena raziskovalna in metafizična razsežnost.*«¹¹ Prav tako je potrebno posvečati pozornost teodiceji in kozmologiji, ki kandidata pripravljata na krščanski pogled na stvarnost.

161. Skrbno je treba predstaviti »zgodovino filozofije«, in sicer tako, da bo jasna geneza in razvoj najpomembnejših filozofskih vprašanj. Cilj »zgodovine filozofije« je prikazati nepretrganost (continuitá) iskanja človeške misli o Absolutnem, o resnici in o možnosti spoznanja resnice. Filozofski študij predstavlja tudi rodovitna tla za dialog in soočenje z nevernimi.

162. Druga področja filozofije, katerim bo potrebno posvetiti pozornost med študijem, so: filozofska antropologija, logika, estetika, epistemologija, etika, politična filozofija in filozofija religije.

163. Primerna pozornost naj bo posvečena antropološkim znanostim, kot so sociologija, pedagogika in psihologija, in

to tistim vidikom, ki so uporabni pri pripravi za duhovniško službo. S pomočjo teh ved bodo bogoslovci globlje spoznavali človeškega duha, njegovo bogastvo in krhkost, in tako lažje prišli do jasnih in uravnovešenih sodb o ljudeh in razmerah.

164. S pomočjo takega izobraževanja bo mogoče v bogoslovcih spodbuditi željo po natančnem iskanju resnice, po poglobljanju vanjo ter jo pojasnjevati, skupaj s *iskrenim priznanjem meja človeškega spoznanja*« in tudi pod pastoralnim vidikom nuditi *veliko pozornost odnosu med filozofijo in resničnimi življenjskimi problemi*«. ¹²

c) Teološki študij

165. Teološka formacija naj omogoči kandidatu »celoten in zaokrožen pregled resnic, razodetih od Boga po Jezusu Kristusu, in izkušnje vere Cerkve. Od tod dvojna zahteva, da poznajo vse krščanske resnice, ne da bi jih poljubno izbirali, in da jih poznajo povezano, kot celoto«. ¹³ Gre torej za stopnjo, ki naj oblikuje in utemeljuje potek intelektualnega oblikovanja, ker »se predvsem po študiju teologije bodoči duhovnik povezuje z Božjo besedo, raste v svojem duhovnem življenju in se pripravlja za opravljanje svoje pastoralne službe.« ¹⁴

166. Študij Svetega pisma je duša teologije; ¹⁵ ta mora navdihovati vsa teološka področja. Zato moramo dati velik pomen svetopisemski vzgoji, in to na vseh področjih, od *lectio divina* do *eksegeze*. ¹⁶ S primernim uvodom naj bodo bogoslovci skrbno uvedeni v eksegetske metode, tudi s pomočjo pomožnih ved in posebnih predavanj. Profesorji naj jih primerno poučijo o naravi in rešitvi najpomembnejših hermenevtičnih problemov in jim pomagajo, da odkrijejo celosten pogled na vse Sveto pismo in poglobljeno razumejo temeljne točke zgodovine odrešenja in značilnosti posameznih bibličnih knjig. Profesorji naj se potrudijo dati bogoslovcem teološko sintezo Božjega razodetja, skladno z cerkvenim učiteljstvom, da bi zagotovili trdne temelje njihovemu duhovnemu življenju in bodočemu oznanjevanju.

Bogoslovcem je treba omogočiti, da se naučijo nekaj osnov hebrejščine in biblične grščine, preko katerih se bodo lahko približali izvirnim svetopisemskim besedilom. Posebna pozornost naj bo posvečena tudi spoznavanju semitske kulture in okolju nastanka Svetega pisma, še posebej judovski zgodovini, kar vse olajša razumevanje Svetega pisma in oblikovanje notranjega odnosa do Judov, bratov iz Stare zaveze.

167. Sveto liturgijo moramo obravnavati kot temeljno vedo; predstavljena naj bo pod teološkim, duhovnim, cerkvenopravnim in pastoralnim vidikom, v povezavi z drugimi vedami, in to tako, da bodo bogoslovci spoznali, kako so v liturgičnem obhajanju navzoče skrivnosti odrešenja in kako v njem delujejo. Poleg tega naj bodo predstavljena besedila in obredi z Vzhoda in Zahoda, bogoslužje pa kot izraz vere in duhovnega življenja Cerkve. Bogoslovci naj sprejmejo nespremenljivo jedro nauka o liturgiji, vendar ne toliko tisto, kar pripada posebnim zgodovinskim izročilom in je zato potrebno posodobitve (aggiornamenta), pač pa naj se skrbno držijo tozadevnih liturgičnih in kanonskih predpisov.¹⁷

168. Dogmatično teologijo, v katero so zajeti tudi zakramenti, je treba predstaviti sistematično in po vrstnem redu, tako da bodo najprej predstavljena svetopisemska besedila. Nato naj se predstavi očete vzhodne in zahodne Cerkve, da se prikaže posredovanje in razvoj spoznanja razodetih resnic; osvetli pa naj se tudi zgodovinski razvoj dogem; končno naj se bogoslovci preko spekulativne (razumske) raziskave naučijo globlje prodreti v skrivnosti odrešenja. Dalje naj se naučijo, kako razlagati Božjo besedo v luči razodetja in v soočanju z življenjskimi situacijami; kako razumeti večne resnice v spreminjajočih se razmerah človeške stvarnosti in jih primerno posredovati Božjemu ljudstvu.

Vse od začetka teološkega oblikovanja naj bo na primeren način predstavljen nauk glede teoloških virov in fundamentalne teologije; naj se ne opušča temeljnega študija o veri, o njenih razumskih in bivanjskih (eksistencialnih) temeljih ob

upoštevanju elementov zgodovinskega in družbenega značaja, ki imajo poseben vpliv na krščansko življenje.

169. Tudi moralna teologija mora biti v vseh svoji vejah zasidrana v Svetem pismu, da pokaže notranjo pripadnost eni sami skrivnosti odrešenja. Krščansko delovanje vernikov, ki sloni na veri, upanju in ljubezni, bo pokazala kot odgovor na Božji klic, ko bo sistematično izpostavila njihov klic k svetosti in svobodi. Prizadevala si bo tudi za spodbujanje vrednosti kreposti in čuta za greh, ne da bi pri tem zanemarjala najnovejše pridobitve antropologije, ter se ponudila kot pot, ki je včasih zahtevna, vedno pa je usmerjena k veselju krščanskega življenja.

Moralni nauk, ki ga razumemo kot »zakon svobode« in »življenje po Duhu«, ima svojo dopolnitev v *duhovni teologiji*, ki mora zaobjeti tudi študij teologije in duhovniške duhovnosti, duhovnosti posvečenega življenja z uresničevanjem evangeljskih svetov ter laiško življenje. Naloga krščanske etike je učence oblikovati in jih usmerjati na pot svetosti. V tem kontekstu bo potrebno predvideti v *kurikulumu* tudi predavanja o *teologiji posvečenega življenja*, da bodo bodoči duhovniki prejeli bistvene podatke in teološke vsebine, ki so značilne za posvečeno življenje in pripadajo življenju in svetosti vse Cerkve.

170. Pastoralna teologija »je znanstveno razmišljanje o Cerkvi, ki se z močjo Svetega Duha nenehno gradi v zgodovini. /.../ Pastoralna ni samo umetnost, niti samo zbirka spodbud, izkušenj in metod; ima svojo polno teološko vrednost, ker prejema od vere načela in kriterije pastoralnega delovanja Cerkve v zgodovini, Cerkve, ki vsak dan 'rojeva Cerkev' samo. /.../ Med temi načeli in kriteriji je posebno pomembno evangeljsko spoznavanje družbeno-kulturnega in cerkvenega položaja, znotraj katerega se odvija pastoralno delo.«¹⁸

171. Zaradi povečane človeške mobilnosti, zaradi katere je ves svet postal »globalna vas«, v programu ne sme manjkati misiologija, ki naj pomaga oblikovati zavest o veseljnosti Cerkve in spodbuja evangelizacijski zagon, ne samo kot *missio ad gentes*, ampak tudi v smislu *nove evangelizacije*.

172. Potrebno bo imeti tudi zadostno število predavanj o družbenem nauku Cerkve. Oznanjanje in pričevanje evangelija, h kateremu je duhovnik poklican, ima namreč svoje pomembno področje delovanja v konkretni človeški družbi in teži h graditvi Božjega kraljestva. To vsebuje poglobljeno poznanje stvarnosti in evangeljsko branje človeških, družbenih in političnih odnosov, ki opredeljujejo bivanje posameznikov in ljudstev. Na tem področju se pojavljajo pomembne teme, ki so neločljivo povezane z življenjem Božjega ljudstva. Te teme so bile v učenju Cerkve že temeljito obravnavane;¹⁹ med drugim vprašanje skupnega dobrega, pomembnost solidarnosti med ljudstvi in subsidiarnost, vzgoja mladih, vprašanje pravic in dolžnosti, ki so z njimi povezane, pomen politične avtoritete, vrednote pravičnosti in miru ter družbene ustanove, ki podpirajo in spremljajo najbolj potrebne.

Že dalj časa je pozornost strokovnjakov in znanstveniki z različnih področij usmerjena na »ekološki problem« kot na perečo planetarno krizo, kar zelo odmeva tudi pri sedanjem cerkvenem učiteljstvu. Varovanje stvarstva in skrb za našo skupno hišo – Zemljo – povsem opravičeno pripada krščanskemu pogledu na človeka in stvarstvo in predstavlja na neki način ozadje za zdravo ekologijo človeških odnosov. In zato je danes na mestu govorjenje o *»ekološki spreobrnitvi, ki omogoča, da se uveljavijo vse posledice srečanja z Jezusovim naukom, tudi v odnosu do naravnega okolja. Opravljati poklic varuhov božjih del je bistvena sestavina krepostnega življenja. Ta v krščanskem življenju ni več nekaj neobveznega ali drugotnega«*.²⁰ Zato bodo morali biti bodoči duhovniki močno ekološko osveščeni, in s pomočjo usmeritev učiteljstva in teologije, ki jim mora priskočiti na pomoč *»pri spoznanju veličine, nuje in lepote izziva, ki je pred nami«*,²¹ to upoštevati tudi v pastoralnem služenju tako, da postanejo pobudniki skrbi za stvarstvo.

173. Z znanstvenim raziskovanjem zgodovinskih virov naj cerkvena zgodovina osvetli izvor in razvoj Cerkve kot božjega ljudstva. Pri njeni razlagi je treba upoštevati napredek teološkega nauka in konkretnih okoliščin: družbenih, ekonomskih in političnih, kakor tudi pomembnih miselnih tokov.

Prav tako je treba poudariti čudovito sobivanje Božjega in človeškega delovanja v njej ter spodbujati bogoslovce k pristnemu čutu za Cerkev in izročilo. Potrebno je tudi dati primeren poudarek zgodovini Cerkve v lastni domovini.

174. Kanonsko pravo naj se predava s stališča temeljitega poznavanja podobe Cerkve v luči 2. vatikanskega cerkvenega zbora.²² Načela in pravila je treba pokazati tako, da celotna kanonska ureditev in cerkvena disciplina ustreza Božjemu odrešenjskemu načrtu, tako da se pokaže kot *najvišji zakon (suprema lex)* rešenje duš. Zato ponovno povzemajoč besed, uporabljene ob razglasitvi Zakonika cerkvenega prava leta 1983, lahko rečemo, da cerkveno pravo kot celoto »lahko razumemo kot napor, da bi v pravni jezik prevedli /.../ koncilski nauk o Cerkvi. Če pa podobo Cerkve nemogoče povsem prevesti v pravni jezik, se mora Zakonik kljub temu vedno nanašati nanjo kot na prvotni zgled, katerega poteze mora po sami svoji naravi, kolikor je le mogoče izraziti v samem sebi.«²³ Kanonsko pravo torej stopa v službo delovanja Duha v Cerkvi in v okviru pravnega razločevanja cerkvenih razmer spodbuja učinkovito pastoralno dejavnost.

V tem smislu je primerno, da se v času začetne formacije spodbuja študij kanonskega prava, tako da se bodo duhovniki postopoma zavedali, da obstajajo posebej na področju družinske pastorale številna vprašanja ali »rane«, ki imajo zdravilo v pripomočkih, ki jih ponuja Zakonik cerkvenega prava, ob *stalni skrbi za blagor vernikov in glede na darove in poslanstvo usakogar*«,²⁴

175. Na enak način je treba presojeti kot značilna področja na poti teološkega študija tudi druge predmete, kot so: ekumenizem in zgodovina religij, judovstvo in islam in seveda tiste, ki so bolj uveljavljene v posameznih deželah, in sicer zato, da se lažje vzpostavlja medverski dialog. V zavesti, da »*evangeliziramo tudi tedaj, ko se skušamo soočiti z različnimi izzivi, ki se lahko pojavijo*«,²⁵ moramo posvetiti veliko pozornost tudi tistim, katerim je oznanilo vere namenjeno, pa tudi izzivalnim vprašanjem, ki izhajajo iz svetne kulture, kot so:

ekonomija izključevanja, malikovanje denarja, krivičnost, ki poraja nasilje, primarnost zunanjega pred ‚biti‘, postmoder- ni in globalizirani individualizem, kakor tudi etični relativizem in verska brezbržnost.²⁶

d) Vsebine »služenja«

176. Te discipline predstavljajo snov, katerih poznanje se pričakuje od kandidatov predvsem zaradi določenih zahtev bodočega pastoralnega dela²⁷ glede na konkretno okolje in čas. V zvezi s časi in načini, ki jih mora vsak *Nacionalni načrt* postaviti, je naloga vsakega semenišča omogočiti bogoslov- cem spoznanje teh disciplin v času njihovega oblikovanja. Predlog in poglobitev teh snovi predstavljajo koristen in nu- jen prispevek za človeško in duhovno življenje ter rast bodo- čih duhovnikov, kakor tudi za njihovo službo.

177. Na poseben način bo koristno poglobiti umetnost opravljanja službe božje (*ars celebrandi*), da bi se naučili, kako se rodovitno udeleževati svetih skrivnostih in kako praktično obhajati liturgijo v spoštovanju in zvestobi litur- gičnim knjigam.

Posebno pozornost moramo posvetiti homiliji,²⁸ saj je ta »preizkusni kamen *pri vzpostavljanju bližine med duhovni- kom in njegovim ljudstvom*.«²⁹ Homiletična usposobljenost je izredno koristna tudi na drugih področjih služenja, kot sta liturgično oznanjevanje in kateheza, ki sta stalni duhovni- kovi obveznosti pri skrbi za rast občestva, ki mu je zaupano. Priprava na oznanjevanje krščanskega sporočila ni samo »stvar tehnike«, saj mora »*pridigar Besedo tudi premišljevat in ljudstvo nositi v srcu /.../. Govorimo o povezanosti sporočila bibličnega besedila s situacijo, v kateri ljudje živijo, s preizku- šnjami, v katerih potrebujejo luč Besede*.«³⁰

178. Da bi se dobro pripravili na službo spovednika pri zakramentu sprave, je zelo pomemben seminar *uwajanja v spovedovanje*, ki naj bogoslovcem pomaga prevesti načela moralne teologije v konkretne primere in se soočiti s proble-

matiko tega občutljivega služenja v duhu usmiljenja.³¹ Na tem področju je treba posvetiti skrb tudi vzgoji za oblikovanje sposobnosti razločevanja duhov in sposobnosti za duhovno vodstvo, ki je sestavni del duhovnikovega služenja.

179. Vera Božjega ljudstva se večkrat izraža v obliki ljudskih pobožnosti, »ki so izraz žeje po Bogu, ki ga *»lahko spoznajo samo ponižni in ubogi»*.³² Gre za »teološki prostor, na katerega moramo biti pozorni, še posebej takrat, ko mislimo na novo evangelizacijo«. ³³ Ljudske pobožnosti morajo biti bodočim duhovnikom domače, cenijo naj njihovo bogastvo in pomen. Bogoslovci naj se naučijo ločiti med tistim, kar spada k resničnemu zakladu Cerkve, in *nepopolnimi ali zmotnimi pobožnostmi, ki oddaljujejo od pristnega bibličnega razodetja*.³⁴ Kot dopolnitev te teme je treba bogoslovcem predstaviti življenje svetnikov (hagiografijo), zlasti tistih, ki so glede na svoje sporočilo pomembnejši.

180. Da bi mogli bolje odgovoriti na zahteve duhovniškega služenja, se bodo morali bogoslovci vzgajati tudi za upravljanje z materialnimi dobrinami. Pomembno je, da so za to delo dovolj usposobljeni, da ravnajo po kanonskih predpisih, z zmernostjo, nenavezanostjo na materialne dobrine in moralno jasnostjo.³⁵ S tem bodo omogočili jasno evangeljsko pričevanje, za katero je krščansko ljudstvo še posebej občutljivo, in s tem uspešnejše pastoralno delovanje. Pri oblikovanju za to področje je treba opozoriti na državno zakonodajo o zadevnem predmetu in še posebej opozoriti na dolžnosti, ki jih mora izpolniti vsak župnik ob pomoči za to sposobnih laikov.

181. Bogoslovce je treba ozaveščati tudi za vprašanje svetne umetnosti, in sicer ob konkretnih umetniške dediščine kraja, v katerem se šolajo. Posebna pozornost za področje umetnosti in njeno poznavanje bo bodočim duhovnikom pomagalo pri katehezi, saj so umetniška dela lahko koristni katehetski pripomočki, hkrati pa ob njih poglobijo svoje znanje o zgodovini in spoznajo »dragotine«, ki jih je treba obvarovati kot imetje delnih Cerkva, v katerih delujejo. Spomniti

moramo, da je umetnost in lepota sama po sebi vrednota, lahko pa ima tudi pomembno pastoralno vlogo. Tudi poznavanje sakralne glasbe³⁶ lahko prispeva k celostnemu oblikovanju bogoslovcev in se jim ponuja kot sredstvo za evangelizacijo in pastoralno.

182. Cerkevno učiteljstvo posveča veliko pozornost družbenim občilom³⁷ kot koristnemu sredstvu evangelizacije, ki predstavljajo »nove prostore«, zato v tej zvezi ne smemo opustiti ozaveščanja. Potrebno je pridobiti ne samo tehnična sredstva in veščine, temveč predvsem vzgojiti bogoslovce za zrelo in uravnoteženo uporabo teh sredstev, brez prevelike navezanosti in odvisnosti.

183. Tudi pouk tujih jezikov je v semeniščih pomemben. Zelo se priporoča znanje vsaj enega modernega tujega jezika, upoštevajoč deželo, v kateri bodo bogoslovci opravljali duhovniški poklic. Prav tako ne smemo pri oblikovanju bodočih duhovnikov podcenjevati nalog, ki jih pred nas postavljajo migracije in sodobni turizem; tudi ti pojavi narekujejo bogoslovcem znanje tujih jezikov.

Polega hebrejskega jezika in svetopisemske grščine naj se bogoslovci vse od začetka oblikovanja učijo latinskega jezika, ki omogoča dostop k virom cerkvenega učiteljstva in zgodovine Cerkve.

184. Navedene in druge »vsebine služenja«, ki so prepoznane kot koristne ali potrebne za duhovniško poslanstvo, naj se bogoslovci učijo ves čas oblikovanja, kot je to določeno v posameznem *Nacionalnem načrtu*.

e) Specialistični študij

185. Poleg osnovnega študija, ki je potreben za oblikovanje vsakega duhovnika, apostolat od nekaterih zahteva še posebno pripravo. Poleg izpopolnjevanja za potrebe pastoralne dejavnosti je pomembno oblikovanje tistih duhovnikov, ki so določeni za posebne naloge in službe. Za te je potrebna

bolj poglobljena priprava na določenih tečajih ali ustreznih ustanovah.

Na pobudo krajevnih Cerkev se znanim specialističnim študijem svetih znanosti lahko pridružijo tudi študije drugih ved, ki zadevajo specifične potrebe v pastoralni ali omogočajo pridobitev znanj in veščin za opravljanje različnih cerkvenih služb. Kot primer lahko navedemo tečaje, namenjene izobrazbi delavcev na cerkvenih sodiščih, vzgojiteljev v seminarijih, delavcev na področju družbenih občil, upraviteljev cerkvenega imetja ali katehetov. Škofje naj najprej zberejo potrebne informacije in pretehtajo potrebe krajevnih Cerkev, nato pa izberejo osebe, ki so po značaju, krepostih in nadarjenosti primerne za te službe.

f) Cilji in metode učenja

186. Čeprav so metode o lahko različne, pa mora učenje zagotoviti doseganje spodaj navedenih ciljev:

a) pomagati bogoslovcu, ki v množtvu sporočil, ki jih prejema, izlušči bistvena vprašanja, in v njem prebuditi tisti zdravi nemir srca, ki odpre človekovega duha za iskanje Boga;

b) udejanjiti koherentnost in sintezo med bibličnim, teološkim in filozofskim študijem; posebej je potrebno pomagati bogoslovcem znanje urediti in ga uskladiti tako, da se izognejo nevarnosti, da bi znanje, ki so ga pridobili na različnih področjih, imelo podobo neurejenega in konfuznega mozaika;³⁸

c) omogočiti jasno in solidno učenje, usmerjeno k boljšemu spoznanju skrivnosti Boga in njegove Cerkve, verskih resnic in njihove hierarhije³⁹ ter človeka današnjega časa;

d) vzpostavljati dialog in njegovo udejanjenje med bogoslovci, med bogoslovci in učitelji s pomočjo razumnih in logičnih utemeljevanj;

e) podati (odpreti) bogoslovcem zgodovinsko perspektivo, da bi sami odkrili vezi med vero in zgodovinskim razvojem, tako da se naučijo v primernem jeziku izražati filozofske in teološke vsebine.

187. *Praktični pokazatelji* – Glede presoje didaktičnih metod moramo upoštevati naslednje:

a) v temeljnih predmetih naj učitelji izpostavljajo bistvene vsebine in bogoslovcem nakažejo usmeritve za osebni študij in predstavijo bibliografijo;

b) učitelji naj skrbijo, da bodo učili katoliški nauk s posebnim odnosom do bogastva cerkvenega učiteljstva, pri čemer dajejo prednost učenju papežev in ekumenskih koncilov, da bi tako odgovorili na izzive nove evangelizacije in današnje stvarnosti;

c) izvajajo naj se interdisciplinarni seminarji, da postane skupni študij učinkovitejši in spodbudi naj se ustvarjalno sodelovanja med učitelji in bogoslovci na znanstveni in intelektualni ravni;

d) podpira naj se osebni študij pod vodstvom »tutorjev«, tako da se bodo bogoslovci naučili metodologije znanstvenega dela in si bodo ob pravilnem spremljanju in opogumljeni prisvojili ustrezno učno snov;

e) bogoslovci naj bodo po znanstveni metodi uvedeni v študij različnih pastoralnih vprašanj, da bodo mogli bolje odkriti notranjo vez med življenjem, pobožnostjo in znanostjo;⁴⁰

f) kjer škofovska konferenca smatra za primerno, se lahko predvidi neko obdobje oblikovanja zunaj semenišča, kdaj tudi v drugih deželah, in sicer zaradi učenja jezikov in spoznanja cerkvenega življenja v drugi kulturi.

Da bi bil študij resnično rodoviten, je potrebna bazična ustanova (organizacija), ki ima zadostno število dobro usposobljenih učiteljev,⁴¹ knjižnico, ki jo oskrbuje in ureja usposobljeno osebje, ter dostop do interneta kot sredstva za raziskave in za komunikacijo.

Bogoslovci naj opravijo preizkus o pridobljenem znanju z izpiti, tako ustnimi kot pisnimi, ter s pisnimi nalogami po predpisih škofovskih konferenc.

Opombe

- ¹ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, 51
- ² Prim. ZCP, kan. 254,§ 1
- ³ *Dal vam bom pastirjev*, 51
- ⁴ Prim. ZCP, kan. 250.
- ⁵ Glej: *Propedevtična stopnja*, III, 1.
- ⁶ Prav tam, III, 6.
- ⁷ *Dal vam bom pastirjev*, 62
- ⁸ Prim. *Propedevtična stopnja*, III, 2.
- ⁹ *Dal vam bom pastirjev*, 52
- ¹⁰ Kongregacija za katoliški nauk, *Decreto di riforma degli studi ecclesiastici di filosofia* (28. januarja 2011), 4: AAS 104 (2012), 219; prim. tudi Kongregacija za katoliško vzgojo, *Lettera circolare L' insegnamento della filosofia nei Seminari* (20. januarja 1972): *Enchiridion Vaticanum*, 4 (1971–1973), št. 1516–1556.
- ¹¹ *Decreto di riforma degli studi ecclesiastici di filosofia*, 3: AAS 104 (2012), 219.
- ¹² *Odlok o duhovniški vzgoji*, 15.
- ¹³ *Dal vam bom pastirjev*, 54.
- ¹⁴ Prav tam, 51.
- ¹⁵ Prim. *Konstitucija o Božjem razodetju – Dei Verbum*, 24
- ¹⁶ Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova Beseda*, 35: »Zazijal je globok prepad med znanstvenimi razlagalci Svetega pisma in lectio divina. Od tod izvira včasih določena zbežanost tudi v pripravi homilije. Poleg tega moramo opozoriti, da takšen dualizem včasih vnaša negotovost in medlost tudi na vzgojno in intelektualno pot nekaterih pripravnikov na cerkveno poslanstvo. Skratka, kjer eksegeza ni teologija, Sveto pismo ne more biti duša teologije, in obrnjeno, kjer teologija ni v bistvu interpretacija Svetega pisma v Cerkv, ta teologija nima več temelja. Zato se je treba v zvezi s tem odločno vrniti k pozornejšemu upoštevanju smernic Dogmatične konstitucije o Božjem razodetju.«
- ¹⁷ Prim. ZCP, kan. 838.
- ¹⁸ *Dal vam bom pastirjev*, 57.
- ¹⁹ Prim. Leon XIII., *Okrožnica o novih stvarih – Rerum novarum* (15. maja 1891): AAS 23 (1890–1891), 641–670; Janez XXIII., *Okrožnica Mati in Učiteljica – Mater et Magistra* (15. maja 1961): AAS 53 (1961), 401–464; Pavel VI., *Okrožnica O delu za razvoj narodov – Populorum progressio* (26. marca 1967): AAS 59 (1967), 257–299; Janez Pavel II., *Okrožnica Ob stoletnici – Centesimus annus* (1. maja 1991): AAS 83 (1991), 793–867; Benedikt XVI., *Okrožnica Ljubezem v resnici – Caritas in veritate* (29. junija 2009): AAS 101 (2009), 641–709; Prim. Juhant Janez – Valenčič Rafko (ur.), *Družbeni nauk Cerkve*, Mohorjeva družba, Celje 1994.
- ²⁰ Papež Frančišek, *Okrožnica Hvaljen, moj Gospod – Laudato si* (24. maja 2015), *Cerkveni dokumenti* 149, Ljubljana 2015, 217.
- ²¹ Prim. prav tam, 4
- ²² Prim. *Odlok o duhovniški vzgoji*, 16.
- ²³ Janez Pavel II., *Costituzione apostolica Sacrae disciplinae leges* (25. januarja 1983): AAS 75 (1983), II. del, p. XI.

- ²⁴ Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki Motu proprio *Gospod Jezus, usmiljeni sodnik*, Cerkevni dokumenti 151, Ljubljana 2015, 3.
- ²⁵ *Veselje evangelija*, 61.
- ²⁶ Prim. prav tam, 52–75.
- ²⁷ Prim. ZCP, kan. 256, § 1.
- ²⁸ Prim. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Homiletični direktorij* (29. junija 2014), Cerkevni dokumenti 147, Ljubljana 2015; Papež Frančišek, *Veselje evangelija*, 135–144; Papež Frančišek, *Usmiljenje in usmiljenja potreben – Misericordia et misera* (20. novembra 2016), 6; L' Osservatore Romano 268 (21.–22. novembra 2016), 8–9.
- ²⁹ Prav tam, 135.
- ³⁰ Prim. prav tam, 154.
- ³¹ Prim. na primer Kongregacija za duhovščino, *Duhovnik služabnik Božjega usmiljenja*, Cerkevni dokumenti 135, Ljubljana 2012
- ³² Papež Frančišek, *Veselje evangelija*, 48.
- ³³ Prav tam, 126
- ³⁴ Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za ljudske pobožnosti*, 1.
- ³⁵ Prim. Papež Frančišek, *Govor rektorjem in študentom Papeških kolegijev in zavodov v Rimu* (12. maja 2014), 5; ZCP, kan. 282
- ³⁶ Kongregacija svetih obredov *Navodilo o sveti glasbi Musicam sacram* (5. marca 1967); AAS 59 (1967), 300–320.
- ³⁷ *Odlok o družbenih občili – Inter mirifica* (1963), prav tako poslanice papežev za svetovni dan družbenega obveščanja.
- ³⁸ *Dal vam bom pastirjev*, 54.
- ³⁹ Prim. ZCP, kan. 750.
- ⁴⁰ Prim. prav tam, 254, § 2.
- ⁴¹ Prim. prav tam, 253, §§ 1–2.

VIII. MERILA IN DOLOČBE

a) Različne vrste semenišč

188. Semenišče ni samo stavba, marveč predvsem vzgojna skupnost, pa naj se nahaja na katerem koli prostoru. Zato naj škofje, ki hočejo postaviti ali ohraniti škofijsko semenišče,¹ najprej pozorno preverijo, v kakšnem stanju je njihova krajevna Cerkev in v kakšnih okoliščinah deluje, naj tudi ocenijo število potrebnih poklicev in to, če imajo zadostno število vzgojiteljev oziroma profesorjev, da zagotovijo primerno vzgojno skupnost² in profesorski zbor, ki bo sposoben zagotoviti kvalitetno izobrazbo in tudi, ali je krajevna Cerkev sposobna zagotoviti ekonomski obstoj ustanove.

Če razmere tega ne dopuščajo, je potrebno iskati primerne rešitev v dogovoru z drugimi škofi cerkvene province ali škofovske konference, ter zaupati bogoslovce semenišču druge krajevne Cerkve ali postaviti medškofijsko semenišče, potem ko ustanovitev semenišča potrdi Kongregacija za duhovščino in odobri njegov statut.³

Posebno moramo biti pozori na tiste bogoslovce, ki so poslani na nadaljevanje študija v ustanovo, ki ni v domači škofiji. V tem primeru naj krajevni škof ordinarij uredi, da bodo ti kandidati vključeni v pravo vzgojno skupnost; izogibati se je treba temu, da bi posamezni bogoslovec ali skupina stalno prebivala v privatnem bivališču, kjer ne bi mogli gojiti ne osebnega ne občestvenega duhovnega življenja.

Kdor upravičeno prebiva zunaj semenišča, naj ga njegov škof ordinarij zaupa primernemu duhovniku, ki si bo skrbno prizadeval za njegovo duhovno formacijo.⁴

b) Sprejem, odpoved in zapustitev semenišča

189. »Cerkev ima pravico tudi z uporabo medicinskih in psiholoških znanosti preizkušati primernost bodočih duhovnikov.«⁵ Škof je odgovoren za sprejem v semenišče; s pomočjo semeniških vzgojiteljev naj presodi kandidatove človeške in moralne, duhovne in intelektualne vrline in sposobnosti, telesno in psihično zdravje ter njihov pravi namen.⁶ V tem smislu je potrebno upoštevati mnenje izvedencev psihološke znanosti,⁷ prav tako kandidate, ki prihajajo iz drugih semenišč ali vzgojnih ustanov,⁸ morebitno homoseksualno spolno usmerjenost kandidata.⁹ Na splošno velja: »Prvi izbor kandidatov za njihov sprejem v semenišče mora biti premišljen, kajti ni redko, da bogoslovci nadaljujejo pot (iter) naproti duhovništvu tako, da pojmujejo vsako naslednjo stopnjo kot nadaljevanje prvega koraka.«¹⁰

b.1. Telesno zdravje

190. Ob vstopu v semenišče je bogoslovec dolžan predstaviti svoje zdravstveno stanje kot primerno za prihodnje izvrševanje služenja, in sicer v skladu z določbami, ki jih je sprejela škofovska konferenca in *Nacionalni načrt*. Kandidat naj predstavi izvide splošnega zdravniškega pregleda kot potrditev »zdrave in krepke telesne konstitucije«, prav tako morebitne zdravniške izvide, ki se nanašajo na bolezni, opravljene zdravstvene posege ali posebne terapije, ki jim je bil podvržen. Vsebina te dokumentacije naj bo na voljo samo škofu in rektorju semenišča, njena nadaljnja uporaba pa naj bo urejena po pravilih civilnega in cerkvenega prava, ki veljajo v posameznih deželah.

V zvezi s tem je treba od vsega začetka upoštevati to, kar je predpisala Kongregacija za nauk vere o preudarni in osebno zreli presoji glede tistih kandidatov, ki so oboleli za celiakijo ali trpijo zaradi alkoholizma ali podobnih bolezni.¹¹ Sicer pa je ta kongregacija glede zdravstvenega stanja kandidatov, ki bi lahko vplivalo na opravljanje duhovniške službe, določila, da o tem pripravijo ustrezna merila posamezne škofovske konference.

Kronično slabo zdravstveno stanje, ki traja dlje časa, se lahko preverja ves čas priprave na duhovništvo.

b.2. Psihično zdravje

191. Praviloma ne morejo biti sprejeti v semenišče tisti, ki trpijo za določenimi oblikami (odkrite ali prikrite) duševne bolezni (npr. shizofrenije, paranoje, bipolarne motnje, parafilij itd.) in imajo zmanjšano osebno razsodnost, saj zaradi tega tudi niso sposobni sprejeti obveznosti duhovniškega poklica in služenja.*

192. V tej zvezi se postavlja vprašanje o primernosti strokovnega sodelovanja psihologa pri pripravi kandidata za duhovništvo, kar je bilo že v preteklosti predmet razprave v Cerkvi in na Svetem sedežu.¹² Na splošno se je pomoč psihologov vzgojiteljem v semenišču, ko so ugotavljali oziroma odločali, če so kandidati primerni za duhovnike, pokazala kot izredno dragocena. Psihološki pristop omogoča bolje razumeti značaj in osebnost kandidatov in pomaga pri vzgojnem procesu: *»Dobro je, če rektorju in ostalim vzgojiteljem lahko pomagajo psihologi, vendar psihologi sami ne smejo biti del vzgojnega tima.«*¹³ Zaradi občutljivosti naloge in specifičnosti priprave na duhovništvo mora biti izbira takih strokovnjakov res pazljiva in preudarna. *»Imeti moramo pred očmi, da se psihologi – čeprav se morda odlikujejo po svoji človeški in duhovni zrelosti, morajo navdihovati pri antropologiji, ki sprejema krščanski pogled na človeka, njegovo spolnost, poklicanost k duhovništvu in v celibat, tako da njihova obravnava upošteva skrivnost človeka v njegovem osebnem dialogu z Bogom v skladu z vizijo Cerkve.«*¹⁴

193. Ob vstopu v semenišče naj kandidat odkrito zaupa škofu in rektorju semenišča morebitne prejšnje psihične težave, kakor tudi terapije, da se lahko oceni primernost kandidata glede na njegovo zdravje in druge kvalitete, ki se pričakujejo od njega. Vsekakor je primerno opraviti psihološko presojo tako ob vstopu v semenišče ali pa pozneje, ko se zdi vzgojiteljem to primerno.

194. Da bi se lahko obrnili na izvedenca za psihologijo, je treba upoštevati, da mora kandidat¹⁵ izraziti predhodno privolitev, ki mora biti pisna, na podlagi seznanjenosti in svobodna.¹⁶ Po drugi strani pa *»kandidat za duhovništvo ne more vsiljevati svojih pogojev, ampak mora ponižno in s hvalježnostjo sprejeti predpise in pogoje, ki jih postavlja Cerkev zaradi svoje lastne odgovornosti«*.¹⁷ Zaradi varovanja osebne intimnosti *»se kandidat lahko svobodno obrne na izvedenca, ki si ga je izbral med tistimi, ki so mu jih svetovali vzgojitelji, ali na koga, ki si ga je izbral sam in so ga oni sprejeli. Glede na možnost mora biti kandidatom zagotovljena svobodna izbira med različnimi izvedenci, ki imajo primerne sposobnosti.«*¹⁸

195. Ko so zadeve urejene po veljavnih civilnih predpisih, mora strokovnjak predstaviti rezultat svoje preiskave neposredno zainteresiranemu kandidatu in samo tistim osebam, ki so iz poklicnih razlogov upravičene do poznanja teh podatkov: *»Ko je preiskava končana in ob upoštevanju informacij, ki mu jih posredujejo oblikovalci, izvedenec sam, s predhodnim pisnim soglasjem kandidata, predloži svoj prispevek glede značilnosti osebe in vprašanj, s katerimi se dotični spoprijema ali se bo moral spoprijeti. Izvedenec bo tudi prikazal v skladu s svojo presojo in lastnimi kompetencami predvidljive možnosti za rast kandidatove osebnosti. Če je to potrebno, bo tudi predložil oblike in navodila za psihološko podporo.«*¹⁹ Konkretno, z upoštevanjem tega, kar smo povedali zgoraj, so osebe, ki so pooblaščenec za dostop do informacij, do katerih je prišel izvedenec: škof (škof škofije, kateri pripada kandidat, in škof, ki je odgovoren za semenišče, če ni drugače urejeno), rektor (semenišča, kjer se priprava dogaja, in škofijskega, če ni drugače urejeno), kakor tudi duhovni voditelj.

196. Vsaka škofovska konferenca mora poskrbeti za določbe, ki jih je potrebno vključiti v *Nacionalni načrt*, ki določajo načine za uresničitev psiholoških strokovnih mnenj, kakor tudi določiti, koliko časa je treba hraniti dokumente o telesnem in psihičnem zdravju bogoslovca, ob upoštevanju

veljavnih civilnih zakonov v različnih deželah, prav tako tudi možne posledice, tudi kazenske, vezane na neupravičeno razpolaganje in širjenje podatkov, ki jih vsebujejo.

b.3. Odpustitev

197. Ko vzgojni tim presodi, da je treba kakega bogoslovca odpustiti, in to v kateremkoli trenutku priprave na poklic, potem ko so se posvetovali s škofom, se mu mora to odločitev sporočiti v pisni obliki, in to z vsaj kratko utemeljitvijo, ki pa naj bo dovolj jasna,²⁰ z dejstvi, ki so jo narekovala; ta naj bo nekakšen povzetek opravljenega razločevanja.

b.4. Semeniščniki, ki prihajajo iz drugih semenišč ali vzgojnih ustanov

198. Na splošno velja, da je kandidat, ki po odpustitvi ali zapustitvi semenišča prosi za sprejem v kako drugo semenišče ali vzgojno hišo, pisno prosi škofa za sprejem ter opiše razloge in motive, ki so privedli do tega, da je bil odpuščen ali je zapustil prejšnje semenišče ali kako drugo vzgojno ustanovo. Rektor semenišča, v katero želi biti kandidat sprejet, naj po določilih škofovske konference²¹ zahteva dokumentacijo, tudi psihološkega značaja, ki se nanaša na čas, ki ga je kandidat preživel v kaki drugi vzgojni ustanovi.²² V glavnem gre za zelo občutljive zadeve, ki zahtevajo od vzgojiteljev, da so ob morebitnem sprejemu zelo pozorni in preudarni.

c) Osebe s homoseksualnimi nagnjenji

199. Glede oseb s homoseksualnimi nagnjenji, ki se jih odkrije ob vstopu v semenišče ali kasneje v času formacije, ima učiteljstvo naslednje stališče:²³ »Cerkev globoko spoštuje takšne osebe, vendar jih ne sme sprejeti v semenišče in dopustiti, da pristopijo k svetemu redu kot tisti, ki homoseksualnost prakticirajo, ki kažejo globoka zakoreninjena homoseksualna nagnjenja ali podpirajo tako imenovano gejevsko kulturo. Zgoraj imenovane osebe se nahajajo dejansko v stanju, ki jih močno ovira, da bi imeli pravičen (corretto) odnos z

moškimi in ženskami. Tudi ne smemo spregledati negativnih posledic, do katerih lahko pride, če se posveti osebe z globoko zakoreninjenimi homoseksualnimi nagnjenji.«²⁴

200. »Če gre za homoseksualna nagnjenja, ki so prehodnega značaja, kot npr. odraz še nezaključene adolescence, morajo biti ta popolnoma premagana vsaj tri leta pred diakonskim posvečenjem.«²⁵

Vendar je treba spomniti, da se od bogoslovca pričakuje, da možne dvome ali težave na tem področju v iskrenem pogovoru zaupa škofu, rektorju, duhovnemu voditelju in drugim vzgojiteljem.

»Če kak kandidat prakticira homoseksualnost ali kaže globoko zakoreninjena homoseksualna nagnjenja, sta tako njegov duhovni voditelj kot tudi njegov spovednik v vesti dolžna odsvetovati mu nadaljevati pripravo na posvečenje«. V vsakem primeru »bi bilo zelo nepošteno, če bi kandidat prikrival svojo homoseksualnost in kljub vsemu pristopil k posvečenju. Takšno neiskreno obnašanje ni v skladu z duhom resnice, poštenosti in razpoložljivosti, ki mora označevati tistega, ki misli, da je poklican k služenju Kristusu in njegovi Cerkvi v duhovniški službi.«²⁶

201. Skratka, bogoslovcem je treba jasno povedati in jih opomniti, »da sama želja postati duhovnik ni dovolj, in ne obstaja nikakršna pravica za prejem posvečenja. Naloga Cerkve je /.../ razločevati primernost tistega, ki želi vstopiti v semenišče, spremljati ga v letih oblikovanja in poklicati ga k svetemu redu, če prepozna, da poseduje zahtevane kvalitete.«²⁷

d) Varovanje mladoletnih oseb in spremljanje žrtev

202. Posebno pozornost je potrebno posvetiti varstvu mladoletnih oseb in ranljivih odraslih.²⁸ Skrbno je treba paziti, da tisti, ki prosijo za sprejem v semenišče ali kakšen vzgojni zavod, ali prosilci za prejem redov, niso v nobenem primeru vpleteni v prestopke s tega področja ali problematične situacije.

Posebno in ustrezno osebno spremljanje morajo vzgojitelji zagotoviti tistim, ki so bili deležni bolečih izkušenj na tem področju.

V program začetne kakor tudi trajne formacije je potrebno vključiti posebna predavanja, seminarje ali tečaje glede zaščite mladoletnih oseb. Ustrezna informacija mora biti posredovana na primeren način, pri čemer je treba posvetiti pozornost področjem možnega izkoriščanja ali nasilja, kot je npr. trgovina z otroki, delo mladostnikov in spolna zloraba mladostnikov ali odraslih ranljivih oseb.

V ta namen bo primerno in koristno, da škofovska konferenca ali škof, ki je odgovoren za semenišče, vzdržuje stik s Papeško komisijo za varstvo mladoletnih oseb,²⁹ katere specifična naloga je *»predlagati /svetemu Očetu/ najbolj primerne pobude za obvarovanje malih in odraslih, ki so ranljivi, da se uresniči vse, kar je mogoče za zagotovitev, da se tovrstni zločini v Cerkvi ne bi ponovili. Komisija bo skupaj s Kongregacijo za verski nauk pospeševala odgovornost krajevnih Cerkva za varstvo vseh mladih in ranjenih odraslih.«*³⁰

e) Skrutiniji

203. Škof naj si *»zagotovi s pomočjo predhodnih skrutinijev, da bo vsak kandidat primeren za sveti red in popolnoma odločen živeti zahteve katoliškega duhovništva. Nikoli naj v tako občutljivi stvari ne ravna prenačljeno in v primeru dvoma naj odloži svojo pritrditev, dokler se ne odpravi vsaka senca pomanjkanja pripravljenosti.«*³¹

204. »Skrutinij« je dejanje razločevanja glede pripravljenosti kandidata. Skrutinij je treba opraviti ob določenih priložnostih; v praksi jih je v času priprave na duhovništvo pet: ob sprejemu med kandidate za redove, ob podelitvi službe lektorja in akolita, diakonata,³² in prezbiterata.³³ Skrutiniji naj ne bodo birokratski in uradni pogovor po ustaljenih in splošnih obrazcih, temveč so verodostojne sodbe o poklicanosti konkretne osebe in o razvoju poklica, in to s strani tistih, ki so določeni za presojanje po naročilu in v imenu

Cerkve. Ti naj presodijo o tem, ali imajo kandidati objektivne in osebne kvalitete, ki so nujne za bodoče duhovnike. Pisno poročilo – pozitivno ali negativno – mora vsebovati obrazložitev glede poti, ki jo je kandidat prehodil do tega trenutka.

205. Med tem ko se nekatere zadeve preverja samo do nekega določenega trenutka, mora vzgojni tim pri vsakem skrutiniju krajevnemu škofu predstaviti sledeče:

a) lastnoročno napisano prošnjo kandidata;

b) rektorjevo podrobno poročilo (rektorja semenišča, v katerem se kandidat pripravlja in v primeru medškofijskega semenišča tudi rektorja škofijskega semenišča ali odgovornega za duhovniške poklice), ki vključuje tudi poročilo, ki se nanaša na prejšnje obdobje, kakor tudi vse informacije, za katere sam ali tim vzgojiteljev meni, da so koristne za boljše poznanje položaja, upoštevajoč to, kar zahteva ZCP, kan. 240, § 2;

c) poročilo župnika rojstnega kraja ali kraja, kjer kandidat domuje;

d) poročilo tistih, pri katerih je kandidat opravljal pastoralno službo; koristen je lahko tudi prispevek žena, ki kandidata poznajo, pri čemer naj bo vključen tudi »mnenje« in sodba s strani žena.

206. Pri podelitvi svetega reda je potrebno preveriti tudi, ali je priprava kandidata trajala dovolj časa, ali ima primerne človeške in duhovne kvalitete, ali obstajajo kaki zadržki ali iregularnosti,³⁴ da je prejel zakramente, kako je z udeležbo na duhovnih vajah, ki so predpisane za prejem posvečenja.³⁵ V splošnem je potrebno vedno upoštevati, kar je predpisano v Zakoniku cerkvenega prava (kan. 1052, § 1), *na temelju česar mora biti pripravljenost izkazana na jasen in utemeljen način ali z drugimi besedami, »na temelju moralne gotovosti, ki temelji na pozitivnih dokazih«*³⁶ in ne samo na odsotnosti problematičnih dejstev.

Znano je, da ima škof po kanonskem pravu zadnjo in dokončno besedo glede poklicanosti k svetim redom. Vsekakor pa ima moralno dolžnost z največjo pozornostjo presoditi končno mnenje predstojnikov v semenišču, ki ga predstavi

rektor, ki si ga ustvari v času kandidatove semeniške vzgoje. Praksa kaže, da so bile negativne sodbe semeniških vzgojiteljev, ki jih ordinariji niso sprejeli, v mnogih primerih vir velike bolečine za prosilce in tudi za krajevne Cerkve. Škof naj ne objavi datuma diakonskega posvečenja, dokler ni jasno, da je kandidat uspešno opravil vse zahtevane študije oziroma vse zahtevane izpite *kurikula* (programa) teološko-filozofskega študija, vključno s tistimi iz petega letnika.³⁷

207. Na poseben način je treba nadalje upoštevati:

a) rezultat kanoničnih objav (sporočil) v kraju, kjer je kandidat dalj časa živel;

b) upoštevanje starosti kandidata za prejem zakramenta svetega reda (prim. ZCP, kan. 1301, § 1);

c) predpisane časovne presledke med eno in drugo službo, med akolitatom in diakonatom, upoštevajoč ZCP, kan. 1035 in druge določbe škofovskih konferenc;

d) preverjanje glede morebitnih zadržkov (prim. ZCP, kan. 1042): poročenost, opravljanje dejavnosti, ki je prepovedana, status novokrščenca, stanje tistega, ki se je vrnil k veri ali verski praksi (po škofovi presoji) in iregularnost (prim. ZCP, kan. 1041, 2°– 6°: delikt odpadništva, herezije ali krivoverstva; poskus sklenitve zakona, tudi samo civilnega; hoteni uboj, povzročeni splav, pohabljenje samega sebe ali poskus samomora; simuliranje dejanj, ki so pridržana svetemu redu /duhovništvu, škofovstvu/);

e) za podelitev duhovniškega posvečenja opravljeno predpisano delo v diakonski službi.

208. Zahtevanih pogojev za prejem diakonskega in duhovniškega posvečenja so lahko oproščeni:

a) glede na leta: do enega leta more oprostiti škof; za več od enega leta se je treba obrniti na Kongregacijo za bogoslužje in disciplino zakramentov;³⁸

b) glede dolžine časa, ki ga mora kandidat preživeti v velikem semenišču³⁹ in glede snovi, ki jo zahteva študijski program (*Ordo studiorum*) je pristojna Kongregacija za duhovščino.⁴⁰

209. Sodba glede primernosti kakega kandidata za sprejem prehodnega diakonata na poti k duhovništvu mora upoštevati tudi sodbo glede duhovniške službe v smislu kan. 1030 ZCP. Temeljnega pomena je upoštevati, da mora ovrednotenje za prehodni diakonat vsebovati tudi presojo glede primernosti za duhovništvo. Nihče ne sme pristopiti k diakonatu *ad experimentum (na poizkus)*. Po diakonskem posvečenju se prejem duhovniškega posvečenja predpostavlja, nasprotno pa mora škof utemeljiti z jasnimi razlogi, bodisi z dejstvi, ki ob podelitvi diakonskega posvečenja niso bila upoštevana, bodisi tudi z obnašanjem, ki je sledilo, po kan. 1030 ZCP.

210. Po modri presoji, ki upošteva oceno semeniških predstojnikov, bo škof poskrbel, da kandidat pristopi k posvečenju, ali da od njega odstopi. Prav je, da škof izrazi svojo odločitev z dekretom ter vsaj splošno navedbo razlogov za tako odločitev.

Opombe

¹ Prim. ZCP, kan. 237, § 1.

² Prim. prav tam, kan. 239, § 1–2.

³ Prim. prav tam, kan. 237, § 2.

⁴ Prim. prav tam, kan. 235, § 2.

⁵ *Orientamenti per l' utilizzo delle competenze psicologiche nell' ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio*, 11: Enchiridion Vaticanum, 25 (2011), 1271–1272; prim. ZCP, kan. 241, § 1.

⁶ Prim. ZCP, kan. 241, § 1.

⁷ Prim. *Orientamenti per l' utilizzo ...*: Enchiridion Vaticanum, 25 (2011), 1239–1289.

⁸ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Istruzione alle Conferenze Episcopali circa l' ammissione in Seminario dei candidati provenienti da altri seminari o famiglie religiose* (9. oktobra 1986 in 8. marca 1996); Kongregacija za katoliško vzgojo, *Lettera circolare, Ci permettiamo, Ai Rappresentanti Pontifici circa l' ammissione di ex seminaristi in altro seminario* (9. oktobra 1986); Enchiridion Vaticanum, 10 (1989), 694–696.

⁹ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Istruzione alle Conferenze episcopali ...*, 2.

- ¹⁰ Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Carta circular Entra las mas delicadas ...* (10. novembra 1997), 7; *Notitiae* 33 (1997), 497.
- ¹¹ Kongregacija za verski nauk, *Lettere circolare del 18. giugno 1995 e del 24 luglio 2003*.
- * V besedilu ponovljena opomba 11.
- ¹² Prim. Kongregacija sv. Oficija, *Monitum* (15. julija 1961): AAS 53 (1961), 571.
- ¹³ *Orientamenti per l' utilizzo delle competenze ...*, 6: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1258–1260.
- ¹⁴ Prav tam.
- ¹⁵ Prav tam, 5: »Če kandidat zavrne zahtevo vzgojiteljev glede sprejema psihološkega posveta, ti nanj nikakor ne smejo vršiti kakršnega koli pritiska, pač pa naj modro nadaljujejo prepoznavanje poklicanosti z drugimi pripomočki, ki jih imajo na voljo«: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1277.
- ¹⁶ Prim. prav tam, 12 in 15: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1276–1277 in 1282–1283.
- ¹⁷ Prav tam, 11, v: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1272.
- ¹⁸ Prav tam, 12: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1276
- ¹⁹ Prav tam, 15: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1283.
- ²⁰ Prim. ZCP, kan. 51.
- ²¹ *Orientamenti per l' utilizzo delle competenze psicologiche ...*, 16: »Cerkvene določbe nasprotujejo sprejemu v semenišče ali v hišo za formacijo osebe, ki so zapustile semenišče, toliko bolj, če so bile iz njega izključene iz semenišča alidruge vzgojne ustanove, preden to ne dobi dolžnih poročil pristojnega škofa ali višjega redovnega predstojnika o razlogih za odpust ali izstop. Predhodni predstojniki so dolžni novim posredovati jasne razloge«: *Enchiridion Vaticanum*, 25 (2011), 1284; ZCP, kan. 241, § 3.
- ²² Prim. *Istruzioni alle Conferenze episcopali circa l' ammissione in Seminario dei candidati provenienti da altri Seminari o famiglie religiose*.
- ²³ *Katekizem katoliške Cerkve*, 2357–2358.
- ²⁴ *Istruzione circa i criteri di discernimento vocazionale riguardo alle persone con tendenze omosessuali in vista della loro ammissione al Seminario e agli Ordini sacri*, 2: AAS (2005), 1010.
- ²⁵ Prav tam, 2.
- ²⁶ Prav tam, 3.
- ²⁷ Prav tam, 3.
- ²⁸ Prim. Papež Frančišek, *Lettera al Prefetto della Congregazione per il Clero* (9. junija 2016).
- ²⁹ Ustanovil ga je papež Frančišek skupaj s lastnoročno napisanim dokumentom (chirografo) *Minorum tutela actiosa* (22. marca 2014), razglašenim 21. aprila 2015.
- ³⁰ Papež Frančišek, *Chirografo Minorum tutela actiosa*. Na koncu plenarne seje (oktobra 2015) je Komisija izdala posebno Izjavo o opravljenem delu, zlasti pa opis svojih nalog in ciljev. V njej med drugim beremo: »Particular areas of focus of these working groups include rescearh into the assesment and ongoing formation of candidats to the priesthood and religious life ... The Comission does not address

individual cases, it does not exercise oversight, and is not a decision making body» (12. oktobra 2015).

³¹ *Apostolorum successores*, 89: Enchiridion Vaticanum, 22 (2006), 1778.

³² Prim. ZCP, kan. 1061.

³³ Prim. *Entre las mas delicadas*, 4; n. d. 496.

³⁴ Prim. ZCP, kan. 1041–1042. Dve okrožnici (Lettera circolare) Kongregacije za katoliško vzgojo poudarjata nalogo škofa in drugih cerkvenih ustanov, da kandidati čim prej informirajo o kanonični disciplini glede ovir in iregularnostih; prim. Okrožnica 27. julija 1992 (Prot. N. 156/90/18) in Okrožnica 2. februarja 1999 (Prot. N. 1560/90/33).

³⁵ Za prejem svetih redov diakonata in prezbiterata morajo biti predloženi naslednji spisi: lastnoročno napisana prošnja škofu, v kateri kandidat izrazi odgovorno in svobodno odločitev za prejem svetih redov in sprejem dolžnosti (tako za diakonat, enako tudi za prezbiterat); vsaj 5 dnevne duhovne vaje (prim. ZCP, kan. 1039); izpoved vere in prisego zvestobe, po možnosti pred javnostjo, pred krajevnim škofom ali njegovim delegatom, podpis vloge).

³⁶ *Entre las mas delicadas*, 1; n. m. 495.

³⁷ Prim. ZCP, kan. 1032, § 1.

³⁸ Prim. ZCP, kan. 235, § 1.

³⁹ Prim. *Ministorum institutio*, 5, v: AAS 105 (2013), 134.

⁴⁰ Prim. *Entre las mas delicadas*, Allegato III, 10; n.d., 498.

SKLEP

Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor je predstavil duhovnikom Marijo kot popoln vzor njihovega bivanja, ki jo v molitvi kličemo kot »*Mater najvišjega in večnega Duhovnika, Kraljico apostolov, pomoč duhovnikom v njihovi službi*«, ter duhovnike vabi, »*da jo častijo in ljubijo s pobožnostjo in otroškim češčenjem*« (Odllok o službi in življenju duhovnikov, 18).

Življenje in vzgoja duhovnikov sta pod plaščem nje, ki je Mati usmiljenja in Mati duhovnikov; v njeno varstvo izročamo ta novi *Temeljni načrt ustanove duhovništva*.

Papež Francišek je potrdil ta generalni dekret dne 13. oktobra 2016 in določil njegovo objavo.

V Rimu, na Sedežu Kongregacije za duhovščino, 8. 12. 2016 - Na praznik Brezmadežnega spočetja Device Marije.

Beniamino kard. Stella
prefekt

Joël Mercier
naslovni nadškof, Rota
tajnik

Jorge Carlos Patron Wong
naslovni nadškof, Papantla
tajnik za semenišča

mons. Antonio Neri
podtajnik

1. KONCILSKI, POKONCILSKI IN DRUGI CERKVENI DOKUMENTI

Drugi vatikanski koncil (1962–1965)

AA – L	Odlok Apostolicam actuositatem – O krščanskih laikih (1965)
AG – M	Odlok Ad gentes – O misijonskem poslanstvu Cerkve (1964)
CD – Š	Odlok Christus Dominus – O službi škofov (1965)
DV – BR	Konstitucija Dei Verbum – O Božjem razodetju (1964)
GS – CS	Pastoralna konstitucija Gaudium et spes – Veselje in upanje/Cerkev v sedanjem svetu (1965)
IM – O	Odlok Inter mirifica – O družbenih občilih (1963)
LG – C	Dogmatična konstitucija Lumen gentium – Luč narodov (1964)
OT – DV	Odlok Optatam totius – O duhovniški vzgoji (1965).
PO – D	Odlok Presbyterorum ordinis – O službi in življenju duhovnikov (1965)
PC – R	Odlok Perfectae caritatis – O prenovi redovniškega življenja (1965)

Drugi dokumenti

AS – NA	Kongregacija za škofe, Apostolorum successores – Nasledniki apostolov (2004)
CCC – KKC	Catechismo della Chiesa Cattolica – Katekizem katoliške Cerkve, Ljubljana 1993.
ChL – KL	Janez Pavel II., Christifideles laici – Posinodalna apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1988), Cerkevni dokumenti 41, Ljubljana 1989.
CIC – ZCP	Codex Iuris Canonici – Zakonik cerkvenega prava, Ljubljana 1984.
CCEO – KZVC	Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium – Zakonik kanonov Vzhodnih Cerkva (ni preveden v slovenščino).
DMVS – DSŽD	Kongregacija za duhovščino, Directorio per il ministero e la vita sacerdotale – Direktorij za službo in življenje duhovnikov, Cerkevni dokumenti 139, Ljubljana 2013

DO – HD	Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, <i>Direttorio omiletico – Homiletični direktorij</i> , Cerkevni dokumenti 147, Ljubljana 2015
DRP – DLP	Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, <i>Direttorio per la religiosita popolare – Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje</i> , Cerkevni dokumenti 102, Ljubljana 2003.
ED – CB	Pavel VI., <i>Ecclesia Dei – Božja Cerkev</i>
EG – VE	Papež Frančišek, <i>Apostolska spodbuda Evangelii gaudium – Veselje evangelija</i> (2013), Cerkevni dokumenti 140, Ljubljana 2014.
EN – OE	Pavel VI., <i>Posinodalna apostolska spodbuda Evangelii nuntiandi – O evangelizaciji</i> , Ljubljana 1976.
ES – SC	Pavel VI., <i>Okrožnica Ecclesiam suam – Svojo Cerkev</i> , (1964).
LS – HMG	Frančišek, <i>Okrožnica Laudato si – Hvaljen, moj Gospod</i> (2014), Cerkevni dokumenti 149, Ljubljana 2015.
MIDI – GJUS	Papež Frančišek, <i>Motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus – Gospod Jezus, usmiljeni sodnik</i> , Cerkevni dokumenti 151, Ljubljana 2016.
MQ – NS	Pavel VI., <i>Apostolsko pismo Ministeria quaedam – Nekatere službe</i> (1972)
PB – DP	Janez Pavel II., <i>Apostolska konstitucija Pastor Bonus – Dobri Pastir</i> (1988)
PDV – DBP	Janez Pavel II., <i>Posinodalna apostolska spodbuda Pastores dabo vobis – Dal vam bom pastirjev</i> , Cerkevni dokumenti 48, Ljubljana 1992
SC – ZL	Benedikt XVI., <i>Posinodalna apostolska spodbuda Sacramentum caritatis – Evharistija – zakrament ljubezni</i> , Cerkevni dokumenti 117, Ljubljana 2007.
SS – RU	Benedikt XVI., <i>Okrožnica Spe salvi – Rešeni v upanju</i> , Cerkevni dokumenti 118, Ljubljana 2011.
VD – GB	Benedikt XVI., <i>Posinodalna apostolska spodbuda Verbum Domini – Gospodova beseda</i> , Cerkevni dokumenti 131, Ljubljana 2011.

DUHOVNIK – VZET IZ LJUDI
IN POSTAVLJEN LJUDEM V KORIST
Pomembnost in odmevnost dokumenta

Dokument, ki ga imamo v rokah, je ne samo pomemben in obsežen, marveč tudi eden izmed tistih, ki bo odmeval v Cerkvi in družbi. Ko misli ali pogovor nanesejo na duhovništvo, se navadno spomnimo Jezusovih besed: »Prositate Gospodarja žetve, naj pošlje delavcev na svojo žetev« (Mt 9,38). Morda pa koga tedaj spreleti kaka druga misel: misel na bogato žetev duhovnih poklicev v naši domovini v 70. in 80. letih preteklega stoletja, ko smo se veselili številnih duhovniških poklicev in novih maš, ter suše, ki nas je zajela v zadnjih desetletjih. Prvo dejstvo nas spodbuja k hvaležnosti, drugo k premisleku, zakaj je temu tako.

1. Pomembnost duhovne poklicanosti nekdaj in danes

Pomembnost molitve za duhovniške (duhovne) poklice izražajo poleg navedenih Jezusovih besed tudi zgodovina Cerkve od njenih začetkov dalje. To izpričujejo danes številna molitvena občestva in druge pastoralne pobude, ki jim je pri srcu delo za duhovne in misijonarske poklice v domovini in svetu. Naštete in druge pobude prinašajo dovolj gradiva za teološki premislek ter nadaljnje pastoralno ravnanje.

Pri tem se - podobno kot na drugih ravneh življenja - najprej srečamo s skrivnostjo človekove poklicanosti na splošno. Kot »božja podoba« se človek razodeva na številnih področjih: kot razumno, svobodno in odgovorno bitje, kot posrednik zemeljskega in duhovnega življenja naslednjim rodovom, kot varuh in upravitelj zemlje in stvarstva, kot ustvarjalec nove

podobe družbe in sveta, ki nakazujejo podobo prihodnjega stvarstva, Božjega kraljestva. V tej zvezi koncil izraža prepričanje, »da je treba zemeljski napredek skrbno razlikovati od rasti Kristusovega kraljestva, vendar je ta napredek, kolikor more prispevati k boljši ureditvi človeške družbe, velikega pomena za Božje kraljestvo.« Koncil nadaljuje: »Vrednote človeškega dostojanstva, bratskega občestva in svobode, vse te odlične sadove narave in našega truda, bomo ... znova našli, toda očiščene vsakega madeža, presvetljene in preobražene.« Tako se bo razodelo »večno in vesoljno kraljestvo: kraljestvo resnice in življenja, kraljestvo svetosti in milosti, kraljestvo pravičnosti, ljubezni in miru« (CS 39).

V tej luči Božjega odrešitvenega načrta moramo verujoči gledati in vrednotiti tudi nalogo, ki je zaupana človeku - duhovniku, da je poklican biti posrednik Božjega življenja, veselega oznanila pravičnosti in miru, ljubezni in odpuščanja.

Pa ne samo duhovnik. To vprašanje si postavljajo tudi starši, ki so jim zaupani otroci. Pesnik K. Gibran pravi: »Vaši otroci niso vaši otroci. Vaši otroci so sinovi in hčere klica Življenja k Življenju. Po vas prihajajo, a ne iz vas« (Preok, 1978, 21). Tudi vsak vernik je s krstom in drugimi zakramenti pridružen Kristusovemu odrešenjskemu poslanstvu in enako tudi duhovnikovemu poslanstvu. Dejstvo je, da se tega premalo zavedamo, čeprav na pogosto poudarjamo veličino in dostojanstvo človeške osebe ter njene pravice.

Pomislek, ki se kdaj poraja v nas, je naslednji: zakaj naj molimo in delamo za nove duhovniške poklice, saj Bog ve, da jih svet potrebuje, naj jih torej tudi pokliče, vzgaja in podpira. Vendar ta pomislek ob gornjih navedbah izgubi svojo prepričljivost. Božji sodelavci smo. V tem duhu razumemo poziv papeža Frančiška, ki ob sklepu svojih nagovorov vernike prosi: »Pa tudi zame molite!« Da, tudi verniki smo pridruženi njegovemu oznanilu evangelija, pričevanju in razodevanju ljubezni do bližnjega. Prav je, da se tega zavedamo, saj nas povezujejo številne človeške vezi.

2. Razsežnosti ali dimenzije dokumenta

Vrnimo se k dokumentu in njegovemu sporočilu. Razsežnosti ali dimenzij novega dokumenta se bomo lahko dotakniti le bežno. Povzemamo jih v strnjeni obliki.

(1) Dotikajo se najprej oseb: poklicanega, ki ga Gospod kliče, sam pa na razne načine prepoznava njegov klic (glede na čas, okoliščine, dogodke) in mu sledi; nato vseh, ki so poleg njega poklicani ta klic prepoznavati, spremljati ter ga v spoštovanju njegove osebnosti in svobode oblikovati (škof, vzgojitelji, sopotniki, profesorji ...); dotikajo se družine in krščanskega občestva, v kateri /katerem je (po)klic našel ugodno ozračje (rodovitno zemljo, humus) za rojstvo in rast, prav tako tudi spremljevalcev, ki sami zoreli v osmišljanju duhovništva, s katerim bodo odslej posebej povezani.

V dogajanje so vključeni tudi drugi: ljudje vseh starosti, življenjskih obdobij in poklicev, od otrok, mladine, odraslih, staršev, starejših, vsak v času in razmerah, v katerih živi svojo poklicanost, da bi po svojih močeh podpiral tudi poklicanost drugih.

(2) Dotikajo se številnih vsebin in ravni, na katerih poklic dozoreva in se nenehno oblikuje. Gre najprej za novost, ki postaja nova obveza: pripravljalni letnik na semeniško življenje in študij. Naloga je (bo) zahtevna: ustrezno pripravljene voditelji, priprava programskih vsebin (osnove krščanstva in njihova utrditev, Sveto pismo, Katekizem katoliške Cerkve, 2. vatikanski koncil, liturgika, evangeljska in duhovniška duhovnosti, prepoznavanje duhovniškega poslanstva, pa tudi spoznanje sebe, vzgoja značaja, tujih jezikov, izbira ustreznega mesta bivanja izven semenišča in izbira spremljevalcev. Posebno pozornost je treba posvetiti poznim poklicem, ki so čedalje pogostnejši, pa tudi prilagoditev celotnega pripravljalnega (propedevtičnega) leta stanju in potrebam kandidatov. Ta novost odpira številne možnosti za nove duhovne poklice v raznih deželah sveta, pa tudi v naših razmerah.

(3) Dokument zelo jasno razmeji naslednje stopnje priprave na duhovništvo: študij filozofije, študij teoloških in pastoralnih predmetov, združenih s pastoralno prakso – skupno 6 let študija oziroma oblikovanja (formacije). Ob navedbi klasičnih predmetov je na kratko naveden tudi njihov značaj in pomen znotraj celotne formacije bogoslovca, za katero je značilna človeška, duhovna, intelektualna in pastoralna razsežnost. Nanjo morajo biti pozorni tako kandidat kot tudi vsi nosilci oblikovanja: škof, rektor s sodelavci, profesorji, spremljevalci, izvedenci in drugo osebje. Formacija naj bo posebej pozorna na kulturno dediščino dežele, prav tako na vlogo družbenih občil, zlasti na izzive sodobnega razvoja, ki ga močno zaznamuje informacijska družba s svojimi prednostmi in nevarnostmi. Samo osebnost, ki zna ohraniti kritično distanco do vsega, bo tudi drugim kazala pot k osebni svobodi in zrelosti.

3. Novosti in premiki poudarkov

(1) Poleg propedevtičnega leta (poti ali obdobja), ki mora upoštevati osebne danosti in potrebe kandidatov, premišljeno vsebinsko zasnovo programa in metodološki pristop ter modro izbiro voditeljev in oblikovalcev, zahteva filozofsko-teološko-pastoralni itinerarij osredotočenost in enovitost: prvo se dotika skrivnosti Kristusove osebe, ki vabi kandidata, da mu sledi v spolnjevanju Očetovega poslanstva, drugo se izraža v iskanju razumevanja Božjega sporočila na enovit in celosten način, kar obvezuje tako kandidata kot oblikovalce. Sedanja vsebinska zasnova in metodološki pristop v marsičem odstopata od te usmeritve. Ali je tudi na tem področju nujno »pastoralno spreobrnjenje«, o katerem govori papež Frančišek?

(2) Začetne misli so nas morda že opozorile na premike, ki se dogajajo v današnji teološki misli, družbi in pastoralni praksi. Delo za poklice ni zgolj molitev, pač pa zavest, da smo vsi – vsak na svoj način – oznanjevalci, ki prispevamo svoj

delež pri graditvi cerkvenega občestva. Duhovnik je »vzet iz ljudstva« in »poslan k njemu«. Poklic se rojeva v krščanski skupnosti, med katerimi je gotovo družina na prvem mestu, vendar ni ne edina ne izključna. Vse več je kandidatov, ki prihajajo iz krščanskih občestev (skupin, živih župnijskih občestev, duhovnih gibanj), v katerih kandidati spoznajo in doživijo smisel duhovništva, službo drugemu. Merilo za prepoznavanje navzočnosti in dela Svetega Duha v gibanjih, je njihova eklezialna usmeritev, med drugim tudi odgovor njihovih članov na Božji klic v korist Božjega kraljestva v duhovništvu ali apostolskem delovanju. Obstoječe občestvo tedaj sprejema duhovnika kot Božjega poslanstva, učitelja in pričevalca. Izkustvo rodi poklicanost: poklic – božji, ne človeški – prihaja iz občestva, ki ga podpira – z molitvijo in na mnogotere druge; poklicanemu daje zagotovilo, da tudi v prihodnosti ne bo sam, ampak bo pripadal občestvu, Cerkvi, ki je živi in delujoči Kristus med nami. Ugotovitve nimajo namena poenostavljati rojstvo in rast duhovnih poklicev. Hočejo pa opozoriti, na to, na kar nas opozarjajo domača in tuja izkustva, da družina ni edino okolje, kjer kandidati prepoznajo svojo poklicanost. Premik se dogaja tudi zaradi krize današnje družine, ki v številnih primerih ni več sposobna duhovne in eklezialne razsežnosti.

(3) Kristusove besede: »Prosite in boste dobili! Išcite in boste našli! Trkajte in se vam bo odprlo!« (Mt 7,7), nas opogumljajo, da vztrajno molimo in delamo za duhovne poklice. Bog jih gotovo obuja tudi danes, tudi v našem narodu, saj je rast njegovega kraljestva najprej njegova, nato tudi naša zadeva. Nekateri opozarjajo, da danes manjka ne samo duhovnih poklicev, ampak tudi spremljevalcev, tistih, ki bi v Božjem imenu »vrgli mreže« (Lk 5,4), ki bi znali reči »Pridi in poglej« (Jn 1,46), in bi kandidata z modrostjo in razsvetljeno besedo ter zgledom spremljali na njegovi poti v duhovništvo. Besede in zgled pa morata izražati evangeljsko veselje, zaupanje v Boga in človeka, predanost delu sredi sveta in razmer. Mračni obrazi, naveličanost, brezbriznost in temu podobno, ne more prebujati odločitve za duhovni poklic. Ne le

pedagoške, marveč predvsem duhovne kvalitete so tiste, ki mladega človeka spodbudijo, da more stopiti na pot duhovništva. Vendar stvari niso samodejne, presegajo naša pričakovanja in dejanja; Božji klic je skrivnost – božja in človeška. V premislek: številni duhovniki, starši, verniki, molitvene skupine, redovne skupnosti – veliko storijo za nove poklice, a njihove prošnje niso uslišane. Ali pač – na drug način od pričakovanega!

4. Sklepni namigi

(1) Dokument obravnava zelo širok časovni in razvojni razpon: čas, ko kandidat prepozna Božji klic, se mu odzove in stopi na pot oblikovanja; čas, ko klic postaja kandidatovala osebna identiteta. Upoštevati je treba, da je prvi klic že sprejem krsta, duhovništvo pa nadgradnja in specifična poklicanost v korist občestva, njegove duhovne rasti. Na tej poti kandidat ni sam. Prvi spremljevalec je Kristus, ki ga – tako kot apostole – ljubi, uči, vzgaja, z njim prijateljuje. Kristus je dobri Pastir in Učitelj, po kateremu se kandidat – bogoslovec, duhovnik – upodablja v ljubezni do Očeta in Božjega ljudstva, vernih in nevernih, iščočih in izgubljenih ... Je vzor, ki ne le kliče na pot in jo kaže, ampak daje tudi milost in zagotovilo: »Jaz sem z vami vse dni do dovršitve sveta« (Mt 28,20), je neizčrpen vrec moči za zvestobo in vztrajnost prvotnemu odgovoru na klic ter njegovemu dozorevanju (oblikovanju).

(2) *Iter (itinerarij, pot)* je beseda, ki jo dokument pogosto rabi. Kaj to pomeni? Vključuje klic, začetek, odgovor, hojo, prepoznavanje, tudi iskanje in negotovost, kar vse spodbujata k zvestobi in prizadevanju. Na to lahko vsak odgovori sebi in drugim. Kandidat za duhovništvo se je podal na to pot, ki je ne samo pot duhovništva, marveč predvsem pot vere. Dokument je (bo) zanesljiv spremljevalec na tej poti. Tako nekako ga je treba sprejeti – kot sopotnika in svetovalca. Kandidat bo ob njem zaslutil nova obzorja, ki jih odpira Božji klic. Podal se bo na pot oblikovanja, sprejemanja spremljevalcev,

pridobljenih modrosti, znanja in vsestranskih spoznanj. Ni treba, da bi že v začetku videl in prepoznal vse. Dano mu bo razumeti in sprejeti v času, ki bo najbolj primeren. Podoben bo apostolom, ki so šele po prihodu Svetega Duha spoznali, kaj morajo storiti.

(3) Duhovniki bodo ob branju in premišljevanju dokumenta podoživljali svojo duhovniško pot in jo preverjali. Spomnili se bo svojega semeniškega življenja in teološkega študija, spoznavali nove vidike, ki jih prinaša današnja teološka misel in družbene spremembe, dobili bo spodbude za marsikatero novo pastoralno delo in pristop. Zlasti pa bo odkrivali, da je bil Kristus, njihov Učitelj in Prijatelj, vedno navzoč pri njihovem delu in prizadevanjih. Spoznali bodo, da ta pot ni nikoli zaključena, marveč v vsakem času in razmerah od njih zahteva premislek, kje smo, kaj hočemo, predvsem kaj Bog in Božje ljudstvo pričakuje od nas in mene. Kot spremljevalec bo duhovnik lahko poklicanemu dal prve odgovore na vprašanja, ki se v njem porajajo, in ga z modrostjo spremljal na njegovi poti. Pozoren bo na nove in številne vsebinske, metodološke, pravne in pastoralne novosti, ki odražajo duh in potrebe časa. V njih se zrcali tudi bogato izkustvo Cerkve, kdaj pozitivno, drugič negativno, ki ga je prinesel ta čas in dogajanja v duhovniških vrstah. Slednje vse odgovorne opozarja na kritično presojo glede kandidatov, ki zaradi osebnih lastnosti (telesnih ali duševnih bolezni, deviantnih ali motečih praks, kot so homoseksualnost, bipolarna motnja, tudi avtizem) ne sodijo v duhovniški stan. Potrebna je skrajna skrb, da se ne bi prikradli kandidati, ki lahko usodno zaznamujejo cerkvena občestva, ustanove in zlasti vernike, najprej pa njih same.

Za sklep – *Temeljni načrt ustanove duhovništva*, ki mu bodo slediti *Nacionalni načrti* posameznih dežel, so pomemben dokument našega časa. Naj obrodi tudi obilne sadove v prepoznavanju novih poklicev v naši domovini. Bog daj!

Rafko Valenčič
urednik

Kazalo

UVOD	5
1. Nujnost novega Temeljnega načrta ustanove duhovništva ..	5
2. Pripravljalna dela	6
3. Značilni poudarki in temeljne vsebine	7
I. SPLOŠNE DOLOČBE	11
a) Območje aplikacije	11
b) Priprava nacionalnega načrta	12
c) Odgovornost škofovskih konferenc	13
d) Nacionalna in celinska semenišča	15
e) Vzgojni načrt semenišča	15
II. DUHOVNIŠKI POKLICI	17
a) Splošna načela	17
b) Mala semenišča in druge oblike spremljanja mladostnikov ..	18
c) Poklici v odrasli dobi	21
d) Poklici, ki se porajajo med domorodci	21
e) Poklici in migranti	22
III. TEMELJI OBLIKOVANJA	25
a) Subjekt oblikovanja	25
b) Temelj in namen oblikovanja: duhovniška identiteta	25
c) Pot vzgoje kot upodabljanje po Kristusu	27
d) Vzgojo k notranjosti in k občestvenosti	29
e) Sredstva oblikovanja	31
e.1. Osebno spremljanje	31
e.2. Skupnostno spremljanje	33
f) Enovitost vzgoje	34
IV. ZAČETNA IN TRAJNA FORMACIJA	37
a) Začetna formacija in njene stopnje	38
a.1. Propedevtična stopnja	38
a.2. Stopnja filozofskega študija (stopnja učenca)	39

a.3. Stopnja teološkega študija (ali upodobitve)	42
a.4. Pastoralna stopnja (ali stopnja poklicne sinteze)	44
b) Permanentna formacija	45
V. RAZSEŽNOSTI FORMACIJE	53
a. Povezanost razsežnosti formacije	53
b. Človeška razsežnost	55
c) Duhovna razsežnost	58
d) Intelektualna razsežnost	63
e) Pastoralna razsežnost	64
VI. DEJAVNIKI OBLIKOVANJA	71
a) Škof ordinarij	72
b) Duhovniški zbor	72
c) Bogoslovci	73
d) Skupnost vzgojiteljev	73
e) Profesorji	76
f) Strokovnjaki (specialisti)	77
g) Družina, župnija in drugi cerkveni dejavniki	78
h) Posvečeno življenje in laiki pri oblikovanju	79
i) Nenehno oblikovanje (permanentna formacija) vseh dejavnikov	79
VII. ORGANIZACIJA ŠTUDIJA	83
a) Študij propedeutičnih vsebin	84
b) Filozofski študij	85
c) Teološki študiji	87
d) Vsebine »služenja«	92
e) Specialistični študij	94
f) Cilji in metode učenja	95
VIII. MERILA IN DOLOČBE	99
a) Različne vrste semenišč	99
b) Sprejem, odpoved in zapustitev semenišča	100
b.1. Telesno zdravje	100
b.2. Psihično zdravje	101
b.3. Odpustitev	103
b.4. Semeniščniki, ki prihajajo iz drugih semenišč ali vzgojnih ustanov	103
c) Osebe s homoseksualnimi nagnjenji	103

d) Varovanje mladoletnih oseb in spremljanje žrtev	104
e) Skrutiniji.	105

SKLEP.	111
----------------	-----

* * *

1. KONCILSKI, POKONCILSKI IN DRUGI CERKVENI DOKUMENTI.	113
---	-----

Rafko Valenčič

DUHOVNIK – VZET IZ LJUDI IN POSTAVLJEN ZA LJUDI

Pomembnost in odmevnost dokumenta	115
---	-----

1. Pomembnost duhovne poklicanosti nekdanj in danes.	115
--	-----

2. Razsežnosti ali dimenzije dokumenta	117
--	-----

3. Novosti in premiki poudarkov.	118
--	-----

4. Sklepni namigi	120
-----------------------------	-----

KAZALO	125
------------------	-----

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Opomba: Objavljamo skrajšan seznam dokumentov, med njimi okrožnice in pomembnejše dokumente. Celoten seznam je objavljen v prejšnjih številkah.

2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
87. Papeška biblična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerкви (2000)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)

115. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Evhari-
stija – zakrament ljubezni (2007)
118. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Rešeni v upanju (2008)
124. Papeška biblična komisija, Sveto pismo in morala (2009)
127. Benedikt XVI., Okrožnica Ljubezen v resnici (2009)
130. Mednarodna teološka komisija, V iskanju univerzalne etike – Nov
pogled na naravni moralni zakon (2010).
131. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Gospo-
dova beseda – Verbum Domini (2011)
132. Italijanska škofovska konferenca, Pismo iskalcem Boga (2011)
134. Papež Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vrata vere – Porta fidei
(2012)
136. Mednarodna teološka komisija, Teologija danes – pogledi, viri in
merila (2012)
138. Papež Frančišek, Okrožnica luč vere – Lumen fidei (2013)
140. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija (2014)
141. Komisija škofovskih konferenc Evropske skupnosti, Evropska
skupnost solidarnosti in odgovornosti (2014)
142. Papeški svet za zakonska besedila, Navodilo Dostojanstvo zakona
(2014)
144. Papež Pavel VI., Okrožnica Posredovanje človeškega življenja
(nova izdaja) (2014)
145. Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode – Sinodalno
poročilo (2015)
146. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apo-
stolskega življenja – Pozorno opazujte (2015)
147. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov – Homile-
tični direktorij (2015)
148. Slovenska škofovska konferenca, Narodne smernice za oblikova-
nje in službo stalnih diakonov v Sloveniji (2015)
149. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom Hvaljen, moj
Gospod – laudato si' (2015)
150. Skupno luteransko-katoliško obeleževanje reformacije leta 2017.
Od konflikta do skupnosti (2016)
151. Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki motu proprio Gospod
Jezus, usmiljeni sodnik (2016)
152. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Radost lju-
bezni (2016)
153. Konferenca katoliških škofov ZDA, Čisto srce mi ustvari (2016)
154. Kongregacija za verski nauk, Cerkev se pomlaja (2017)
155. Kongregacija za duhovščino, Dar duhovniškega poklica (2018)